

Първа част

Нещо ме гъделичкаше по бузата, ама не като че ме гъделичка, ами по-другояче. Отворих си очите, обърнах се на другата страна и съвсем се събудих. Тогава поисках да разбера какво ме гъделичка. Не беше заекът, защото той спеше. Моят заек спи с отворени очи. Казва се Зайо и има много смешни панталони. Зайо не е истински. Истинските зайци могат да се ядат, а моят не може.

— Събуди ли се, моето момче?

Това беше мама. Тя ме погали.

— Нещо ме гъделичкаше — казах ѝ аз.

— Кога? — засмя се мама.

— Ами сега — викам ѝ аз.

Пък мама каза, че сигурно слънцето е било.

Слънцето ме гъделичкало! А то къде е? Чак на небето. Слънцето е едно такова, никога не можеш съвсем да го видиш. Щом го погледнеш, и очите ти се затварят. А месецът вечер се вижда целият — и очите му, и устата му, а защо няма уши, не може да се разбере.

Веднъж на улицата видях един човек, който имаше ухо от плат. Едното му ухо беше от ухо, а другото от черен плат. Аз дълго се обръщах след него, пък татко каза, че не е хубаво да се обръщам така. То и татко понякога се обръща, ама аз съм малък и не знам кога бива да се обръщаш и кога не. Аз съм малък, защото не обичам спанак. Дядо, като беше жив — той и сега си е жив, ама когато умря, замина нанякъде, — дядо казваше, че в спанака имало много желязо. Нали беше стар и бъркаше, като говори, затова тъй казваше. Че как в спанака ще има желязо! Спанакът е мек, а ако имаше в него желязо, хората щяха да си счупят зъбите!

Аз съм малък, пък като скочих в една локва, мама каза:

— Не си вече малък. Може ли такива работи?

А като я попитах какво е това лава, тя вика:

— Малък си още, не мога да ти обясня.

Ето сега тя идва да ме облече и после ще трябва да се мия. Ставал съм чист и хубав. А веднъж, като измих моя приятел Зайо, той стана един смешен — ужас! Има работи, които се мият, и други, които не бива да ги миеш. Ама мене ме мият. Водата тече и пръска, и е една такава студена, и аз започвам да хленча, и знам, че мама ей сега ще ми се скара, но аз съм един вагабонтин и пак си хленча. Тази дума страшно ми харесва и си я казвам. Веднъж и на един чичко я казах и той много се смя, а татко се разсърди.

— Виж какъв си хубав сега! — каза мама, като ме изми.

Всички викат, че съм хубав. Ужасно съм хубав. Хубав съм като куче. Татко, когато се върне от работа, все казва:

— Уморен съм като куче... Гладен съм като куче... Няма да ми викат като на куче!

{img:gnom_vodolaz.png}

А пък аз съм хубав като куче и обичам да се гледам много в огледалото, за да видя колко съм хубав.

После пък се закусва. И ще трябва да пия това мляко. Аз не обичам мляко. Обичам фъстъци, но никой не ти дава това, което обичаш. Като стана голям, ще правя само такива работи, дето обичам. Ще си купя фъстъци, ама цялата вана ще напълня... И най мразя този каймак, пък той бил най-полезен. Аз скришом го плюя, а той се закачва на чашата и виси като парцал. Ама откъде идва този каймак? Нещо млекарите правят с него, защото някога има много каймаци, а някога — хич. Млекарите са едни мош... мош... забравих как се казваха.

— Мамо, как беше това... мош... мош... е, как се казваха млекарите?

А мама се прави, че не чува, и само повтаря:

— Яж! Яж!

Тя все така прави, уж не ме чува, когато я питам нещо важно. Тогава се ядосах и натопих носа да Зайо в млякото. Той нищо не каза. Той винаги си мълчи, ама ние с него много се обичаме. Когато дойде за пръв път у нас, навън имаше сняг. Аз стоях до прозореца и гледах как в снега нещо блещука, святка, ей тъй, много чудно, като звездици, ама съвсем мънички. По` обичам снега, защото всичко е бяло и меко, а когато вали дъжд, улицата става черна и лъщи. И конете не обичат дъжда, те стават тъжни и си клатят главите, когато ги намокри, а когато ги навали сняг, се смеят... Гледах си и нещо си мислех, а като се обърнах, на масата стоеше Зайо. Един важен, един такъв, никакво внимание не ми обръща. А каква шапка носеше — ужас! Аз, понеже съм малко лош, го бутнах. Той падна на пода и шапката му се търколи. Тогава Зайо ме погледна много натъжен. На мен ми стана мъчно, прегърнах го и станахме приятели. Вечер той спи при мен. И се чудя, като порасна и като трябва да пътувам по разни важни работи, как ще взимам Зайо със себе си?

Аз си имам и едно куче. Казва се Кучо. Ама с него не ми дават вече да си играя и са го сложили на долапа, защото го подстригах с ножицата. Козината му беше станала много дълга и затова го подстригах. А мама се разсърди и го сложи на долапа. Понякога се покатервам горе, за да видя дали козината му е пораснала пак. Пораснала е, ама мъничко. Скоро съвсем ще му порасне и пак ще си го взема.

Когато се назакусих, мама ми каза да отида да си играя оттатък.

— Няма да си играя, а ще си чета — казах й аз.

— Добре, чети си — каза ми тя.

Взимам книжката с хубавите картинки и започвам да си чета. Аз не знам как се чете, аз си чета ей така. Отворя си книжката и си чета, много чета... И знам всичко, каквото става в тази книга. За лошия великан, за очилатия плъх, за страшната вещица, дето яде деца и се вози на една метла — много хубава приказка. Ама едно нещо си мисля — тази вещица, нали е много стара, сигурно не й дават да яде солени работи, както не даваха на дядо, пък тогава тия деца да вземат да се

посолят целите, ама много, и тогава вещицата няма да иска да ги изяде, защото ще я е страх да не ѝ се карат лекарите...

А най-много обичам джуджетата. Веднъж видях едно джудже с такава брада и червена шапка, и дървени обуца. То караше велосипед и сигурно отиваше на кино, защото много бързаше... Пък като разказах това на татко, той взе да се смее. Не вярваше, че съм видял джудже. Ама аз го видях, може да не отиваше на кино, може да отиваше на пазар, но го видях... И други разни работи съм видял, дето ги има в приказките. Виждал съм граховото зърно, дето станало на цвете, виждал съм голямата зелена шапка на великана да се подава зад дърветата в гората... А веднъж на улицата видях една обувка, съвсем сама и нищо не е обуто в нея. Кой знае къде беше тръгнала! Спрях се и я гледам — голяма такава и крива, ама съвсем самичка. И много се почудих, а хората си минават край нея и даже не я поглеждат.

И защо, като кажа, че съм видял ей такава нещо, дето мама ми го е разказвала вечерно време, викат, че лъжа. А мама лъже ли ме, като ми разправя тези неща?

Лъже Петьо, моят братовчед, дето казва, че имал едно копче, голямо колкото тава за печене. Ами ако той има такава копче, какво ще си закопчава с него? Да има копче голямо, голямо като чиния, може да има. Веднъж видях една жена с такава голямо копче отзад на роклята — за красота. Можеш да си го въртиш като кормило на автомобил... А пък Петьо има един стол, който сам се върти. Той сяда на него, когато свири на пианото... Много хубав стол, но Петьо хич не ми даваше барем малко да се повъртя на него. Тогава казах на татко да ми купи едно пиано. Той много се зарадва и ми обеща, че още малко като порасна, ще ми купи... Има тогава по цял ден да се въртя на стола! Нека да види Петьо!

Обичам да си чета тази книга с картинките. Седя и си чета, докато не ми дойде в ума нещо по-интересно. А пък нашите все се чудят, като ме видят така.

— Виж го — казва мама, — пак е взел книгата!

И аз се правя, че още повече чета, а когато не ме гледат, си мисля мои работи.

Мама ми облича палтото и ми връзва шала, онзи, дето е много хубав. Когато е студено, ми завързва и носа с него, ама сега не е. Ще ходим на пазар.

Много обичам да излизам някъде. По улиците е красиво. Има автомобили, има деца, има и хора. А пък ако се качим на трамвая, на мен никак не ми се слиза и като порасна, ще си купя един трамвай и ще се возя по цял ден. В моя трамвай ще се возят всички деца и може някое куче, ако каже, че не хапе. Котки няма да се возят. Защото ако се качи някоя котка и ако скочи чак горе и дръпне въженцето, дето звънка, аз няма да знам какво става, кой звъни. Кондукторката или котката?

Има едни деца, дето си играят съвсем самички на улицата. Тичат, викат и никой не им се кара, никой не ги държи за ръка. Момченцето, дето живее отсреща, то не е по-голямо от мене, ама си играе на улицата и на коляното си има рана. Понякога много искам да си имам такава рана,

но не мога да си направя. Ама веднъж като паднах и се ударих по челото, ми потече кръв и ми вързаха цялата глава с бинтове. Тогава все стоях на прозореца, за да може онова момченце да види как съм вързан. То ме видя, ядоса се, че не е вързано като мене, и ми се изплези.

Един път, когато мама беше забравила да затвори вратата, аз излязох на улицата и тръгнах. Искях само малко да се поразходя. Вървах направо по тротоара, пък ме е страх, че ей сега някой ще ме улови за ръката и ще викне:

— Ти защо си излязъл от къщи?

Ама никой нищо не ми каза и аз завървах по-бързо. Изведнъж по улицата се зададе един голям милиционер. Ами сега! Ако нещо е разбрал! Какво да му кажа? Ще му кажа, че отивам на работа, и той нищо няма да ми направи. Пък милиционерът мина край мене и даже не ме видя. Стигнах до другата улица — голямата. А там фучат едни автомобили, едни мотоциклети, а братът на Петьо не вика мотоциклет, ами мустиклет.

Мене малко ме достраша, нещо можеше да ме сгази и тогава щяха да ме возят с онази, бялата кола, дето свири като вълк, и разни доктори, и разни инжекции. Затова не пресякох улицата, ами завих надолу. И там видях нещо много интересно — видях, един човек си седи в една малка количка и я кара, като си дърпа ръцете. Беше си завил краката, за да не настине. Чудна количка, върви, върви, а човекът бута с ръце... бута... Изведнъж той спря количката и ме погледна право в очите:

— Къде си тръгнало, момченце?

Аз му казах, че се разхождам, и му викам:

— Много хубава количка имаш.

— Хубава е — каза той.

На мене ми се поиска да ме вземе малко и да ме повози, ама нищо не можах да му кажа, само бутах с ръка колелото. Човекът ме погали по главата, завъртя се изведнъж с цялата количка бързо, бързо замина и съвсем се загуби.

Пък тогава откъде се взе едно черно, голямо, рошаво куче! Тича, тича право срещу мене и го гледам, че се смее, ама откъде да знаеш дали пък не е нещо сърдито и не мисли да ме ухапе! Хем ми се ще да го прегърна, хем ми се ще да бягам. Аз му се засмях силно, то изквича и аз хукнах. Знам, че не иска да ме ухапе, то се вижда, пък бягам колкото имам сила. И хич не ме е страх, пък викам: „Ох, ох, ох!“

Тогава отнякъде изскочи един човек и пипна кучето за каишката. Пък един друг дебел човек започна нещо да се кара. Извадиха една кожена закопчалка и закопчаха устата на кучето и то стана едно куче — много смешно!

После аз се загубих. Гледам, много къщи, много хора, като навсякъде, ама нещо няма и не разбирам какво няма, но го няма. Отначало не се изплаших, вървах си нагоре-надолу, уж нищо. Изведнъж ми се поиска да се върна вече в къщи. Да съм си в къщи, при нашите. Много ми се поиска. Затичах, но не се връщах. И гледам, много хора, много дървета и магазини, ама всичките едни особени, едни чудни, като че не са истински. Тогава ми се доплака. Пак тичах, ама вече

плачех. И ме спираха, и всеки нещо ме пита, всеки нещо ме гали, че като ревнах — голям плач. Дърпам се и се въртя, и на един човек му изцапах дрехите, когато искаше да ме вдигне от земята. Тук ме стисна гърлото и всичко стана объркано и страшно. Изведнъж — някой тича към мене, една жена тича към мене, ама не като другите, щом я видях, и разбрах. Тя ме грабна и ме прегърна силно, много силно. Мама!

Нищо че като се върнахме, тя ме плесна здраво отзад, после пак ме прегърна и дълго не ме пусна. А на мен ми беше толкова хубаво, че бях послушен, послушен като най-послушното момче!

Преди да тръгнем на пазар, мама брои парите си и нещо смята. Знам аз какво смята. Дали ще има за бонбони. Тя ми купува бонбони и си мисли, че много ги обичам. Аз ги обичам, ама не много-много. Но мама се радва, когато ми купи, и аз затова...

Знам си аз — парите са много важна работа, само че не знам как се печелят пари. Ама то и татко не знае, нали тъй веднъж каза мама. Знаел чичо Стефан — бащата на Петьо. А като знае, защо не каже на татко?

Чичо Стефан хем ходел на работа, хем правел тайно играчки за деца и затова печелел много пари. Веднъж му показах едно мое автомобилче, което много си обичах, а той, като го взе, като го зачовърка, извади му колелетата, развъртя всичките бурмички и вика:

— Направили са го, дяволите!

Чуден човек! Вместо да си го покара малко, той го развали и сега си нямам това автомобилче. Ами че ако някой прави играчки и не обича да си играе с тях, тогава за какво ги прави?

Пък татко обича да си играе с моите играчки. Веднъж с един негов приятел пускаха цяла вечер моето влакче и татко викаше:

— У-у-у! — като локомотив.

А другият човек направи истински тунел от кубчета. Мама — и тя гледаше и се смееше. Само на мен не ми даваха много да бутам. Аз се ядосах, че не ми позволяваха да играя с тях, взех една кутия и я хвърлих върху кубчетата. Тунелът се събори, влакчето се обърна. Че като се развикаха и тримата, татко ме хвана за ръката, каза, че съм лошо момче и че не заслужавам никакви играчки. Заведе ме в другата стая и там ме остави... Подир малко той пак си викаше: „У-у-у!“... и караха влакчето...

Когато ходим с мама на пазар, тя ми дава да нося някой пакет и всички мислят, че аз съм го купил. А веднъж си взех една чушка, скрих я в джоба и я показах на мама чак когато се върнахме у дома. Тя така се разсърди, че за малко да ме шляпне. Стана ми мъчно, мислех си — мама ще се зарадва, като види чушката, ще вземе да я опече, да я сложи в една чиния и да каже на татко: „Ето тази чушка Юли я донесе“. Пък то — какво? Не било хубаво това, което съм направил с чушката. Всичко, което се взимало от магазините, трябвало да се плати. А пък аз й викам:

— Нямам пари!

Тогава тя вика:

— Като нямаш пари, няма да взимаш нищо!

Тогава пък аз започнах да плача. Ама заплаках много жално, като онова дете, дете го видяхме веднъж на улицата. Мама казваше тогава на татко: „Виж как жално плаче, горкото!“ Аз много внимавах да запомня как плачеше това дете, за да мога и аз така да плача, и сега плачех също като него. Пък мама вика:

— Я не реви така грозно!

Така си е! Няма да мога да се науча да плача като другите деца. И за да уплаша мама, й казах, че много ме боли стомахът. Тя ме попита къде ме боли, показах ѝ, пък тя се разсърди:

— Това не е стомахът. Защо лъжеш?

Аз се пообърках и ѝ викам, че не ме боли стомахът, а главата. Ама тя никак не повярва. Тогава се направих на сърдит, отидох на прозореца и взех да си гледам навън.

Там минават тролеите и аз много обичам да ги гледам. Те са закачени за жиците с едни пръчки като мустаци и като се откачат пръчките, спират. Тогава тролейджията слиза и започва да дърпа едни въжета и пак закача пръчките, пък понякога изскачат искри и аз малко се стряскам. А веднъж пред нас се сблъскаха две коли — трас! И като излязоха шофьорите, като започнаха да се карат! Единият вика: „Ти ме блъсна“. А другият вика: „Ти ме блъсна!“ Пък те и двамата се блъснаха и се смачкаха отпред. Татко, като гледаше, каза:

— Аз затова не си купувам кола.

Ама той не за това, а защото има много приятели. Когато татко купи телевизора, всичките приятели заидваха в къщи. Ама толкова много приятели, пък и едни баби били на татко приятели, пък и едни деца били на татко приятели. Всички били на татко приятели. И него сигурно го е страх, че като купи кола, идват всичките приятели, седат около нея и я гледат по цял ден, и татко заникъде няма да може да тръгне, за да не ги сгази.

А Петьо вика, че можел да кара кола. То и аз мога, ама не ми стигат краката до педалите и няма как да ги натискам. Мисля си, ако има някъде една малка кола с малко кормило и другите неща да ѝ са малки, ще седна и ще я карам.

Пък веднъж по улицата мина една жена с една шапка — ужас! Такава рошава, голяма, а мама каза, че била от котка. Тази жена си занесла котката в една шапкарница и направили от нея шапка. И като си ходи по улицата, от време на време шапката вика: „Мяу!“ И хората се обръщат да видят какво мяука. Мишките сигурно бягат, като видят тази шапка. А пък мама, като видя веднъж една мишка, така се изплаши:

— Олеле! Мишка! — и избяга от кухнята. Пък мишката беше много малка и хич не беше някоя опасна мишка и аз тръгнах да видя къде се мушна. В това време се върна татко и като разбра какво става, застана на вратата на кухнята и започна да вика:

— Къде е мишката бе? Къде е? — ама не искаше да влезе да види каква мишка беше това. Взе една много дълга пръчка и ръчкаше с нея под долапа. По едно време мишката като изскочи и

хоп — право навън. Татко се дръпна и си удари коляното о масата и много се ядоса, а чак после много се смя.

Пък веднъж по улицата мина един човек, който си свиреше като радио. Ходи си и някъде отзад излизаше от него музика. Много смешен човек! Спря там пред голямото дърво и свири ли, свири...

Ама това дърво много си го обичам. То е страшно хубаво дърво и в него живеят толкова врабчета, че даже никой не може да ги преброи.

Един път дойдоха някакви хора с много дълги ножици и заподстригнаха дървото. Тогава всичките врабчета като се разлетяха насам-натам, стана голяма олелия. И изведнъж — хоп, едно, ама съвсем мъничко врабче, влезе през прозореца. Залетя из стаята, блъсна се о стъклото и тупна долу. Пак хвъркна, но май го заболя крилцето и не можа да излезе навън. Аз много му се зарадвах, защото беше мъничко, а много обичам мъничките животни, ама то бяга от мене като лудо и кацна горе на корниза и там си стои — не мърда. Мама каза да го оставим самичко, за да не се плаши и да си излети. Отидохме отатък, а аз от време на време попоглеждах да видя какво прави — стои си горе и не ще да излезе навън... Пък вече се стъмваше и на него сигурно много му се искаше да поспи, защото врабчетата си лягат рано. Ама хубаво ли щеше да му бъде там горе, не знаех. Поисках да му направя едно креватче, за да си легне в него, и извадих малко пера от възглавницата. Сложих ги в едно парцалче, след това се качих на гардероба и полекичка, полекичка оставих креватчето на корниза и му казвам тихо на врабчето да си легне, а то не разбира и седи там на другия край и трепери. Сложих му и малко трохи, за да има какво да вечеря, ама то се прави, че не е гладно, и само си затваря очите.

Дали през нощта си е легнало, не знам, но на сутринта го нямаше. Мама каза, че е излетяло навън. Аз отидох на прозореца и го видях заедно с другите врабчета. Лети, подскача ту на улицата, ту на жицата, оправя си перата и току попоглежда към прозореца, за да види дали съм там.

По` обичам малките животни. Те са сладки и добри, и се радват, когато си играеш с тях. Всички малки животни са хубави, а после вече не са. Големият лъв е един такъв мускурлив и все дреме, дреме, трябва да го чакаш — ехе, цял ден да стане и да каже нещо. Ама малкото лъвче! Ей! Да си имах едно малко лъвче, щях да бъда най-доволен. Ще го науча на всякакви работи, а като изляза с него на улицата, всичките деца ще тичат да ни гледат... Само че — не може! Докато е малко, ще си стои в банята, ама като порасне и започне да прави разни лъвости! Даже във ваната няма да може да лежи! А и леля Дочка, дето идва да се къпе у нас, ще почне да прави едни фасони, като разбере, че лъвът е вътре...

Хубаво е да си гледаш през прозореца. Виждат се всякакви неща, а пък към обяд минават децата, дето се връщат от училище. Те са големи деца, важни деца! Имат си престилки и чанти и се удрят с чантите по главите... На едно дете като му се отвори веднъж чантата и като се разхвърчаха разни книжки, моливи, че като почна то да плаче! Голямо дете, ходи на училище, пък плаче!

А аз? Кога ли ще ходя на училище? Като взема голямата чанта на татко, като я напълня с всичките си неща, че като се удрияме с другите деца по главите, те да падат.

Мама ме вика за обяд. Скоро татко ще си дойде от работа и всички заедно ще седнем на масата. Когато бях малък, не ми даваха да обядвам с големите. Сега вече е друго... Щом татко завърти ключа, аз ще му скоча, той ще ме вдигне нависоко и ще ме нацелува по бузите. Моят татко е чудесен — ужас! И е силен! С една ръка ме вдига до тавана, а аз пиция, уж че много ме е страх. Мама все вика:

— Ще го изтървеш! Олеле!

Веднъж на улицата видяхме едно момче, дето за него нашите казваха: „Съвсем са го изтървали това момче баща му и майка му!“ Едно такова момче, ходеше си с ръце в джобовете и си свиреше с уста!

Преди да седнем на масата, татко ми вика:

— Ела ние мъжете да се измием!

А в банята правим разни лудории с чешмата. Ние си знаем какви.

След това обядваме. Мама сипва яденето, а татко си мърда носа така и вика: „Мъм-мъм! Много е вкусно!“ И яде бързо, като един вълк. Наяде се и почнат с мама — единият каже: „Хайде яж!“ После другият каже: „Хайде яж!“ А аз дъвча бавно, все се капя и колкото повече дъвча, толкова по` не мога да го глътна. Мама пита:

— Глътна ли го?

Аз й викам:

— Глътнах го!

Ама то си стои в устата ми и съвсем не иска да влезе по-навътре. Има едни яденета, дето сами се гълтат, а пък други не щат!

Има една зелена супа, в която плуват пържени хлебчета — нея много обичам. Бутам хлебчетата с лъжицата и те плуват като лодчици. А като се намокри някое хлебче, потъва и тогава ми става мъчно за него... А има една друга супа, дето била много полезна, една жълта, с лъскави лепенца. Тя винаги пари и в нея нищо не плува, само едни месца, дето едва се виждат! Глупава супа!...

И пюре много обичам, от него можеш да си направиш цяла планина, а ако има сос, правя си езерце. Веднъж, като цапнах с лъжицата в пюрето, стана голяма бяла — изпръска се на татко дрехата, покапа се покривката и ме изпъдиха от масата. А аз се бях ядосал на пюрето, че беше едно такова никакво и на нищо не щеше да става, затова го цапнах. Не исках да опръскам татко...

Като се наобядваме, си знам — ще се спи. А хич, ама хич не ми се спи. Но мама ме съблича, слага ме в кревата и казва:

— Скоро да спиш!

И съвсем не разбира, че не знам как да заспя. Някой път заспивам, някой път никак не мога. Искам да заспя, затварям си очите и ги стискам, стискам, да не се отворят, а те — хоп, пак се отворят. Щом мама влезе в стаята, аз веднага се правя на много заспал, пък тя винаги познава, че не спя. Мама не можеш излъга.

Лежа си в кревата, мисля си за нещо, мисля си за нещо и... Ето сега си мисля — къде е дядо? Защо не се връща?

Дядо беше много добър. Никога не ми се караше и когато веднъж го ударих много силно, ама без да искам, по носа, пак не ми се скара. И винаги ми носеше по нещичко. Щом се върне в къщи, и аз го питам:

— Дядо, какво ми носиш?

И той ми го даваше. Най-различни неща, ма все хубави. Пък на него не му давах да яде луканка, защото била солена. Ядеше все едни каши на обед, после си отиваше в стаята и там си ядеше луканка. Аз го видях веднъж, но не казах на мама, защото тя щеше да му се кара, пък той щеше да се ядоса и да викне:

— Я ми се махайте от главата!

Не обичах, когато дядо се ядосваше. Нещо много го заболяваше и той си наливаше едни капки в малката чашка. После дядо се разболя и като заидваха едни доктори, като почнаха да му бият едни инжекции, пък ние и двамата не обичаме инжекциите, и един ден той като се разсърди, и изпъди всички доктори.

Лежеше си оттатък в стаята, вече не ставаше, и беше отслабнал, отслабнал. Една вечер ме повика при себе си и ми каза, че ей сега, като оздравее, ще ми купи велосипед. Аз много се зарадвах — откога исках дядо да ми купи този велосипед. А една сутрин мама ме събуди и ме заведе оттатък при дядо. Той още не беше се събудил. Спеше. И татко беше в стаята. Мама ме държеше за ръката и каза:

— Целуни дядо си по челото!

И аз го целунах полекичка. А той пак си спеше.

После ме заведоха в къщата на другата ми баба. Много се зарадвах, че отиваме при нея, защото там ставаха големи игри. И баба ми позволи да си играя на всичко, каквото си поискам, само че на мен нещо не ми се играеше сам и все се въртах около нея. Тогава тя повика едно момче, с което и друг път сме си играли, пък то ми каза:

— Твоят дядо умрял.

— Не е умрял — казах му аз.

— Умрял е — вика то. — Мама ми каза.

Ама че глупаво момче беше! Нали сутринта аз видях дядо. И тогава казах на това момче, че е един глупак. Пък то каза, че аз съм бил глупак... После си играхме.

У бабини останах целия ден и там спах, и вечерта баба ми разказа приказката за вещицата. Тя само тази приказка знае. Чак на другия ден татко дойде да ме вземе. Когато си отидохме в къщи, дядо го нямаше. Мама, като ме видя, ме прегърна и изведнъж заплака. Тогава татко ме заведе в другата стая и каза:

— Недей да говориш пред майка си за дядо, защото той замина надалече и на нея ѝ е мъчно.

Отидох при мама и ѝ казах да не плаче, дядо пак ще се върне. А тя още повече заплака. Тогава аз нищо вече не ѝ казах.

Но си знам — дядо ще дойде пак. Той ми е обещал едно малко велосипедче и ще ми го донесе. Моят дядо никога не ме е лъгал.

Лежа си в леглото и много се мъча да заспя... А татко днес каза, че като стане неделя, ще отидем на разходка. Ще пътуваме с автобус, после ще слезем и дълго ще ходим пеша. И след това ще седнем на тревата, защото там, където отиваме, има много трева, тя е друга трева и на нея може да се сяда. Там има и едни малки цветенца и пеперуди. И аз ще тичам колкото си искам по тази поляна и ще се търкалям върху тревата и никой няма да ми се кара. А може да видя и някоя катеричка...

Мама казва да не късам цветята. Не бивало. Аз знам, че като ги късаш, тях ги боли, и после, като държиш едно откъснато цвете, то става тъжно и се свива и не е вече хубаво, и го хвърляш! А веднъж върху едно цвете беше кацнала една малка синя пеперудка, много красива: цялата синя. Аз я хванах, тя замърда крилето си и малко се поуплаших, но не я изпуснах, исках да я покажа на мама, да види и тя колко беше хубава... Занесох я и като я показах, кой знае какво беше станало с тази пеперуда. Вече не беше синя, боята ѝ беше паднала и беше грозна. А мама каза, че това е прашец и че пеперудите не бива да се ловят с ръка, защото прашецът им пада и вече не са красиви. Тогава я пуснах. Тя едва хвъркна и се скри в едно синьо цвете. Там сигурно ще се боядиса пак. И пак ще стане синя и хубава.

{img:az_se_vozja_na_prahosmukachkata.png}

А пък веднъж като се навеждах да помириша едно цвете, от него излезе едно мъничко животно, което си живееше вътре, и поиска да ми ощице носа. Някои цветя хич не миришат, а пък други много, като напарфюмирани. На мене всички цветя ми харесват, а пък татко не харесва едно голямо синьо и ужасно красиво цвете и ми каза, че то било магарешко цвете.

Ние обядваме там на тревата и татко налива вода от рекичката. Тя е хубава вода, ама е толкова студена, че като я пиеш, гърлото ти се стяга и те заболяват зъбите. Край тази рекичка има хора — рибари, стоят си и държат дълги пръчки. Веднъж на една пръчка се закачи една риба. Кой знае как стана това? А пък този рибар, дето улови рибата, като се зарадва, като почна много да

приказва! Беше смешно... И аз потопих една пръчица във водата, риба не се закачи, а една тревичка, ама аз си викам, че това е риба, и я сложих в чантата на мама.

В гората има едно място, дето като викнеш, и се чува пак! Някой друг вика зад дърветата. Там сигурно има скрити хора и като викнеш, те те чуват и викат като тебе. Но за да те чуят, трябва силно да викаш, като татко. Аз викам ли, викам, нищо не се чува!

Веднъж гледам между тревите — една червена шапчица. Като шапката на джудже. Подава се и се клати и една тревичка като метла се люшка над нея. Чудно нещо! Бързо отидох при мама и ѝ казах къде съм видял тази шапчица. Тя дойде да я търсим. Търсихме, търсихме, нищо не намерихме. А пък аз го видях — не джуджето, само шапката му, дето се подаваше между тревите. Червена, съвсем червена, с пискюл. Но то сигурно се е скрило, като е видяло, че идваме да го търсим. Знаеш ли ги тези джуджета кога се подават отнякъде и кога се скриват!...

Когато се връщаме от разходка, аз заспивам още по пътя и татко ме носи на ръце и ме слагат право в леглото. И искам да си държа очите отворени, искам, пък не мога. Някой ги натиска.

— Събуди ли се, моето момче?

Това е гласът на мама. А аз съм бил заспал. Чудна работа! Кога заспивам, никога не мога да разбера!

След като закуся, започват игрите. Аз все обичам да си играя с неща, дето не бива, а от всичко най-много с прахосмукачката. Тя има едни лъскави тръби, едни маркучи — красиво нещо! Щом мама не ме гледа какво правя, и аз право при прахосмукачката. Седна отгоре ѝ и я карам като автомобил, а тя и на мотоциклет може да става, и на самолет, и на ракета — на всичко. Да, ама мама, щом ме види, я прибира и вика:

— Толкова играчки имаш! С това ли намери да си играеш?

Тогава си пускам радиото. Знам как се пуска. Завъртваш едното копче, светва и след малко започва да свири, а като въртиш другото копче, записува и пращи. И ту свири, ту пее, тогава е чудесно. Въртя това копче насам-натам, вдига се голям шум и накрая мама ме изгонва. Те, големите, хич не го въртят, като го оставят — свири ли, свири. А пък като почне един чичко да говори дебело, дебело, като Кумчо Вълчо, ама не детски работи, ами важни, и нещо все се кара, кара! Пък татко един път като се ядоса, и вика:

— Я му запуши устата!

А нашият телевизор е развален и е много хубав. Лъщи, лъщи! Когато не беше развален, гледахме кино. Ама то не е като същинско кино, а по-друго. Онова кино, голямото, става само на тъмно и е с билети, а това може и на светло и когато не ти е интересно, спираш го. А голямото не можеш да го спреш. Трябва да стоиш мирен и да не приказваш, и да не питаш. Може хич да не ти е интересно, ама ще седиш, че иначе ще ти се карат.

Веднъж мама ме заведе на едно кино, много глупаво кино беше. Една какичка си говореше нещо с един батко, говореха си нещо, говореха си и се гледат в очите, ама дълго. Нищо не може да им се разбере. По едно време какичката ей тъй, както си стоеше самичка, нещо й домъчня и започна да плаче. После пък баткото започна да плаче, ама по мъничко, така само едва се вижда. После какичката тръгна по едни улици и нещо гледа към небето. След това и баткото тича по тези улици и се блъска в хората, и един автомобил щеше да го смаже, ама не можа. По едно време се показва пак какичката — стои пред една голяма вода... И чувам как мама тихичко вика: „Ау!“ А на какичката очите й стават все по-големи и по-големи, и като чинии вече станаха, и изведнъж — цоп във водата. Аз много се засмях, а мама ми извика: „Млък!“... Добре, ама отнякъде изскочи и другият батко и той, като се засили — цоп във водата. Че като почнаха да се боричкат, да потъват, да се плискат — това беше много хубаво. После и двамата излязоха и хайде, прегърнаха се и киното светна. Нямахме барем една маймуна или мече, пък, гледам, мама си поплакала. А то, нито набиha някого, нито да имаше нещо тъжно!

Аз, когато съм на кино, разбирам кога става тъжно по музиката. Тя става една тъничка, тъничка, тихичка, тихичка. А то и музика нямаше на това кино.

Пък веднъж татко ме заведе на мач. Една голяма поляна и наоколо хора, хора, насядали на пейки и си направили шапки от вестници. Свиркат, викат... На поляната излязоха тези футболисти и като почнаха да тичат, тичат, ритат топката, бутат се, падат, стават — ще се скъсат. По едно време нещо стана — като скочиха всички, като викнаха. И татко — и той скочи и започна да вика, че аз като се уплаших, като ревах да плача... Другите се смеят, и татко се смее и ми вика:

— Глупчо малък, няма нищо!

Ама мене като ме е страх, че пак ще почнат да крещят хората с шапките от вестник, и си плача. Накрая татко се ядоса и ме изведе навън, и си отидохме в къщи, и той се скара с мама, и станаха едни разправии...

А мене ме е страх, като се карат мама и татко. Нещо ме стисва ето тука и аз нищо не смея да кажа и се свивам. Страх ме е да не стане като онзи път, когато татко, както си обядваше, изведнъж като скочи от масата, като бутна чинията, като се разля супата и излезе от стаята и трасна вратата... Пък мама стана цялата бяла. А татко веднага се върна, взе си цигарите от масата и още по-силно трасна вратата. Тогава пък скочи мама и тя като се развика, излезе навън и пак викаше. После се върна, повъртя се, без нищо да казва, повъртя се и взе да чисти масата. Натрупа чиниите на мивката и почна да ги мие. А аз си мълча и си седя на малкото столче, и се правя на послушен. Мама мие чиниите и водата си тече, и нещо особено ми се чува, пък не мога да разбера. Изведнъж си помислих — мама плаче! Ама пак си мълча. Не, не плаче. Това е от водата, дето тече. Пък тя мие ли, мие. Вземе една чиния, върти я, върти я, остави я настрана, вземе друга. По едно време ме погледна и като видя какъв съм послушен, взе ме на ръце и започна да ме гали, и в устата ми влезе сапун и вода, и аз го изплюх, ама се правя, че не ми е влязло, и я питам:

— Ама ти нали не плачеше?

Пък тя ме милва и ми вика:

— Я вземи да си поиграеш малко с прaxосмукачката!

А аз ѝ казвам:

— Не ми се играе.

Стоя си така у нея и след малко тя ме остави и пак започна да нарежда стаята. Тогава се сетих за прахосмукачката, ама си викам, сега вече мама няма да иска да ми я даде. И си извадих моята кутия, дето си държа най-важните неща и шишенцата, и започнах да ги нареждам. Там видях малката чашка, дето мислех, че съм я загубил, и много се зарадвах.

Вечерта татко не се върна. Легнах си, а мама забрави да ми разкаже приказката за великана. На сутринта леглото на татко празно — нито разбъркано, нито нищо. Няма го. А мама не каза, че заминава някъде. Тъкмо тя идва и аз да я попитам, някой звъни на вратата. Викам си, татко идва. Ама не беше той. Никой не беше. Татко не се върна и онази вечер, и другата вечер, и по-другата... И мама нищо не ми казва и аз нищо не я питам!...

Иначе пак си играя, пак ходим на пазар, пак ям спанак, а на татко мястото на масата е празно и мама не слага чиния за него. Няма го и никой не казва кога ще се върне, и не идват да играят карти у дома. Само на чичо Стефан жената идва, тогава като се затворят с мама в кухнята, и нещо си говорят тихо, и понеже не ме гледат, аз си правя, каквото си искам. И даже търся онази, червената кутия, дето веднъж я видях и страшно я харесах и поисках да разбера какво има вътре, но мама каза, че то не било за мене, и скри кутията. Аз винаги си мисля, каква ли ще е тази червена кутия? Не е някоя голяма кутия. И май забравих каква беше точно тази кутия и оттогава толкова много кутии като нея съм виждал и съм ги отварял, а вътре — нищо. Писма, бележки или снимки. Все не е онази кутия, дето тогава я видях. Щом се сетя за нея, все я търся — няма я и няма я. Аз знаех, че в тази кутия има нещо много важно, и даже веднъж сънувах, че съм я намерил и че съм я отворил и като се събудих, пак забравих имаше ли вътре нещо важно. Никога няма да разбера тази работа; като питам мама, тя не си спомня нищо за тази кутия, а татко го няма. Татко не се връща.

Че може ли той да не се върне? Не може. Той винаги се връщаше преди, къде ще обядва, къде ще спи? И креватът му е тука, и пижамата не си е взел, и чехлите му стоят под леглото. Ще си дойде... Че нали е обещал да ме заведе на онези люлки с автомобилчетата, не може да е забравил.

И татко си дойде. Една вечер се позвъни. Мама отвори и мълчи. Гледам, на вратата татко... И той мълчи. После мама каза:

— Влез!

И той влезе, ама ходи бавно. Стигна до неговия си стол и седна. И двамата все мълчат. Пък гледам на татко обувките кални и си помислих: ей сега мама ще му викне да си обуе чехлите. Но тя не видя какви са му обувките... Тогава намерих неговите чехли и му ги донесох. А татко изведнъж се засмя. Гледам, и мама се засмя. И тогава аз веднага им казах:

— Ами кога ще отидем на люлките?

Отидохме на онези люлки и цял следобед ту мама ме качва на кончетата, ту татко се возеше с мен в автомобилчетата. И даже ми купиша от онзи, сладкия памук, дето се хващат болести от него...

Ето сега пак трябва да си лягам. Вече е късно. Мама ми измива лицето и ръцете, пък зъбите си ги мия сам. Имам си моя четка и си ги мия. А някой път ще взема и аз да се обръсна, защото брадата ми е станала голяма. Ще взема на татко меката четка и сапуна и ще се мажа по лицето, ще се мажа, после ще взема бръсначката и ако няма вътре ножче, ще се обръсна много хубаво.

Ето го моето легло. Зайо се е разположил човекът чак по средата, ама аз ще му дам да разбере... Сега мама ще дойде и ще ми разкаже приказката за лошия великан, дето станал добър. Знам я цялата приказка, ама много обичам мама да ми я разказва. Тя разказва, аз слушам и виждам най-различни неща. И тъй обичам, когато мама каже някоя красива дума, дето не я знам. Повтарям си я много пъти и си мисля, какво ли ще е това? Сигурно нещо много, много хубаво. То може и да не е красиво, ама аз си мисля, че трябва да бъде много хубаво, щом мама ми го казва. Тя веднъж тъй каза — бисер, каза. Какво ли ще е това? Светело на тъмно като лампичка, като мъничка звезда, като онези мушици, дето светят нощем — светулките. Те са толкова хубави. А веднъж като видях една такава през деня, беше една мъничка, една грозничка, горката. А нощем как свети! И е съвсем друга — красива. Нощем е красива, а през деня — нищо. Ама нощем тя показва пътя на другите мушици и пеперудите, защото те нямат фарове...

И месецът е горе на небето, само че днес не се показва целият. А татко вика, че скоро ще отидат хора на него. Чудя се, той няма ли да се ядоса, ако му кацнат хората на лицето, и да започне да си мърда носа!... Пък веднъж Петьо разправяше, че месецът не бил месец, ами нещо по-друго и че е направен от камъни и земя и лава. Не ми се вярва да е направен от такива работи. Ами защо свети тогава? Ами защо е толкова хубав?

Да, ама си мълча, защото съм малък и като кажа нещо, по-големите деца започват да ми се смеят. Затова най обичам да си говоря на мен, без да си отварям устата, за да не разбират другите какво си казвам. А нали ще порасна, нали ще стана голям, с мустаци. Тогава ще се качвам самичък в тролея и хората ще ми викат:

— Другарю, не се блъскайте!

Мама свърши приказката за великана. Тя ме завива. Сега ще дойде татко и ще ми каже: „Лека нощ!“ И на мен ми е много хубаво. И много ги обичам. И ми е топло. Прегръщам заека и се обръщам на една страна и още малко си стоя с отворени очи и някой път виждам онези цветенца и пеперудите... И чувам как се повтарят от гората гласовете на татко и на мама, все по-тихо, все по-тихичко.

Юли е пораснал! И кога стана това?

Юли, който имаше само задължението да ни радва, сега има и толкова други.

— Внимавай, момче, от тебе се иска да станеш това, което ние не успяхме да бъдем!
Разбираш ли?

— Разбирам — би отговорил Юли. — Трябва да стана добър човек.

Но, слава богу, той още не се е научил на ирония.

Бъди снизходителен към нас, Юли. Ние искаме да те направим по-съвършен, отколкото сме самите, и честна дума, не знам как. Не се съмнявай в искреността на доброто ни желание, защото нашите съмнения са достатъчни.

Не беше ли твоето детство по-богато на заложби и чувствителност? Ние ли сме виновни, че то се насочва по едно тясно русло и че в заливчетата на пролетния поток спират и остават безброй цветчета, които не могат да достигнат морето?

На нас ни се струва тъжна раздялата с детството. Но може би само на нас. Твоята гледна точка си остава винаги малко скрита. В това е и нейният чар.

Втора част

Вече съм ученик. Мога да чета, да пиша, много неща разбирам и съвсем не съм малък, и даже на училище не ми се ходи много-много. Знам да свиря с два пръста, ама силно. Веднъж изпуших, скришом де, една цигара и даже не се разкашлях, но не ми хареса и малко ми се зави свят. Не съм много силен, ама съм жилив и тичам адски бързо. Иначе съм дребен, в нашия клас само едно момче е по-ниско от мен. Изведнъж ще израста аз. Не ме е страх.

Имам си двама най-добри приятели. И с другите момчета съм приятел, но тези — Румен и Христо — са най-добрите ми приятели. Румен е цяла глава по-висок от мен и може да набие всекиго. Даже веднъж подгони едно момче от четвърти клас и то избяга ужасено. А пък Христо е най-добрият ученик, освен по смятане, защото аз съм по-добър по смятане. Той може да рисува параходи като бог: кръстосвачи, самолетоносачи и атомни подводници дори... Ние сме трима приятели, като тримата мускетари. Имаме си сигнал, аз го измислих. Отначало Румен не можеше да го свири и казваше, че това е глупав сигнал, но после свикна. А един път пък той каза, че трябва да си имаме парола, много тайна, за да не стане някое предателство. Христо не беше съгласен, защото ние се познавахме много добре и не можеше да се заблудим, но Румен искаше да си имаме парола и се разсърди, и каза, че няма да играе вече с нас, щом сме толкова тъпи. Щял да отиде при другите момчета, дето са от пети и от шести клас и дето откога го викали!... Тогава се съгласихме и сега нашата парола е „Тайфун“. Ако някой има да съобщи някаква опасна тайна, казва първо „Тайфун“ и след това тайната.

Един път тича Христо и ни вика:

— Тайфун! Стефан са го оперирали от апандисит с пълна упойка.

— Лъжеш! — обади се Румен. — Нали го видях онзи ден!

— Оперирали са го, честна дума! Майка му ми каза. Истинска операция.

Много се смутихме, защото от нас никой не е опериран от нещо. По едно време на Румен щяха да му режат сливиците, но нищо не излезе... Решихме, че когато Стефан излезе от болницата, ще го приемем в нашата банда. Това не е истинска банда, защото не правим никакви бандитски неща, но така си казваме — банда.

И на училище седим заедно. Христо и аз на един чин, а пък Румен — зад нас. Най-напред него го бяха сложили до едно момиче — Росица, — голям срам! Но веднъж той й надраска тетрадката, а тя се разрева и взе, че го обади на учителя. Никой не вярваше, че ще излезе такава предателка. Решихме да й отмъстим. Причакахме я след училище, скрити зад един камион, и Румен й извика:

— Горе ръцете, жабо шпионска!

Росица хукна да бяга, а ние — подире й. Христо стреляше с автомата си:

— Та-та-та-та-ат! — наужким де! И изведнъж Росица се спъна и — плюс на тротоара. Разквича се, стана и докато се усетим — цап на Румен един шамар. След това си тръгна. А пък Румен се хвана за бузата и само гледа и нищо не смее да й направи, ами каза:

— Видяхте ли я какъв е подлец!

Росица си отиде, а като беше стигнала до ъгъла, се обърна и извика:

— Фашисти такива!

След тази история и двамата не искаха да стоят на един чин. Че идва при учителя и майката на Росица, една с кок като шлема на хан Крум. Разправяха се нещо и ги разместиха...

Нашата банда се разпадна, когато стана онази опасна работа с плочките. Мене татко ме наказа да не излизам цял месец да играя с другите деца. Румен яде голям бой! А пък на Христо баща му даже беше казал, че ние сме хулигани. Той все такива ги говори. Ама нали са били съученици с моя баща и татко веднъж разправи как на Христо бащата разпрал с нож препарирания глиган в тяхното училище и щели да го изключат.

Пък за плочките беше виновен Кирчо. Той беше едно по-голямо момче и насила поиска да го приемем в нашата банда. Ние не искахме, ама той ни изплаши, че ще ни набие, и даже изви много лошо ръката на Христо. Направихме се, че уж го приемаме, а когато си отиде, веднага променихме паролата. Румен казваше, че сигурно Кирчо е някакъв провокатор.

Този Кирчо ни научи да играем на топчета с плочки. Малки такива плочки от мозайка. Нарездаме ги на едно място и ги целим с топчетата; колкото плочки събориш, взимаш си ги. Има си и други правила. А пък всяка плочка струва по една стотинка и можеш да ги продаваш на другите деца. Аз не умеех да целя хубаво с топчето и все ми взимаха плочките, но нали си имах стотинки в касичката, пък и като останеше нещо от пазар, купувах си. Всички деца от нашата улица започнаха да играят на тия плочки и страшно се запалихме. Беше ни ужасно интересно и все гледахме да се съберем повече, че да започнем.

Мама, като разбра каква е играта, се намръщи и викна:

— Това е чист комар! Забранявам ти да играеш! Ясно ли е?

Да, ама на другите деца не им забраняваха и аз се въртя около тях и нещо ми се свива в стомаха, като ги гледам. Викам си — може да е комар, ама е много интересно и космите ти настръхват, като събориш повече плочки! И ето, присегна се и си купя само две, почна играта, вземат ми ги, пак си купя две, пак ми ги вземат и аз като се разгорещя, и давай...

Веднъж при нас дойде едно момче с цяла торба плочки. То не живееше на нашата улица и ние не го познавахме много. Това момче имаше най-малко сто плочки, а да речеш, че може да играе, не може! Все му обираха плочките. А то — прави се, че не го е еня, и разправяше, че знае едно място, където имало цял милион плочки, че и повече...

— Значи ти ги крадеш! — викнахме ние.

— Не — каза то, — тях никой не ги пази. Те са в новата поща, дето я строят. Има цели сандъци.

— Кражба! Кражба! — развика се Христо. — Те са на пощата.

Тогаво момчето се обърка и си отиде. Добре ама след малко Кирчо се обади:

— Следобед и аз ще отида.

— Ама чакай бе!

— Какво ще чакам? Сто плочки — един лев. Хиляда плочки... А?

Ние млъкнахме. Сто плочки — един лев, а хиляда плочки — страшна работа!

— Някой иска ли да дойде с мен? — изведнъж попита Кирчо.

Ние пак си мълчахме. Тогаво той ни изгледа съжалително и се развика, че сме страхливи хлапенца, че никакви бандити не ставало от нас и че той ще ни покаже какво се казва истински касоразбивач!

На другия ден и Кирчо дойде с пълна торба с плочки. Все я тръскаше, все ни я навираше под носовете. Отначало не му обръщахме никакво внимание, ама Румен не се стърпя:

— Не е ли опасно? Ако те пипне някой пазач?

Кирчо го плесна по главата и каза, че него никой не може да хване, защото знаел как да се замаскира и разни други такива работи.

— Ако искате следобед — отиваме! Може да си вземем колкото си искаме. Само ще си носите по една отвертка, защото плочките са вече наредени по пода и трябва да се избиват...

В къщи имаше една голяма отвертка. Ама грамадна! Толкова грамадна, че просто да се чудиш каква ще е тази бурма, дето ще завиеш с нея! Взех я и я скрих в джоба. Тя обаче се подаваше навън. Тогаво пробих дъното на джоба и намуших отвертката, сега само мъничко се подаваше от крачолите.

Следобеда видях Кирчо и му казах:

— Гледай каква отвертка имам! Ще свърши ли работа?

Той хлъцна, като я видя:

— Акъла! Акъла! Откъде си я свил?

— Ех — викам му. — Баща ми нали работи в съда и там един опасен касоразбивач му я е дал, когато го затворили.

Татко не работи в съда, ама Кирчо откъде ще знае. Да не се перчи толкова.

Скоро се събрахме всички деца и всяко носи по една отвертка. Имаше едно двацет момчета, пък на Румен братчето, Сашко, още не ходеше на училище, носи си едни ножици, защото нямали две отвертки.

И тръгваме. Наредихме се един по един, за да не будим подозрение, и тъй вървим, като индийци през прерията, чак до пощата. Тя не беше кой знае колко далече, а вътре нямаше никой — още е строяха. Кирчо и другите по-големи момчета се вмъкнаха вътре, а ние със Сашко останахме отвън. Съвсем не смеех да вляза. Гледам, пред отсрещната къща стои един милиционер и нещо пази. Викам си — чакай да го попитаме може ли да си вземем малко плочки. Отидох право при него, държа Сашко за ръка и питам:

— Другарю милиционер, може ли да си вземем с това момченце малко плочки... ей оттам, отсреща.

Милиционерът ни изглежда, изглежда, пък вдигна рамене и вика:

— Ми че вземете си!

Тогава и ние със Сашко се набутахме в пощата и гледаме къде са плочките. А то — целият под беше покрит с тях. На едно място те не бяха добре залепени и имаше малко останало празно. Забих отвертката и няколко плочки — тап, откъртиха се наведнъж. Натиках ги в джоба си и продължих да къртя. А Сашко, горкият, мъчи се с ножицата, ама нито една плочка не може да си извади. Тогава аз му откъртих и на него малко, и за себе си около двацет-трицет плочки, и си викам: „Я по-добре стига толкова!“ Взех Сашко за ръка и давай в къщи. Другите момчета се бяха пръснали из пощата и се чуваше как чукат по пода с отвертките.

Заведох Сашко у тях и се прибрах. Плочките скрих в чекмеджето, дето си държа тайните работи, взех някаква книга и почнах да чета. Подир малко татко си дойде от работа, мама — и тя се върна и нещо започна да нарежда в кухнята. По едно време се звъни. Чувам на татко гласа, друг някакъв глас и изведнъж замръзнах — на Кирчо гласът и някаква разправия! Отидох на пръсти до вратата и чувам, татко казва:

— Имате някаква грешка, моят син никъде не е ходил, той си е в къщи.

Тогава Кирчо почна да вика:

— И той беше, и той беше. И ми показваше отвертката, дето сте я взели там в съда от касоразбивача... — изведнъж Кирчо заплака едно проточено и дебело. Като чух това, разбрах, че е станало нещо страшно, отворих вратата на балкона, прехвърлих се на двора и хукнах право у Румен. Леле! Там се чуват едни скандали, едни ревови. Румен плаче, Сашко плаче и не може да се

разбере кого бият. Върнах се на улицата съвсем отчаян и се чудя какво да направя и къде да избягам. И ето, виждам насреща — Кирчо и един страшен милиционер го държи за ръка и го води нанякъде. Разбрах — всички са арестувани. Тогава търтих да бягам, накъдето ми видят очите. Добре, ама на ъгъла някой ме пипна за ръката — татко.

Заведе ме право в къщи, ама мълчи, мълчи — нищо не казва. Отвори вратата, влязохме в стаята и тогава той ме изгледа някак особено.

— Къде е отвертката?

— Коя отвертка? — разтреперах се аз.

— На касоразбивача — викна татко и ме изгледа изпод вежди.

Без да кажа нищо, му дадох отвертката. Той я взе, разгледа я, разгледа я, сякаш нещо се почуди, и изведнаж се стресна:

— Дай си ръцете!

И докато усетя — цап, цап, два пъти през пръстите с отвертката. Не ме заболя, нито извиках. Но татко си извърна лицето, видях, стана му мъчно, че тъй силно ме удари, после тихо каза:

— Значи съм отглеждал един лъжец и крадец!

След това излезе от стаята.

Чак тогава се разплаках, ама без да рева, така тихо... Татко мисли — крадец! Сякаш съвсем истински крадец... Вярно, аз знаех, че крада, ама така по-иначе. Не съм мислил, че крада като крадец, а като дете! Пък нали питах! Онзи, другият милиционер, сигурно не е разбрал какво искаме. И излезе кражба! А това, дето го измислих за отвертката, беше само заради Кирчо, да не се фука толкова...

Отворих чекмеджето и извадих плочките, преброих ги — двайсет и седем плочки, малко поочукани по краищата. И тъй както са с торбичката — хвърлих ги през прозореца. Не исках да стоят повече тук.

И оттогава не играя на плочки. Е! Само по някой път, ама не на онова място, дето играехме, ами на друго и не както преди. А Кирчо вече не се показва на нашата улица.

Наказаха ме да не излизам никъде. Много дни даже и от стаята навън не ме пускаха. Добре че беше ваканция и в училище нищо не се разбра. Че то иначе — голяма излагация щеше да стане...

Стоях на прозореца и гледах как децата си играят... А че го питах онзи милиционер, питах го. Ама пак си мисля, че беше кражба.

Баща ми не говореше с мен, сякаш не ме виждаше. А иначе, гледах го по улицата, като си идва от работа, смее се, весел, даже си свирка, но щом ме види, млъква и се намръщва. Един път той нещо много бързаше, щеше да ходи някъде и ми вика:

— Ей, Юлчо, я виж къде ми е връзката!

Пък изведнъж нещо се сети, изправи се с ръце в джобовете и каза:

— Нямам нужда от твоите услуги. Махай се! — и сам взе да си търси връзката.

Не съжалявах, дето ме наказаха така строго. Представях си, че съм затворник, осъден на сто години затвор, и как ми е пораснала страшно дълга брада, и как само една мишка идва и си говори нещо с мен. А кракът ми е окован във верига с една тежка желязна топка накрая — и аз го завързах наистина за малкото столче и така се разхождах из стаята...

А после гледах през прозореца автомобилите... Страшно обичам автомобилите! Когато видя някой нов, мога цял час да го разглеждам — коя марка е, колко километра вдига, какви са му скоростите и педалите и колко конски сили е. А да си призная, това, за конските сили, не ми е много ясно. Мощност било, ама откъде се е взело една конска сила, две конски сили? Питях Румен, а той разправя:

— Абе все едно, че сто коня са впрегнати в автомобила и го теглят, такава сила има и моторът.

Аз прочетох на едно място, че една конска сила е седемдесет и пет кгм, ама не км, а кгм, то било съвсем друга работа. То било, каза татко, като прочете и той, да преместиш седемдесет и пет килограма на един метър... Добре де! Че един кон може и седемстотин и петдесет килограма да премести, значи един кон има десет конски сили. Объркана работа! Ама такива има колкото щеш. Христо прочел някъде как един велик учен веднъж, като паднал от една стълба, видял, че не той пада от стълбата, ами земята се вдига към него, и като видял това, открил един опасен закон! Христо чете много такива книги и аз му вярвам. Той знае на всички държави столиците. От един атлас е научил и колко жители имат. Много знае това момче, само понякога не може да реши задачите, дето аз със затворени очи ги решавам.

А едно момче от нашия клас е научило азбуката на телеграфистите. То й казваше името, ама аз го забравих. Това момче ме караше и аз да я науча, че като си чукаме с моливи по чина, да си предаваме разни работи. Опитах се да я науча — точка чертичка, точка две чертички, но ми омръзна и се отказах. Сега онова момче самичко си чука по чина и никой нищо не му разбира.

Много неща трябва да се учат. Толкова много, че татко вика и сто живота няма да ти стигнат. Сто живота! Ами тогава — какво? Откъде хората разбират кое да научат и кое да оставят. Ще учиш, казва, това, което ти трябва, което те привлича и допада. А аз откъде да знам дали нещо, което не знам, ама никога не съм чувал за него, дали това нещо няма страшно да ми хареса? Че на мен всеки ден нещо ново ми става интересно, пък преди нищичко не съм знаел за него. А да уча немски изобщо не съм искал, нито ми допада, нито нищо. И идва онзи, учителят: „Гутен таг“ и почне:

— Их бин, ду бист... — и си мисли, че като знае немски, знае всичко, и че не му остават още деветдесет и девет живота и половина, че и повече, за да научи другите неща. Ами той например не знае, че има една немска лека кола „Порше“, дето може над двеста километра да вдига и е цели двеста коня, и е изобщо истински звяр. Викам му:

— Порше, порше!

А той:

— Вас? Вас? Остави — казва — сега това. Сега ще правим диктовка.

То сигурно ще се измисли някакъв апарат, когато ти говорят на немски, ти да чуваш на български, и ти когато говориш на български, той да те чува на немски. Пък и на всички езици. Аз даже и нашия учител питах и той отговори, че е възможно, само че тези апарати щели да бъдат много големи и ужасно скъпи. Нека да е така — едно време и радиото не си могъл да носиш в джоба си, а сега?

Когато си седи човек сам, какво ли не измисля. Когато бях наказан, си направих цигулка. Тя съвсем не приличаше на цигулка и никой не можеше да познае, че е цигулка. Само аз знаех какво е. Седях на кревата и опъвах един ластик — колкото повече го опъваш, толкова по-тънко бръмкаше. Само трябва да си приближиш ухото, за да се чуе ясно. Тогава се сетих! Навързах няколко ластика за лъка, дето се реже дърво по ръчен труд, и ги опънах. Единия по-малко, другия повече и все повече и ластичите можеха да свирят една песен, ако не е много мъчна. Беше хубаво, като разбирах, че наистина излиза нещо като песен, съвсем твоя песен, от най-прости ластичи. Отстрани нищо не се чува, но приближиш ли си ухото, свири като най-истинска музика.

Бяха ме наказали тогава нищо да не чета. Затова сам си измислях разни игри. Такива измислени с копчетата и с пионките от шаха. Правех си големи битки между индианците и завоевателите. Нагъна килима на планини, наредя копчетата и пионките и ги целя с едно топче. Имах едно голямо, много красиво червено копче, което беше Винету. То беше най-смелото и него и да го улучеше топчето, то не умираше, а само го нараняваха. Винаги най-много съм обичал Винету, даже повече и от Поразяващата ръка. И понякога си мисля, че аз съм Винету и лазя тихо под масата...

Един ден, когато още бях наказан, през прозореца получих тайна бележка от Румен. Бил вече освободен, пускали го на улицата, ама нямало да му дават да играе с мен. Ние пак ще си играем, само че съвсем тайно, а когато сме с бащите си, ще се правим, че не се познаваме, като доктор Зорге.

Взе ни акъла този доктор Зорге. Това се вика човек и така ми се иска поне малко да приличам на него! Веднъж се опитах да си вчеша косата също като неговата — намокрих я много, за да прилепне, и дори ми се стори, че доста приличах, и дълго стоях пред огледалото и се гледах многозначително... А майка ми, като ме видя, зяпна от почуда:

— Какво си се зализал такъв?

Ех! Как да ѝ обясниш. Христо може да си вдига едната вежда, пък аз си вдигам и двете и ме обхваща отчаяние. И като си помисля какви мускули имаше този Херкулес, ме хваща ужас! Нищо, дето Румен каза, че били от пластелин и кинефикация! Все пак адски мъж! И все се чудя кое е по-хубаво — да си много умен или много як? Понякога ми се иска да съм най-умният изобретател, а понякога най-якият герой! И когато се борим с другите момчета и те ме съборят, аз си викам: „Нищо! Аз ще стана най-големият математик.“ Пък когато не мога да реша някоя задача, си казвам: „Да, ама аз ще стана страшно як и ще получа златен медал от някоя олимпиада и ехее!...“ Изобщо... Изобщо аз искам да стана много работи. Понякога искам да бъда шофьор или танкист, а друг път голям художник или цигулар. И много добре зная, защото не съм глупчо, много

добре зная, че за да станеш нещо голямо, се иска много работа и учене, и тренировка, но това е различно и не ми е интересно, защото аз искам изведнъж! Изведнъж да съм много голям цигулар... Взимам цигулката и започвам: тири-лим! И всички, които слушат, зяпват: „Това Юли ли е? Ами Юли, че кой друг! Ау! Как свири! Как свири! Браво, Юли! Браво!...“ И ето че се появяват турците и искат да убият Васил Левски и го водят вече на бесилото, но аз се качвам на един танк и като ги подгонвам: „Огън! Па! Па! Огън! Та-та-та!“ Те са много, но нали никога не са виждали танк, пощуряват от страх и бягат, и викат: „Аллах! Аллах!“ А Румен, който ми е помощник-танкист, им вика: „Ихи-ихи-ихи!“ Бойният вик на апахите! Всички турци се качват на една подводница и веднага потъват. Обаче, обаче моят танк става на подводница и аз ги подгонвам под водата, а те ме гледат уплашено през прозорчетата на подводницата и фесовете им се надигат, защото косите им се изправят от ужас...

Те и на Чомалунгма — все не мога да го кажа това име, Чомалумга — вече са се качили. Татко, когато бил малък, и той много искал да се качи на Чомалунга, ама не можал. А сега и тя е открита, и Северният полюс отдавна е открит, и Южният полюс, и на Земята няма неоткрити континенти, и аз не мога да стана някой велик откривател, като Роалд Амундсен. Докато порасна, и на Луната ще отидат и чакай сега да приготвят кораб за Марс. Пък ние нали още не произвеждаме космически кораби, кой ще вземе да ми обърне внимание на мене и да каже — заповядай да отидеш първи на Марс. Те там ще си нареждат своите деца!...

Сега у нас нищо няма... Няма борци за свобода, нито партизани, а само ни четат и ни разказват за тях. Така било, иначе било. Хората се биели, борели се. И разни деца герои имало — не измислени, ами истински деца герои. А сега — нищо няма! Само искат да имаме шестцици в училище и да събираме тенекии. А истински герой май вече не можеш да бъдеш!

Трябва, трябва нещо да измисля, нещо да се направи. Някое лекарство, което да лекува всички болести. И пред къщи ще има една опашка чак до другата улица. Аз ще го раздавам на всички без пари, защото ако човек измисли едно такова лекарство, сигурно ще му кажат:

— Ти можеш всичко да си взимаш от всички магазини и даже, ако искаш, само по телефона се обади:

— Ало, ало... Тук доктор Юли, да! Моля... сто кебапчета...

... И още нещо ме тормози. То не е много прилично да се каже тъй веднага, но какво, аз съм вече голям! Чудя се, да си призная, за кого ли ще се оженя? Ще се оженя — няма как! Не че толкова ми се жени, но всички, рано или късно, се женят. А аз още не мога да си намеря жена! Имаше едно момиченце в нашия клас — много ми харесваше. Ходеше с една бяла рокличка, с една розова панделка тука така, с едни букли, букли... за него можеше да се оженя. Но веднъж то направи едно такова нещо, и то посред час по смятане! А! Не мога да го кажа. Тогавашната учителка беше виновна, че не го пусна да излезе, но все пак от тази случка не мога да си я представя като моя жена и това си е! После аз не обръщам внимание на момичетата. Какво можеш да чакаш от тях? Е, имало е и жени шпионки, и героини, и откривателки, ама като ги гледам момичетата от нашия клас, не ми се вярва от някое да излезе нещо такова! Не... хич и не ми се мисли за женене.

Нали си спомням, когато бях по-малък, се женеше леля ми. То бяха едни плачове, едни разпавии. На едно място баба плаче, на друго място леля си прави косата и тя плаче, а мама ходи ту при леля, ту при баба, да ги успокоява. Най-накрая и тя се разплака. Татко пък сърдит, сърдит, не се говори с него.

— Не мога — вика — да търпя онова леке!

Лекето беше този, дето щеше да се жени за леля ми. А той беше много симпатичен, един висок, едър, като говореше, малко се запъваше. Бил летец и ми разказваше, че лети и на реактивни самолети. Когато казах това на татко, той се развика, че лекето се е качвало на реактивен самолет, когато той се е качвал да язди слона в Зоологическата градина.

Верни ли, неверни ли неща разказваше, но на мен този човек ми беше много симпатичен. Той обичаше да си приказва с мен повече, отколкото с другите. Сядаше на пода в моята стая и като започне — така излитат самолетите, така се продухва моторът, така кацат самолетите. Как веднъж единият му мотор се развалил и той кацнал само с една перка, и разни други такива, все мъжки неща... А понякога, това най обичах, ме караше да пеем ей тъй двамата на два гласа.

— Ти, вика, ще пееш първи глас, а аз втори. — Прегърне ме и започнем. Ама най-обикновени песни, пък с него излизаха много хубаво. А леля седеше край нас и просто ѝ се доплакваше.

Един път летецът ми каза:

— На лято, като дойдете в моята къщичка на Родопите, ще ходим на риба с теб, Юли. Знаеш ли как се лови пъстървата? Нищо не знаеш ти. С хайвер и с кашкавал... Трябва да си много хитър и ловък, за да хванеш пъстървата, тя е най-дяволската риба...

— Не — виках си, — татко не е прав! Не е леке! Симпатията е!

А леля пак си се ожени за него и на сватбата падна голяма веселба. По едно време татко даже прегърна мъжа на леля и двамата пяха заедно разни стари песни и накрая и татко каза, че се е качвал на реактивен самолет, и други такива работи...

То и аз понякога послъгвам, ама само когато положението е опасно, както беше, когато паднах в реката. Тогава можех и да се удавя, ама се спасих геройски. Съвсем сам! Страхотна история беше...

Мама ме праща да купя мая за козунаци, а като излизам, гледам, по-големите момчета се събират и тръгват нанякъде. Щяло да има голям мач с онези от другата улица. Викам им:

— Аз мога ли да играя от вас?

Пък те се смеят. Това било сериозен мач. И тръгнаха. Аз — хайде подир тях, само че вървя малко по-отзад. Там до реката имаше едно празно място с много трева. На това място не беше позволено да се играе, ама кой ти гледа. Момчетата бяха вече дошли и тези от другата улица — и те бяха там. Пък вратарят им имаше истински вратарски пуловер и даже си беше навързал бинтове около краката — уж наколенки. Натрупаха дрехите на купчини за врата и след малко играта започна. Гледам, от нашия отбор играе Тончо — една сванта, дето и аз мога да го излъжа с топката. Той едва тича и другите все му промушват топката между краката. Загубена работа, ама

топката била негова — затова играел. Седнах до нашата врата и си мълча, а така ми се искаше да играя от нашите. Мислех, че ако ме пуснат, като се развъртя, ще прасна някой гол на онзи с наколенките. По едно време Тончо взе, че се спъна в краката ми и се просна на земята. Стана, ритна ме отзад и ми вика да съм се махал, че заради мене щели да ни вкарат гол. А аз си стоях във ваната и нищо не пречех. Стана ми тежко и обидно, но не се магнах... Тогава топката падна в реката, а тя беше станала голяма, защото беше пролет. Никой не смее да я извади и водата си я носи надолу... Какво ми стана, не разбрах. Хукнах към реката. Ще им извадя топката, те ще се смият и ще ме пуснат да играя. Имах едни високи обувки и си мислех, няма да се измокра. Наджапах няколко крачки и изведнъж — потънах. Ама съвсем. Стана черно и нещо ме стисна за гърба, май извиках и после вече не си спомням какво беше. По едно време усетих, че пак съм на плитко — просто да не повярваш, ама съм излязъл сам. Съвсем сам!

Момчетата нещо викаха и ми се смееха, а аз бях целият мокър. Студено не ми беше, само страшно мокро, но аз се правех, че нищо ми няма, и се смеех заедно с другите. Тогава едно момче се обади:

— Хайде, и така си се измокрил, върви да вземеш топката!

Но аз вече не смеех и си тръгнах към къщи. Обзе ме страшно отчаяние — вървя по улиците, от мене си тече вода, от крачолите, отвсякъде, в обувката ми жвака и яката на ризата щръкнала и съвсем мокра. Хората се обръщат и ме гледат, а аз се правя, че не съм паднал в реката.

Мама ми отвори, а аз ѝ викам:

— Няма мая!

Тя само ме погледна и се хвана за главата:

— Божичко! Какво си направил!

{img:dete_lyzhe_mama.png}

Чак тогава се разплаках, ама като не смея да ѝ кажа как щях да се удавя, изтърсих:

— Ами както си вървах по улицата, мина пожарната команда и ме изпръска.

— Какво?

— Ми да! Един пожарникар взе маркуча и ме изпръска!

Мама само седна на стола, отвори очи и а` да се разсмее, ама не се разсмя, а скочи и ме съблече целия. По мене всичко мокро, че и фанелката, и гащетата, и всичко... Майка ми нищо не говореше, само ме търкаше с един пешкир, колкото има сила, а аз си мислех, че всичко ще се размине. Но когато татко се върна, съвсем се обърках. На него му казаха, че съм ходил с момчетата край реката, че съм влязъл във водата да им извадя топката, ама само до коленете, и после, когато съм се връщал, минала пожарната команда и ме изпръскала нагоре. Баща ми каза, че съм един жалък лъжец, че нямало нищо по-долно от това, да се лъже, и за наказание, казва, няма да ти купя обещаната топка... Той все това знае. Само чака да направя някоя беля и — няма да ти купя обещаната топка. От една година все така. А аз знам, че не е заради белите, а защото тази топка

струва петнадесет лева. И ми е все едно: и да правя бели, и да не правя, няма да получа тази топка.

На другия ден целият клас знаеше, че съм паднал във водата, и щеше да стане голяма излагация, добре, ама аз им казах, че тя е била най-малко два метра дълбока и аз съм плувал отначало под вода, а после с последни усилия съм се добрал до брега... А уроците не бях си научил — къде ти, след такива ужаси! И като ме изпитаха по смятане, излезе едно нищо. Имахме нов учител — много добър. Изглежда ме от горе до долу и каза:

— Седни си, Юли, утре пак ще те изпитам!

И той май знаеше, че съм паднал в реката!... Този учител дойде по средата на годината. Едър един такъв и не много млад. Изглеждаше все малко тъжен. С единия си крак куцаше и по улицата ходеше с бастун. Говореше тихо, не се караше и даже като изгони веднъж Румен от час, задето намушка Маргарита с писалката в гърба, пак не му викна. Имаше една тъмносиня риза и винаги с нея си беше облечен. А колко много неща знаеше! Разказваше интересни истории и ние обичахме да го слушаме. И ни се струваше, че той някак се радва, когато си знаем уроците, гледаше ни право в очите и като кажеше на някого „браво“, така го казваше, че ти идваше да се пукнеш от щастие. Много обичахме този учител, а защо го обичахме, не знам.

Веднъж го срещнахме на улицата. Ризата му разкопчана, целият изпотен, чак капчици се виждат. Куца и бърза, и диша тежко. Исква да ходи бързо, пък нали не може, измаря се... Като ни видя, цяла тумба негови ученици, спря се и ни попита:

— Вие къде отивате по това време?

— Ами на разходка — отговорихме му ние.

— А уроците научихте ли си за утре?

— Научихме ги.

— Че много е рано още! Много малко сте учили!

Какво да му кажем сега? Да го лъжем още — не ни се щеше. Умълчахме се. Той ни изгледа, май искаше още нещо да ни каже, но махна с ръка и продължи надолу. И без да знаем защо, тръгнахме подире му. Видяхме го как влезе в една аптека, а като излезе и като разбра, че сме вървели след него, спря се, сякаш беше нещо виновен и нещо объркан, и изведнъж ни каза:

— Сашко е болен. Сашко... Виках лекаря, още го няма...

После си отиде. А кой беше този Сашко и защо той говореше така, като че не сме негови ученици, ама такива познати, приятели, като че ли сме големи... Чак на другия ден разбрахме, че нашият учител има син колкото нас — Сашко. Чудно! Той имал такова обикновено момче, като нас. И ето сега това момче било болно. А Христо отгоре на всичко каза, че разбрал от майка си, че детето на нашия учител било отдавна болно и че май щяло да умре! Уплашихме се. Сега какво ще стане? Какво ще каже учителят, когато влезе в клас? Как ли ще ни гледа? И когато влезе в час, мълчахме и чакахме да видим какво ще направи, пък той — нищо. Започна да ни разказва както винаги досега... Мина цяла седмица, ние позабравихме и тогава пак Христо ни каза, че момчето на нашия учител сега било по-добре и нямало да умре. Изведнъж ни стана много весело и

започнахме да се гоним като щури из класа. Звънецът би. Ние насядахме по чиновете и зачакахме да влезе учителят и да видим колко радостен ще бъде той. А когато нашият учител влезе, изглеждаше ли радостен, не можа да се разбере — започна да ни разправя, както винаги досега.

Ама и аз веднъж бях много болен. Имах страшна температура и всеки час ми даваха лекарства и сок от лимони и колко пъти идва лекар!... Като се разболея, всички стават много добри с мене. Говорят ми тихо и мило, все наоколо ми се въртят и ме гледат нежно, нежно... Татко, щом се върне от работа, веднага идва при леглото ми и си слага ръката на челото ми и го гледам, че му е мъчно и е загрижен. А мама ми прави всичко, каквото си поискам. Даже ми пренесоха и радиото в моята стая, за да мога да го слушам.

Аз пък обичам, когато имам малко температура, едно такова ми е, като че ли ме люлеят много полека в голяма люлка. Затварям си очите и си представям разни неща, унасям се и понякога сънувам...

Един сън си го спомням. Сънувам — станало война. Аз истинска война не съм виждал, само от книгите и от филмите знам какво е. Едно време татко щели да го изпращат на фронта в Унгария, ама нещо станало, че не заминал. Той тогава бил още съвсем млад войник. Сънувам, че си стоя в моята стая с разни други хора, ама все непознати. И изведнъж те по нещо разбират, че е станало война, ама ужасно страшна война. Чуват се сирени и едно бучене като от самолети, само че самолети никъде не се виждат. Нещо идва към нас, ние не разбираме какво е, само усещаме, че се задава. Поглеждаме от прозореца — долу пред нас един голям площад, друг път го нямаше този площад, но сега — площад и там наредени в кръг много леки коли. Изведнъж от всички страни започват да тичат хора, качват се на колите, тряскат вратите и веднага потеглят — искат да бягат. Но понеже колите са наредени в кръг, те всички потеглиха напред и се сблъскаха. Тогава небето стана червено, появиха се едни светлини и хората по улиците хукнаха като луди и гледат нагоре. И видях как отвсякъде започна бавно да вали, ама не сняг, а едни топчета, много красиви, червени, зелени, сини, като мартениците на топки, и падат едва-едва, вятърът ги подухва, те летят насам-натам и никой не знае какви са тези топчета, откъде са дошли, никой никога не ги е виждал. Хората бягат от тях и се свиват, и искат да викат, но нищо не се чува, само ги виждах как се дърпат и се пазят от топчетата. А те падат навсякъде. Изведнъж — не мога повече да си поема дъх, виждам: в стаята се вмъква едно такова червено топче, обикаля във въздуха и полека идва към мен. Аз искам да избягам, а стоя, не се помръдвам — не мога. Топчето се приближи към рамото ми и изведнъж усетих как нещо ме парна, ама, не много силно. Не извиках. Само разбрах, че ей сега ще умра, че е съвсем сигурно — ей сега ще умра. И зачаках, пък не умирах и това е нещо много страшно. И гледам — наоколо в стаята няма никой! Преди беше пълна с разни хора, а сега няма никой — всички са избягали, всички са ме оставили съвсем сам. Изтичах пак към прозореца и видях, че и цялата улица е съвсем пуста, а топчетата — топчетата са покрили навсякъде паважа и не стоят мирни, а бавно подскачат нагоре и пак падат, червени, бели, зелени... И няма никакви хора... Тогава започнах да викам и се събудих. Мама стои над мене и ме гледа уплашено, пък аз нищо не разбирам, сън ли беше, не беше ли. И само гледам — това моята стая ли е? Моето легло ли е?

Мама ми избърса с кърпа челото и вика, че това е, дете съм слушал много радио през деня, дете съм слушал каквото трябва и каквото не трябва. И за да ме успокои, тя каза, че в Зоологическата градина са докарали отнякъде малки тигърчета.

Може да е малко срамота, ама аз още обичам да ходя в Зоологическата градина. Сам си ходя. Сега вече не обикалям навсякъде. Змиите не ги обичам, ама все се спирам да ги гледам и ми се ще да видя някоя жива кобра, дето като те клъвне, и мортус! Страшна работа! И защо са такива хлъзгави и грозни, пък има хора, дето си играят с тях и си ги увиват около врата като шал. Ходят си тези, индийските факири, и от джобовете им се измъкват разни очиларки, а той като вземе една свирка и засвири специална змийска музика, те започват да танцуват и се навързват за опашките си и факирът, като ги вземе и ги напъха в едно гърне или пък в пазвата си! Да ти се смръзне кръвта...

Край лъвовете минавам набързо, те са толкова сънливи, че ти става жал, че са лъвове. Маймуните са весели и обичат да им обръщаш внимание, при тях се спирам, когато правят маймунджулуци, но аз си имам един приятел, тъй си мисля, и него най обичам — бизона!

Стоях един път пред голямата ограда и си представях истинските диви бизони, които препускат там в Америка, и индианците, дето ги гонят. През това време, гледам, бизонът идва и ме гледа! Голям, силен, иде бавно, рошав на челото, рошав, пък отзад козината му окапала и кожата му една такава, ожулена, ожулена. Спря се до оградата и си стои. Викам си — може да е гладен. Посъбрах малко окапали листа и полекичка му ги побутнах с крак, защото бизонът е много опасен. Той порови листата с муцуна, пръхна и не ги изяде, но не си отиде веднага. Остана там до оградата. Сега на мен ли ми се стори, че този бизон се радва, дето му обръщам внимание, или това си го правеше тъй, от скука, не знам. Но аз много се поласках, че едно толкова могъщо и страшно силно животно се занимава с мен. И даже почнах нещо да му приказвам и останах при него. По едно време той си тръгна, е омръзнах му, но преди да влезе в къщата, дето пишеше „Бизон“, той се обърна и ме погледна за довиждане. А там... той е препускал с цялото стадо и се е веселил по бизонски, и е можел за един ден цялата прерия да премине в галоп. А тук — малко се затича — ограда! Малко се затича — ограда!

Оттогава бизонът е мой приятел, винаги най-дълго стоя при него и винаги му давам листа. Той никога не ги яде, но сигурно разбира, че аз го обичам и че искам малко да го разсея.

Аз съм сънувал прерията и как яздя в нея с един особен кон, който има педали и ръчки на мотоциклет, а отстрани ауспух, а иначе същински кон. Сънувам си аз разни такива работи и дявол да го вземе, много ми се ще да видя разни места по земята, дето само сме чували за тях...

Ей тъй — вдигаш се един ден, слагаш си очила за слънце, качваш се на един самолет и се правиш на чужденец. Като те попитат закъде пътуваш, отговаряш нещо на чужд език и те веднага ти носят кафе и ти се покланят учтиво... Изведнъж на пилота му става лошо, защото е ял развален салам. Сядам аз на неговото кресло, слагам си слушалките, пипвам ръчките и отправям със самолета към Антарктида. Казвам по високоговорителя:

— Драги пътници, принудени сме да кацнем на Южния полюс, моля, сложете си ръкавици. Приятно прекарване!

Кацаме, а навън една виелица, нищо не се вижда, само един пингвин идва към нас и се чуди откъде сме се взели. А през това време е тръгнала спасителна експедиция от ледоразбивачи и ни намират в една ледена скала, където е замръзнал целият самолет. Ние с пътниците сме пробили дупки в леда и сме се сприятелили с пингвините, които ни носят пушени риби за ядене!

Мъжът на леля, летецът, ми беше обещал, че като отидем в неговото село, ще ходим да ловим пъстърва. Там в планината, където била неговата къща. Искях да отидем, страшно ми се искаше, а на мама никак не ѝ се ходеше.

— Какво — вика — ще правим в това село, само да си пропиляем отпуската. И да не мислите, че те двамата толкова много искат да им се изтърсим сега там.

— За Юли ще бъде полезно — казваше татко. — Този чист въздух никъде го няма, там е великолепен климат. Хубаво ще бъде да отидете!

— Нека да отидем, бе мамо! Моля ти се! Нека да отидем. Никога не съм ходил на село!

Е, то на мен съвсем не ми беше за селото, ами за летеца. Откак се ожених с леля, този човек много рядко идваше в къщи. Все на работа, все зает. Лети и няма време. А там ще бъдем в една къща цели две седмици. Все заедно. Той сигурно вече е приготвил въдиците, че и хайвер трябва да е купил. А сигурно си е взел и пистолета и може и на истински лов да ме заведе.

Най-накрая заминахме. Голяма радост беше. Татко ни изпрати до автобуса, ние имахме хубави места, но вътре влизаше прах и миришеше на лошо и по едно време на мен ми се доповръща, но издържах. Стигнахме до селото чак вечерта. Такова село беше то: дълго, проточено, тук-там някоя къща. На спирката ни чакаше леля. Летеца го нямаше. Бил се захванал с някаква работа и не успял да се измие навреме.

— Целият е във вар — каза леля.

Каква ли ще е тази работа, мислех си аз. Нали е дошел да си почине тук от самолетите.

— Много хубаво селце! — каза мама.

— Хубаво е! — отговори леля. — Да дойдеш за една-две седмици е хубаво. Но иначе първобитна работа. Няма вода, все спират тока...

— Е, нищо! — каза мама. — Романтика.

Вървим по пътя, а хората ни гледат и разглеждат, и излизат едни деца, селски деца, и ме гледат и като приближим до тях, спират да си говорят, само се зверят. Пък един дядко мина край нас и ни вика:

— Добър ден!

Нито ни познава, нито нищо, пък ни вика „добър ден“. И едно момиче мина край нас и то вика: „Добър ден!“, и стана цялото червено, и се обръща и все гледа на мама обувките и шушляка.

Стигнахме до края на селото, там чак беше къщата. С една голяма ограда от грамадни камъни и една широка врата от дъски. Покривът едва се подава от оградата и целият покрит с едни големи, гладки плочи, като от камък изглеждаха, ама тънки и позеленели по краищата и затиснати с по-големи камъни. Красиво!

Отворихме малката вратичка, гледаме: двор, а летеца пак го няма.

— У, че хубава къщичка! — зарадва се мама. А леля се засмя, хем доволна, хем важна. И чак тогава някъде отзад се зададе летецът. Като го видях, се затичах адски към него. Той прилекна, подхвана ме и ме вдигна от земята, сякаш хвъркнах във въздуха. Силен и зачервен от миене, мирише на сапун, а косата му мокра — лъщи.

— Здравей, симпатяга! Добре дошел! — каза ми той, после ме пусна и тръгна към мама.

Тогава от къщата се подаде една баба, облечена в черно. Застана на вратата и започна нещо да се кокори. Не ми се видя много симпатична. Това била неговата баба, стара — на осемдесет години.

Влязохме в къщата и веднага ми замириса на особено. Една стая — стените й бели-бели — да се смаеш, а долу подът от замазана кал, ама така зализано, зализано, много хубаво. В единия ъгъл имаше огнище, цялото почерняло, а в огнището пукаха чушки. И виси на един синджир един страшен котел, отвън покрит със сажди, а отвътре блести като сребърен, и една голяма лъжица, ама грамадно нещо, пък изрязана тъй някак си, като от дърво, ама не е от дърво. Таванът пък дървен и тъмен и с големи греди и на тях намушени на дървени клинове висят и се люлеят червени сухи чушки, сбръчкани и криви, и разни треви, събрани и вързани надолу с главата, и лук.

— Сядайте! Сядайте! — вика леля и ни поднася едни столчета, малки, с по три крачета, съвсем детски.

Изведнъж бабата поиска нещо да каже, ама само подсвирна особено и се захили, като че ли ей сега ще запее нещо.

— Чуй я как говори — каза леля към мама. — Направили й ченетата криви и е цял кошмар. Да си припаднеш! Само Минчо й разбира.

Мама сложи пръста си на устата. Искаше да каже — по-тихо, не е хубаво така, но леля поклати глава и рече:

— Няма нищо, глуха е като кютюк.

А бабата ни гледа, усмихва се и кима с глава. И както си клатеше главата, изведнъж се провикна, ама тънко и едно треперещо, че цял изтръпнах.

— Какво има? — попита летецът.

Бабата взе нещо да приказва, нещо засвирука в устата й, изщрака и заскърца. Засмях се, без да искам. Мама ме сръчка, а летецът само ме погледна и извика:

— Добре, добре! Сега ще донеса вода! Ще извадя — ти бъди спокойна.

— От кладенеца ли ще вадиш? — попитах го аз.

— От кладенеца — отговори той.

— Нека и аз да дойда.

— Остави сега, тъмно е! — каза летецът и бързо излезе.

А бабата клекна край огнището, събра полите на фустата си и започна с всичка сила да духа. Завдига се пепел на цели облачета и на малки парцалчета, въглените се зачервиха и зацъкаха и ето на едно място пламна. Тогава бабата сложи още съчки и тресчици. Те задимяха, запукаха и в стаята замириса на запален бор, тъй както миришеше у дома, когато изгориха елхата в печката. Гледам, после бабата взе най-големия тиган в света, постави го на огъня, сложи една буца масло, дето ние купуваме за два дни, и като почна да дроби сирене и да чупи яйца в тигана, да ти се завие свят.

После вечеряхме, ама толкова вкусно нещо беше това в тигана. Сложиха го в средата на кръглата маса и всеки се присяга и си взима, и си топи от маслото, а в една чиния имаше печени чушки, хващаш една за опашката, завъртваш я, за да не капе олиото, вдигаш я нагоре и си отваряш устата, пускаш я цялата вътре, отхапваш и хвърляш опашката със семчиците настрана. Тъй правеше летецът... После пък изгасна токът.

— Всяка вечер го правят тези идиоти! — ядоса се леля.

— Нещо в станцията не е в ред — обясни летецът, запали една газена лампа и я закачи над масата. От огнището светеше огънят и пукаше и в стаята стана едно чудновато и особено. Лукът, дето висеше от тавана, заприлича на нещо по-друго, и тревите, като че замърдаха, и бабата седеше там до огнището и леко се поклащаше, и носът ѝ висеше. От време на време тя хълцаше: хлъц! Седи, седи, после пак: хлъц! Особена работа!

След това се качихме на горния етаж и преди да влезем вътре, летецът си събу обувките. Мама погледна леля, леля погледна мама и всички се събухне. Аз гледам, на чорапа си имам една малка дупка и си свих пръста, пък изведнъж видях, че и летецът си има такава дупка и единият пръст дори малко му се подава, и тогава се успокоих. А и така ми се беше приспало, че вече даже спях, докато се качвахме горе... И все пак видях най-смешното радио в света, едно кръгло, подуто, с едни ключалки и дупки — знаменита работа. Летецът каза, че било отпреди тридесет и пет години, ама пак свирело. Преди да си легна, аз го попитах:

— Ще отидем ли на риба утре, а, чичо Минчо?

Той се засмя и каза:

— Чакай де! Още не си станал циганин и...

Нищо не разбрах. Защо пък трябваше да стана циганин, но вече не ми се мислеше...

Когато се събудих, видях отсреща си една жена с крива уста, цялата в бяло, и косата ѝ цялата в цветя, и една лодка, и едно езеро със сини планини по края. После разбрах, че тя е направена от конци за красота. А над жената висеше жълта фотография на един войник с войнишка фуражка, щръкнали мустаци и опулени очи...

Мама спеше до мен. Беше съвсем тихо. Станах и полекичка излязох навън. По двора се разхождаха много кокошки и току се затичаха нанякъде всички заедно, после се разотиваха. Някакви птички, дето не можеха да се видят, се късаха от пеене по дърветата. А въздухът един хладен, един пресен. И тогава видях кладенеца. С малко покривче като на къщичка отгоре и захлупен с дървен похлупак. Слязох по стълбите и изтичах при него. Ех! Кладенец! А до него кофата, завързана с въже, и въжетото, мокро донякъде. Побутнах капака, той се отмести мъничко.

Погледнах, нищо не се вижда. Тъмно и лъха на влажни камъни. Тогава отместих повече дъската. Видяха се камъните как са наредени и надолу една дълбочина, такава дълбочина, че се стреснах и се дръпнах назад. След това веднага пак погледнах. Кладенец. Ехей някъде долу нещо лъщи в тъмното. Водата. Това е водата на този кладенец, не се помръдва, съвсем друга вода.

И тогава чух, че някой говори в долната стая на къщата. Гласът на летеца! И бабата. Станали бяха. Ей! Този летец колко рано става. Ама те са такива. Изтичах към къщата, бабата нещо свирукаше, а чичо ми Минчо само повтаряше:

— Да... Не... Да... Не...

Пък по едно време бабата пак нещо се обади, а той май се ядоса:

— Откъде, да знам бе? Не съм ги питал. Да не мислиш, че са ми изтрябвали.

Спрях се. Веднага разбрах, че той за нас, за нас с мама, тъй говори. Дръпнах се назад и исках да се прибера горе, ама бутнах с крака си едно тасче и то се раздрънча по камънаците. Чичо Минчо излезе от кухнята. Съвсем се стъписах. Но той, като ме видя, се усмихна, дойде при мен, тупна ме най-приятелски по рамото и викна:

— Добро утро! Хубаво ли спа?

Аз замънках нещо, но той ме вдигна високо от земята, зарадва ми се и каза:

— Ей сега ще извадим вода от кладенеца и ще се измием голи до кръста като истински мъже. Хайде сега да видиш!

Отдъхнах си. Прегърнах летеца и отидохме. Не, не е било за нас. Не е било за нас.

Извадихме вода. Той дърпаше въжето и мускулите му се издуваха като буци. Кофата изскочи, той викна нещо и докато усетя — лис! цялата кофа на гърба ми. Ух, че студ беше, ама хубав студ — мъжки!

После той донесе една филия хляб и буца сирене, бутна ми ги в ръцете и каза:

— Яж сега, играй си колкото щеш след това, че аз имам работа! — И без да обяснява много-много, се запъти зад къщата.

Какво ли можеше да работи тук на село един летец? Сигурно поправяше нещо къщата. Онази баба беше стара и нямаше кой да ѝ помогне... Отидох и аз отзад и го гледам — реже някакви дъски. Той не ме видя веднага, а аз си мълча. Реже ли, реже! По едно време ме погледна, ама сякаш не ме вижда, нито се усмихва, нито нищо.

На закуска леля каза:

— Минчо се е захванал с една работа и аз не знам какво ще излезе от нея.

— Каква работа? — попита мама.

Каква ли ще е тази работа — наострих уши аз.

— Искат с един негов приятел, тук от селото, да направят гъбарник в стария обор. Да отглеждат гъби. Много хора са се хванали напоследък с тази работа.

— Че хубаво — каза мама. — Знаеш ли каква сметка има в гъбите. Стига да тръгне...

А на мен ми се видя чудно. Гъби! Ей такива бели, дето ги пекат с масло. Обикновени гъби. Ами че нали той е летец, защо му са тези гъби?

— Ще видим какво ще излезе — казваше леля. — Страшно се е запалил.

И чичо Минчо по цял ден чукаше отзад. Само за обед и вечеря сядаше с нас. Но тогава беше изморен, гладен, ядеше бързо, омиташе тигана и почти нищо не говореше.

Аз чаках да свърши с гъбарника, че тогава да отидем на риба, но тая работа май беше дълга, пък той ставаше все по-намръщен. Нещо не вървеше с тия гъби. Колко дни стояхме ние там, а той нито веднъж не поиска да изпеем една песен на два гласа. Един ден аз си казах: ако запая сам, той може да се досети, и вечерта, когато си седеше край огнището и си режеше ноктите на ръцете, аз запях песента за гората, отначало той се усмихна, но после ми вика:

— Не вдигай, моля ти се, шум. Малко ми е цял ден това стържене и блъскане.

Тъй минаха още няколко дни. И все нищо. Тогава си рекох: защо пък да не отида сам за риба. Знаех, нищо няма да уловя, няма да бъде интересно без него, ама пък какво друго да правя. Омръзнаха ми тия разходки с мама и леля.

Чичо Минчо държеше въдиците си в неговата стая в едни брезентови калъфки, изправени в ъгъла. Една сутрин влязох и взех едната въдица. Разкопчах калъфчето и изтеглих пръчките навън, за да ги разгледам. И тогава в стаята влезе той. Дръпна пръчките от ръцете ми. Хвана ме отзад за презрамките, вдигна ме от земята и аз тъй си увиснах в ръцете му. Изнесе ме навън, пушна ме на пода и само изръмжа:

— Още веднъж ако те видя вътре, ще ти отпоря ушите. Ашлак с ашлак!

Исках нещо да му кажа, но не можах. Той се спусна по стълбите, като си мърмореше сърдито. Тогава разбрах, че съм се разплакал и че се задушавам от мъка. „Значи така било! Значи така било!“ Кво му правя аз на него? Кво съм му направил? И изведнъж какво ми стана, не знам. Видях на шкафа едни негови бурми заедно с някакви железца, дето му трябваха за гъбите. Грабнах ги, скрих ги в джоба, изтичах до кладенеца, оглеждам се — никой няма. Вдигнах капака и... шльоп — край!

На обед настана суматохата. Взе да ги търси, обърна цялата къща, прерови всичко, пита бабата, пита леля, пита мама, а мене не смее. Само ме поглеждаше изпод вежди. Пък по едно време се впрегна и вика:

— Абе ти да си бутал едни бурми и едни планки?

— Кви бурми — викам аз и го гледам право в очите.

— За какво са му на детето твоите бурми — обади се леля. — Ти не си знаеш работите, после другите ти са криви.

Чичо Минчо нищо повече не каза. Само ме изгледа едно дълго и глупаво. Но вече не ме закачи.

След още два дни си заминахме. И това беше. Колко време мина, чичо Минчо и леля не дойдоха никакви у нас. А на мен хич не ми пукаше. Хич не ми бяха потрябвали.

И ето, дойде моят рожден ден. Домъкнаха се много гости. Все големи — на татко и на мама приятели, седяха отатъка в голямата стая, а ние с още едно момченце и едно момиченце, ама бебе, играехме в кухнята с новите подаръци. По едно време се звъни. Мама отиде да отвори и аз гледам: леля и чичо Минчо в униформа. Стреснах се. Ами ако той е разкрил онова с бурмите? Ако кладенецът се е пресушил? Но чичо Минчо беше един весел, засмян и само питаше:

— Къде е рожденикът? А-а? Здравсти бе, симпатяга! Чакай! Ето ти това е за тебе! — и ми подава една кутия. — А това за вас. — И подава на мама два буркана.

Отворих кутията. Взе ми се акълът. Един страшен самолет. Съвсем като истински. А в онези буркани — гъби.

— Собствено производство — казваше леля и се смееше.

След малко мама дойде в кухнята, отвори единия буркан, изсипа гъбите в една чиния и ги занесе на гостите...

— Все пак — казваше после татко — Минчо като се хване за нещо, го прави. Трябва да му се признае. Сериозно момче е.

На другото лято не стана и дума да ходим в селото на чичо ми Минчо. Нито те нещо казаха, нито нашите. На другото лято мама, татко и аз за пръв път отидохме на море.

Още преди да ме заведат на море, сънувах морето. Само не мога да си спомня истинското море ли беше или нещо по-друго. Сигурно е било по-друго, защото когато видях за първи път морето, все едно че виждах нещо, нещо... не мога да обясня какво.

Когато се качвахме на влака, татко каза:

— Утре сутринта ти ще видиш морето!

Имах написани на един лист всички гари до Варна и кои са отдясно и кои са отляво. Броях гарите и тунелите. Според татко — първият тунел бил най-дълъг, а според мен — вторият не, ами третият беше по-дълъг. После се опитах да спя, ама не можах. Все се въртах и питах коя гара сме стигнали. А нашето купе беше пълно с хора, те си приказваха високо, четяха вестници и все питаха:

— Вие закъде пътувате?

И след малко пак:

— Вие закъде пътувате?

Накрая поискаха да загасим лампата и заспаха. Вече не виждах в листа коя гара сме стигнали, но си седях край прозореца и не ми се спеше. Опитах се по едно време да свиркам с уста, както свирят железничарите по гарите, когато правят маневри, и се чудех, дали ако свирнеш много силно, те няма да се излъжат, че е истинска свирка, и да стане някоя катастрофа. Тогава един дебел човек, който беше много мазен и лъщеше, се отви от дрехата, с която си беше покрил лицето, и ми викна:

— Какво си се разсвиркало, бе момче? Кое време е сега? Ама то тъй е, като няма кой да му каже!

Аз млъкнах. Татко нищо не продума, но се ядоса и излезе да изпуши една цигара, а мама ме сложи да си легна в коленете ѝ. Ядосах се, че обидиха нашите, ама нямаше какво да кажа на този човек. Пък и той веднага заспа, брадата му увисна, устата му се отвори и можеше да се пхне вътре цял навит вестник. И като си го представих как спи с вестника в устата, стана ми смешно.

Когато се събудих, беше светло. Помислих си — морето вече се вижда. Сkochих на прозореца — нямаше го. Все земя и хълмове. Понякога ми се струваше, че го виждам ей там в далечината, ама все не беше то.

Влакът спря на една гара. Погледнах в моя лист и какво — до Варна имало още осем гари. Пък татко каза, че като се събудя, щял съм да го видя. Съвсем се отчаях и докато броях останалите гари, изведнъж отядно на влака видях морето. Наоколо му високи треви, а по него даже лодки. Морето не беше нещо особено. Дори на кино изглеждаше къде по-хубаво. А онзи, дебелият човек, стоеше до прозореца и го чух да казва:

— Ех! Какви раци имаше едно време тука!

— Ами къде са отишли сега? — попитах го аз.

— Къде са, къде са! Нищо няма вече! Може ли рак да се завъди в тези химикали!

Не разбрах какво иска да каже този човек и се преместих на другия прозорец. По едно време татко се показва от купето и вика:

— Хайде, приближаваме!

— Ми защо това море е едно такова никакво, бе татко?

А баща ми се засмя:

— Това не е морето, моето момче. Това е блато.

Колко бях щастлив! Не било морето. И изведнъж татко извика:

— Ето го! Ето, виждаш ли?

Затичах се към другия прозорец и пак нищо не видях.

— Не там! Къде гледаш? Вляво, вляво!

Ама докато разбере накъде да гледам, влакът влезе в гарата и вече нищо не се виждаше. Всички се юрнаха да слизат. Ние също.

— Това ли е Варна?

— Това е.

— Ами морето?

— Чакай, оттука не се вижда!

— А откъде се вижда?

— Чакай, ти казвам! — разсърди се татко. — Чакай, ще забравим някой куфар, че ще видиш едно море тогава!

И една блъсканица, навсякъде народ, куфари, бързат, бутат се. Най-последно се измъкнахме от гарата и тръгнахме да вървим по едни улици. А те — пълни с хора и всички облечени в шарени дрехи и беше горещо, едва се дишаше. Слънцето пече, та се къса — а иначе нищо. Какво му беше хубавото на този град! На мен не ми се виждаше нещо особено. А морето — никакво го нямаше. Въртах се навсякъде — то само къщи и дървета. Качихме се на един автобус и потеглихме, едва можахме да седнем с мама, толкова хора се натъпкаха. А всичките улици от асфалт, мазни, мазни.

— Ето го морето — изведнъж извика мама.

Обърнах се и зяпнах. Това е морето! Това е морето! Морето било като небе. То не е от вода, то е навсякъде и стига небето и се смесва с него, отива нависоко и оттам блести... Нищо не мога да кажа повече, само знам — ужасно съм радостен. Това било морето! И аз само гледах от прозореца на автобуса. То се скриваше за малко, пак се показваше и по едно време вече се видя, накъдето и да погледнеш, и повече нищо не ми трябваше...

И сега си го представям, виждам го, ама зная, че не е това и че когато пак го видя, ще бъде нещо много по-друго.

Преди си мислех, че най-интересното ще бъдат параходите и пристанищата и истинските моряци. За първи път щях да видя истински параход в истинско море. Параходите са много интересно нещо, но морето, морето е... Като ги гледаш какви са мънички в него, като клечици, и ти се струва, че морето ги търпи ей тъй, а ако се ядоса, ще ги премахне само за един миг.

Когато слязохме на брега и видях вълните как идват — големи, зелени, сърдити и покрити с пяна, и шумяха и бучаха, — аз се плаших и бягах от тях. Виках си: морето плаши, иска да покаже колко сила има, че може векиго да грабне, да го завърти и да го дръпне навътре във водите... Пък после разбрах колко е хубаво да се оставиш на вълната, да се плисне в краката ти и да размърда всички камъчета по брега.

Аз веднага се научих да плувам. Отначало татко викаше, че не мога, а само си въобразявам. Наистина отначало се правех, че плувам, а с единия крак се подпирах на дъното... Но веднъж, както се правех, че плувам, усетих, че наистина, плувам. Най-напред ужасно се изненадах и се зарадвах, а после изведнъж страшно се изплаших и хоп — стъпих на дъното. А един ден татко ме заведе навътре на гърба си. Там, дето водата става по-зелена и по-тъмна, и където цялото дъно се вижда, като че ли мърда. По едно време татко извика:

— Хайде плувай!

И бух — хвърли ме. Аз потънах, водата се плъзна по лицето ми, потреперах цял, изскочих нагоре и си отворих устата, глътнах вода и тя закъркори в гърлото и в носа ми, но зацапах колкото имам сила и гълтах, и пърхах, и цапах, но се задържах отгоре, не потънах, после татко ме хвана.

— Проплувах! — виках си. — Проплувах!

И като излязохме на брега, ми се стори, че всички на плажа ме гледат и са разбрали, че аз вече мога да плувам.

В плуването има нещо много чудно — не можеш да разбереш защо отначало потъваш, а после не потъваш! Пък когато се връщаме в София, можех да изплувам цели сто метра, без да ми мигне окото и без да се уморя даже!

Много нови неща видях на морето. Там ние се запознахме и със стария морски вълк. Съвсем истински, с брада и с кърпа, вързана на челото му. Слаб един такъв и страшно почернял от слънцето. Казваше, че бил моряк от не знам коя година, че е плавал на най-славния български миноносец, че е участвувал в морски битки и още такива работи. Сега вече бил стар и само карал лодката си край брега. Не беше някой едър човек и нямаше издути мускули, а брадата му беше побеляла и на места жълта. Но изглеждаше, че наистина е бил страшен морски вълк. Викаха му Барбата. Всеки ден минаваше с лодката си край плажа и много-много не говореше. Ако някой искаше да се повози малко, взеше го.

Една вечер в ресторанта той седна на нашата маса. Татко го почерпи мастика. Барбата си бодна резенче краставица и се разприказва. Нямамо пристанище, дето се вика, да не е ходил, а по време на война бил топчия на миноносеца и веднъж улучил с торпедо цял грамаден кръстосвач. Мене, вика, всички ме знаят. Питайте за Барбата и ще видите!

Към края, когато щяхме да заминаваме, Барбата не идваше на нашия плаж. Друг един, стар и много дебел, без коса човек караше някаква лодка. Чудех се защо вече го няма стария морски вълк и веднъж попитах новия лодкар дали не знае къде е Барбата. Той ме изгледа отгоре додолу и каза:

— Аз съм Барбата. Защо?

Доста се обърках, но му обясних, че питам за онзи, другия лодкар с брадата, дето е бил моряк на миноносеца. А пък този ми вика с един прегракнал глас, че познава всички моряци на миноносеца, защото той сам бил моряк на миноносеца, ама за такъв не бил чувал. По едно време се сети и извика:

— Чакай! Ти да не питаш за бай Тошо Кефала, дето кара лодката си тука тъй?

И така се засмя, че неговата лодка започна да се клати.

— Барбата съм аз, малкият, мене всички ме познават...

Повече не можех да го разпитвам, защото от брега се зададе някакъв рибар и започна да вика:

— Соме! Соме! Я дай насам!

И другата Барба подкара лодката си към него. Чудни хора са тия моряци!

Аз сигурно ще стана моряк. Това е хубаво нещо наистина. На ръката си ще изрисувам една котва и разни цифри, а може и брада да си пусна. Сега по моретата няма пирати, но не е толкова съжалително. Сега пък има подводници и кораби, дето кръстосват целия океан за една седмица. Ще си имам един приятел от Африка — негър, един японец и един папагал, дето говори неприлични думи. Ще изпращам на нашите картички от всички пристанища. И ще се фотографирам, яхнал върху някой кит, защото и китоловец може да бъде.

И това лято пак ще ходим на морето и аз броя дните, които остават. Още малко училище — после заминаваме. И може да намерим Марко, това ще бъде най-хубавото от всичко. Ако го намерим, аз вече никого няма да слушам...

Марко не е човек. Марко е куче. Най-доброто куче. Кръстих го така, защото ми се стори, че само като му викам Марко, то идваше при мен. Опитах всякакви кучешки имена — нищо не ставаше. Тогава му викнах Марко и хайде, то идва.

Отиваме една сутрин на плажа и като стигнахме на пътеката, дето се спуща към морето, гледам, идва едно малко куче. Нищо особено. Извиках му, защото обичам кучетата. Извиках му: „Ей, куче, куче!“ И то направо дойде при мен, наведе се, завъртя си опашката и си подаде главата да я помилвам. Беше много любезно, с дълга муцуна и цялото на черни и бели петна. Съвсем обикновено куче, дето ги има колкото щеш. Погалих го и си тръгнах надолу по пътеката. По едно време усещам, някой върви зад мен. Кучето идва подире ми и ме гледа. Чудна работа! Защо идва? Може пътят да му е оттук. Затичах се и — то почна да тича. Спрях се — и то се спря, и гледам, радва се, че върви с мен. Чудна работа, знаеш, то ме е сбъркало с някого. Стигнахме на плажа, аз бързо се съблякох и право в морето, а кучето — тап, легна до дрехите ми и там си лежи. Татко и мама също се почудиха, ама всички мислехме, че то ще постои и ще си отиде, когато му омръзне. Къпах се, играх с другите деца цялата сутрин, а кучето стои там при дрехите ми и нищо. Щом се приближа до него, отвори си едното око, поглежда ме и тупка с опашката по пясъка. А по едно време, гледам, няма го. Отишло си. Стана ми мъчно, да си кажа правото, но си викам, най-после то не е мое куче. И тъкмо исках пак да вляза във водата, гледам го, показва се зад дърветата и бърза, бърза, право при моите дрехи. Ех, че работа!

Стана обед и трябваше да си ходим. А то си тръгна с нас и в ресторанта дойде с нас и муш под масата. И в къщи дойде с нас, там, дето бяхме на квартира, и си легна на стълбите и толкоз. На вечерта беше с нас и на сутринта, когато станах и излязох на двора, то изскочи отнякъде и като заподскача, като се зарадва! Нищо не разбирах! Аз си имах свое куче! С какво бях заслужил да си имам мое куче? Защо това куче точно мен хареса? То ми се радваше и хич не се чудеше кой съм аз и какъв съм. Пък защо не отиде при някое друго дете? Имаше толкова много момчета?

И аз го хвацах за предните лапи и го вдигах, гледах го в очите и то си завъртваше главата и изплезваше език усмихнато. И вече не се разделяхме. Винаги искаше да идва с мен. А тръгнах ли някъде, само да викнех, колкото и далече да беше, то долетяваше. Даже цял километър да беше далече, че и повече, пак идваше. Ама чиста истина! Всички се чудеха. Вечерно време, когато не беше удобно да го вземем някъде с нас, ако съм и на три километра далеч, като му викна по един

наш особен начин, и след малко се чува как Марко тича ли, тича по шосето. Идва с всички сили! Много горд бях с това куче. И в морето го научих да влиза, щом го повикам. Един път бях отишъл навътре, защото аз тогава плувах вече като риба. Стъпих на една скала и повиках Марка. Той се затича по пясъка, цамбурна във водата и заплува бързо-бързо, като цопкаше с лапите. Ама за него това беше май много навътре. Измори се и започна по-бавно да плува. А отпреде му във водата се кандилка някаква дебела жена с бяла шапка и едни гумени цветя по нея. Марко се сбърка нещо и си помисли, че това е място, където може да си почине, и хоп, покатери се на главата на жената. Че тя като писна, като почна едно потъване, вдигна се страшна врява. Хората хем се смеят, хем ги е страх да не се удави горката жена с цветята. Добре че Марко се усети и скочи пак във водата. Тогава доплувах до него и го извадих на брега. Той едва дишаше от умора и ме гледаше хем виновно, хем щастлив. А онази жена цялото лято разказваше как щяла да се удави заради едно куче.

Не! Марко беше знаменит! Веднъж трябваше да отидем на гости на някакви мамини познати от София, а те живееха в града. Докато се приготвихме, гледаме Марко и той се кани, човекът, да дойде с нас.

— Няма как! — казваше мама. — Нито в автобуса ще го пуснат, нито във Варна може да дойде.

Казах на другите деца нещо да го залъжат и ние тримата се измъкнахме. А като стигнахме до спирката, какво да видим! Марко си подава главата зад едно дърво и ни поглежда уж скришом. Извиках му:

— Скоро в къщи!

А той се прави, че нито ни вижда, нито ни чува. През това време автобусът пристигна и ние се качихме. Заставах до задния прозорец и гледам какво прави кучето. То се въртеше насам-натам, ама не поглежда към автобуса, души си по дърветата. Потеглихме, шофьорът не караше бързо и по едно време зад един завой изскочи Марко. Тича като луд, изплезил език, и ушите му щръкнали назад.

— Мамо бе! Виж го, той тича!

Мама гледа, татко гледа, хванахме се за главите! А хората започнаха да се смеят. Те се смеят, а на мен стомахът ми се сви. Добре че се запускахме по едно надолнище и автобусът тръгна по-бързо. Марко не се виждаше, не се виждаше цял километър назад. Дойде една спирка и докато се качат хората, като погледнах, една бяла точка се задава по шосето и ето го — пак той! Тогава, може да е срамота, ама се разплаках. Страх ме беше за моето куче, страх ме беше, че ще му се пръсне сърцето от тичане, пък беше горещо, страшно горещо. А глупавите хора, дете нищо не разбираха, все се смееха. Пък един човек, важен такъв и наконтен, наконтен, с мустачки и страшно миризлив на одеколон, се обаждаше:

— Ей че щуро куче!

Идеше ми да му кресна, че моето куче е сто пъти по-умно от него, ама нямах време да се разправам. Марко тича ли, тича... Изведнъж, какво става, автобусът спира, ей тъй наред пътя, и шофьорът се обръща към мен и вика:

— Момченце, прибери си кучето! Грехота е да го караме да тича подире ни!

Толкова добър шофьор беше! Скочих и се затичах насреща на Марко, а той дотърча, целият мокър от пот, и диша бързо и ме гледа в очите и още малко ще се разплаче. Такова куче беше той...

Но ние не го взехме в София. Не можело да го вземем. Нямамо къде да го държим. Марко не бил от порода, щели да го уловят и да го затворят в някой кучкарник. В София само породите можели да се разхождат вързани за каишка. А никой не можеше да разбере, че Марко беше по-умен от всички породи. Никой не разбираше, че той беше мое куче. Татко накупи цял чувал чирози, дето умирисаха целия влак, за да ги носи в София. Мама си взе разни сламени шапки и други глупави украшения, за да ги носи в София, а за кучето дума не даваха да се каже.

— С Марко въпросът е уреден — каза татко. — Хазаите ще то гледат и ще го хранят като свое куче. Аз даже и пари им оставих. Догодина, като дойдем пак, ще си е тук. Пък дотогава ще видим. Все ще уредим нещо да го вземем с нас.

Нищо не казах. На другия ден трябваше да си заминем. Разхождахме се до късно с Марко. Галих го и му говорих разни неща. Той нищо не знаеше. Не можеше да повярва, че ще се разделим. Гледаше ме и си въртеше главата. И аз разбирах, че е много хубаво да обичаш едно куче, което те обича. И че е ужасно подло да излъжеш едно куче. Ако Румен ме излъже, на мен ще ми е мъчно, но ще си кажа: ех, какво да се прави, излъга ме, но аз нали съм си пак аз. А когато Марко разбере, че сме го оставили, какво може да си помисли. Той никога няма да може да разбере защо сме го хранили. Защо съм го галил. Защо му виках и той идваше. Защо той е бил мое куче, а сега вече не е.

Тогава аз го затворих в стаята. В една чиния му сложих три кюфтета. И заминахме.

Оттогава мина цяла година. А нашите хазаи продали онази къща и какво е станало с Марко, не зная. Но си мисля, като отидем пак във Варна, може да се случи така, че той отново да дойде отнякъде. Ако би могъл да разбере, че съм се върнал, сигурно щеше да дойде.

Иска ми се понякога да стават истински чудеса! Да става тъй, както само аз искам. Ама не лоши работи, не! Аз ще искам съвсем прости работи... Може би пък някъде е скрито нещо, което да прави такива работи. Кой знае къде е то — или на дъното на най-дълбокото море, там дето водата е най-тъмна и като погледнеш в нея, виждаш само едни блясъци. Или на най-високата планина, на някой връх, дето още никой не се е сетил да се изкатери. Стои и чака да го намериш. А пък мисля си: то може и да не е нещо скрито, защо трябва да е скрито? Може да е едно най-обикновено камъче или дърво, или някой стар кюнец или чайник. И ти да не знаеш, че този чайник е вълшебен, и никой да не знае това. А чайникът си се подсмива и вика:

— Ех, колко сте глупави! Колко сте глупави!

А може би това нещо да го няма и да трябва да се направи, като някое откритие, като някой апарат. Тогава ще бъде още по-хубаво. Сам си го направил, тъй както аз си направих малкия робот, онзи стария.

Аз си направих такъв робот от картон и вътре в него от счупения будилник части, а за глава му служеше главата на скъсания палячо. Беше чудесен.

И с него стана нещо много смешно и чудно. Роботът решаваше задачите ми по смятане и отговаряше на въпросите, които го питах. Вярно! Попитам го нещо, почакам, почакам и ето, изведнъж се сетя какъв е отговорът. А когато го няма Станчо — тъй се казваше моят робот, — нищо не мога да се сетя и нищо не мога да реша. Ама чиста истина. И аз взех скришом да го нося на училище. Винаги, когато ме изпитат, Станчо ми подсказваше какво да отговоря. Тъй беше! Никой не ми вярваше, но тъй беше. Накрая татко разбра каква беше работата и ме повика при него:

— Каква е тази кутия, дето я мъкнеш на училище?

— Ми Станчо!

— Кой?

— Станчо, робот.

Татко ме изгледа внимателно, после се засмя:

— Ей, я не ме занасяй! За какво ти е този робот?

— Ами тъй! С него учим, решаваме задачи, той много ми помага.

— Не разбирам — каза татко.

Знаех аз, че не разбира, ама как да му обясня. Татко никога нямаше да повярва, че Станчо е истински робот, никой нямаше да повярва. Мълчах, и татко мълчеше, но по едно време сопнато каза:

— Утре няма да го носиш никъде! Срамота! Като искаш да си играеш, тук, в къщи!

Аз нищо не казах, ама си викам, ще си го взема, без да ме усетят. Но на сутринта те го бяха скрили... И тогава аз получих двойка по смятане. Нищичко не можах да реша! Ето какво стана. А нашите пак нищо не разбраха. Като им казах за двойката, те само се спогледаха.

— Дайте ми Станчо! — казах им аз и щях да се разплача. — Видяхте ли, че той е истински робот.

Баща ми се ядоса. А мама много се смути. Но ми дадоха работа... И тогава вечерта стана големият номер.

Легнах си и се направих на заспал, татко влезе в стаята да ме види и се спря като закован на вратата, защото Станчо се разхождаше бавно из стаята. Дойде и мама и двамата стоят, отворили едни очи, ще се пръснат от учудване. А Станчо си ходи насам-натам и си клати главата.

Тогава се разсмях в леглото, скочих, вдигнах картонената кутия от земята, а пък костенурчицата веднага си прибра главата под черупката. Една съвсем малка костенурка. Румен я беше намерил и я държеше у тях на балкона. Поисках му я и той ми я даде. Отначало, когато я покрих с кутията, костенурчицата не мърдаше, чак после тръгна и тогава татко влезе...

И ето сега е краят на учебната година и на нас ни раздават свидетелствата. Аз имам даже две шестици, другото петици и една четворка.

Казахме „довиждане“ на нашия учител, а момичетата, тези ревли, си поплакаха. После се снимахме целият клас, пък зубрачките се блъскаха коя да се нареди до учителя, да се вижда на снимката, че тях уж най-много обича.

След това нашите ме заведоха на сладкарница, да ме почерпят по случай свидетелството. И гледаме, на една друга маса в сладкарницата седнали бащата и майката на Румен и самият Румен. И аз минавам конспираторски край него, а той ми намига и вика:

— Тайфун!

Ама техните чуха и се засмяха. И тогава всички седнахме на една маса и ядохме сладолед, пък ние с Румен по два сладоледа. Румен е най-добрият ми приятел. И ако някога тръгна на някаква експедиция, ех, то нищо не се знае. Сигурен съм, че и Румен ще дойде с мене.

— За какво си се замислил, Юли?

Юли не отговаря. Напоследък е станал мълчалив, разсеян и особен.

— Чуваш ли, като те питат? За какво мислиш?

— За нищо.

— Е как така за нищо! Кой мисли за нищо?

— Ми така! — казва Юли, става от стола, взима лениво някакъв учебник и започва да го прелиства. Разговорът сякаш е приключен, но изведнъж той вдига очи и пита:

— Какво точно значи това — кумир?

— Кумир ли? Откъде пък ти дойде на ума?

— Тука пише... народен кумир.

— Ами виж какво, това е нещо... което много се уважава, което се почита... то може да бъде и човек, човек, който се почита над всичко.

Неочаквано Юли се усмихва и съвсем дружелюбно признава:

— А знаеш ли, аз винаги съм си го мислил нещо друго...

— Какво друго?

— Нещо като висок, ама много висок комин!

— Глупости.

Юли навежда обидено глава:

— Може да е глупаво, но на мене даже така по ми харесва!

Повече той нищо не пита. Чете. Чете толкова старателно, че съм сигурен, че се преструва.

Трета част

Будилникът така се е раззвънял, сякаш са го пхнали под главата ми. В стаята е още тъмно, а навън небето е станало кафяво. И е тъй студено, и е тъй мръсно всичко, пък трябва да стана и да шляпам бос из стаята, докато запаля лампата и докато намеря къде съм си зафукал обувката... Що не се направя на болен и да остана да си лежа на топло? Мама веднага ще се хване, ама баща ми? И то днес сигурно няма да ме изпитат, а по география страшно си назубках. И ако имам късмет да ме вдигне — голям кеф! Ще се направя аз на болен, ама нека дойде краят на срока.

Ставам и бързо в банята. Бър-р-р! Втриса ме още като видя този цимент с водата, дето се е разляла по него и не е изсъхнала, а пък чешмата не може да се затвори хубаво и все цъцре. И защо трябва да се мие сутрин човек? Снощи нали се измих. И краката даже, и всичко. Че да не съм се изцапал, докато съм спал? Само дето косата ми е рошава и трябва да я вчесвам, и имам едно кукуругу, дето си стърчи, колкото и да го натискам. Пък едно време са карали момчетата да се стрижат до кожа, за по-хигиенично, че ако имат въшки, да се виждат. Аз цял живот не съм видял въшка, а на един ученик от нашия клас му викат Тошо Въшката и на галено Въш! А когато накарали големия брат на Христо да се остриже нула номер, той си извадил медицинско, че е болен от менингит, и си ходел неостриган напук на даскалите.

Днес, каквото ще да става, ще си облека якето! Палтото си не мога да го търпя. То ми е дълго и се мотае под колената, нито да тичаш с него, нито нищо. Ще трябва да се заплесвам из къщи, докато мама тръгне на работа, тя не ми дава да ходя сега с якето, че съм щял да настина. А едно момче от другия клас си има истински вносни каубойски панталони с етикет на задника. Веднъж то се беше вчесало като битълсче, но го изгониха и го накараха да се подстриже, пък то реве по двора! Това, битълсите на мен не ми харесват и в главите ми приличат на цвекла!

— Да — казва Петьо, — ама едно време хората как са носели такива коси! — и ни показва една снимка. — Великият руски писател Н.В. Гогол — същински битълс, казва.

Пък Румен, най-добрият ми приятел, му каза:

— Едно време всички мъже са носили дълги коси и тогава не е правело впечатление, а ако някой е ходил остриган, са го мислели за болен от тиф. Сега тия ходят така, за да се навират в очите на другите хора. А ти защо не си пъхнеш една халка в носа, нали още по-отдавна и тъй са ходили хората! Ами тримата мускетари? Красиво ли бяха облечени? Красиво. Я сега се облечи така де? Веднага ще те пъхнат в Карлуково. Хората обичат всички да си приличат и ги хваща яд, когато някой нарочно се направи различен.

А Петьо го гледа важно и му казва:

— Ти — казва — си още мърльо и не ги разбираш тези работи! Знаеш ли какво е демокрация? Всеки да прави, каквото си иска. А ако му се месиш — това е диктатура.

Петьо е по-голям от нас, но макар че говори такива думи, е тъп! Чуе отнякъде нещо и без да мисли, го повтаря. Какво ще излезе, ако всеки прави, каквото си иска? Да кажем, влизам си аз в клас и викам на учителя по пеене: „Здравей бе, чукундур!“ И той? Какво? Без да му мигне окоето, ми праска един шамар и продължава да пее: „Сладкопойна чучулига във небето се издига!“! Работата е, че нито аз ще му кажа чукундур, не че не ми се иска, нито пък той ще ми цапне шамар дори и да си го заслужавам. Ето това нещо някак е чудно! И ми се струва много важно. Не че те е страх да направиш такава магария, вярно — малко те е страх, ама има нещо друго, не е, че толкова се страхуваш. Някак си сам знаеш кое е лошо. Дори никой да не ти го е казал, ти си знаеш!

Вече съм се облякъл и закусил и си връзвам червената връзка. Двата ѝ края са разръфани, защото все ги хапя. Аз всичко хапя, без да се усетя. Моливи, писалки, всичко. Като гризач...

А мама излезе, без да разбере, че ще си облека якето. Знам си работата аз. Сутрин, когато старите бързат за работа, винаги можеш да ги изпързалияш. Много обичам това яке. Като го облека, ставам съвсем друг. Така спортен и изглеждам по-интересен. Веднъж видях на една снимка един прочут алпинист от Хималаите. Толкова да ми хареса този човек! Беше необръснат и малко разчорлен, не е някакъв красавец, но си паднах, като го видях. Той имаше едно такова яке, не че моето е като неговото, моето е обикновено, от плат, но щом го облека, и нещо ми става и се чувствавам така по-мъжки.

До първия звънец остават още десет минути, но училището ни е съвсем близко и ако тичам, за две минути съм там. Навън не е много студено, но има жълта, тлъста мъгла и тролите едва карат със запалени фарове. Като излязох на улицата, и хоп, насреща Румен. Облечен е с дебел панталон, пък и когато е топло, техните го карат да ходи с дълги чорапи. Румен, като излезе от къщи, походи малко и започва да си навива чорапите надолу. Техните са опасни хора. Страхуват се от всякакви болести и мажат дръжките на вратите със спирт. И май когато има грип, бащата на Румен носи от болницата тези марли и всеки си връзва по една маска на носа и така се разхождат из къщи. Горкият Румен, умира от срам с тези чорапи и с тези марли. Голям нещастник.

— Ден Ру! — му викам аз.

— Ден Ю! — ми казва той.

Ние с него сме такива братски приятели, че си имаме даже наш съкратен език.

— Зуб ли си? — пита ме той, докато вървим.

— Само по гео. По другото съм пас.

— Аз пък съм тухла! Вчера бях на кино.

Тухла е човек, който нищо не знае, пък ако знае, тогава е копче.

Пред училището настигаме Слонски, но той се прави, че не ни вижда, и продължава да върви по другия тротоар. Слонски е едно слонище и ние с него се бихме. Първо той ме наби. Много е едър, ама от дебелина. Седи на най-задния чин и все говори и все закача някого. Иначе е умен и не е някой зубрач, ама си въобразява, че е най-силен, и все налита на бой. Един път, както си минавах край него и нищо не му правя, той ми протегна крак, аз паднах и си ожулих коляното. Като станах, беше ме страшно яд, а и тези гъски, момичетата, се разкискаха. Тогава извиках:

— Ей, слон дрислив!

Докато се усетя да избягам, той ме удари в стомаха. Свих се и той ме прасна право в носа. Нещо изхрущя и така ме заболя, че извиках и се проснах на земята. Слонски ме ритна още веднъж и го чух как ме псува. Излязох от стаята и отидох в умивалнята. Гледам, от носа ми капе кръв. Разплаках се от мъка и замахах силно с ръце във въздуха, сякаш удрям Слонски, удрям, докато го смажа. Заклех се, че ще си отмъстя. Ще го обадя на класния и на дружинния и дано го изключат. Или пък ще кажа на Петьо и той ще ми види сметката. Веднъж като го цапне по хобота, и ще го направи целия на бримки... А после си казах, вместо друг да го бие, ще го причакам зад оградата, ще го ударя с нещо по главата и да ме няма. Целия ден мислих какво да му направя, а вечерта татко, като видя какъв ми е носът, ме попита:

— Какво ти е?

— Нищо, паднах.

— Лъжеш. Били са те.

— Ами! Кой ще ме бие?

Той не ми обърна повече внимание. Когато си легнах, пак ме хвана страшен яд на Слонски и се въртях в леглото като бесен. Изведнъж, гледам — вратата се отвори и татко влезе в стаята. Седна на леглото ми и каза:

— Знам какво е станало. Няма защо да ми обясняваш! И само едно искам да ти кажа, ако си се оплакал на учителите, аз ще ти счупя носа!

— Не съм — бързо казах аз. — Ама той е много по-голям от мен бе, татко.

Баща ми се усмихна, изгледа ме загадъчно и само рече:

— Че какво от това?

После излезе. А аз дълго не можах да заспя, все не знаех какво да измисля и как най-жестоко да си отмъстя. Татко каза: „Че какво от това!“ Ех, да знаех жиу-жицу, всички щяха да зяпнат. Или да му извадя един истински пистолет и да му изсъкам: „Сега ще направя от зъбките ти цигарета!“... Глупости! Глупости! Слонски е много по-голям от мен... Че какво от това?

На другия ден, както си стоя в двора, още преди да е почнало училището, Слонски идва към мен и отдалеч се хили. Обърнах се и се правя, че не го виждам. Той дойде съвсем зад гърба ми, бърза ме по главата и викна:

— Запъртъче, как е човчицата?

Поисках да се махна, ама тъй, от инат се обърнах и му креснах:

— Какво искаш бе, кривогледо мамутище?

Той не беше истински кривоглед, само понякога едното му око се извърташе за малко и пак си отиваше на мястото. Слонски почервения и извика:

— Сега ще ти дам да видиш!

Замръзнах от страх. Той замахна, но не ме улучи. Тогава посегна да ме ритне и понеже беше залитнал, не си вдигна много бързо крака и аз го хванах. Слонски остана на един крак и заподскача, като се мъчеше да ме удари с ръцете си. Тогава някак си се успокоих и го дръпнах, колкото имам сили. Той плъосна на земята, скочих отгоре му и заудрях бързо, колкото мога, защото се страхувах да не се освободи. Насъбраха се учениците, развикаха се и чувах, че се радват:

— Давай, Юли! Дръж го! Дръж го!

По едно време, както той пхтеше и се напъваше да стане, нещо каза — прас! и панталонът му се сцели отзад. И изведнъж Слонски се разрева. Ама съвсем по детски и даже носът му потече. Той иначе си говореше дебело, а сега плачеше много тънко и от време на време измучаваше. Стана ми чудно и жалко, не бях вече озлобен. Пуснах го, той се надигна и продължи да плаче, ама така тъжно, че вече нищо не разбирах. Стоях насреща му и не мърдах. А той, както си реवेशе, извика, но не с яд, а съвсем отчаяно:

— Ти знаеш ли бе, че нямам други гащи! Знаеш ли бе? Сега на татко жена му ще ме направи на нищо.

И така пак заплака, че всички се стъписахме и се гледахме объркани. Тогава се обади Тошко:

— Ела, Слоне, да отидем в къщи. Мама шие, ще ти ги зашие на машината. Имаме френска машина — страшна е!

И Слонски се повлече подир Тошо.

— Глупав Слон — обади се едно момче. — Да се страхува от жената на баща си.

— Абе мащеха! — каза едно по-голямо момче от осми клас. — Какво да прави, ще го е шубе...

— Какво да прави ли? Хе! Да е тарикат и да й се качи на главата. Аз да съм на него, ще я държа винаги в шах, и нея, и баща си. На татко ще се оплаквам от нея, а пък на нея от татко. Те ще се карат, а аз ще си гледам кефа. Трябва да знаеш какво да правиш!

— Ти така ли правиш? — викна му Румен.

— А! Аз съм при мама. Ама само да рече да се ожени, и ще ми види подметките!

— Че къде ще отидеш бе? — обади се пак осموкласникът. — Нали ще те осъдят и пак ще те върнат!

— Все едно, ще се махна! Изчезвам.

— Изчезваш, фукльо! Че по-добре е майка ти да се ожени, отколкото...

— Отколкото какво? — побледня онова момче. — Отколкото какво бе?

Около осмокласника се бяха събрали негови съученици, той се ухили и изтресе:

— Отколкото да си има любовници...

Момчето изведнъж се сви, наведе се и грабна един камък, но го хванаха и то нищо не можа да направи. Тогава то пусна камъка, изправи се, сякаш нищо не е било, и извика:

— Голям си, ама си глупав като чехъл. — След това то се извъртя и побягна...

Слонът и Тошо закъсняха за първия час. Но имяхме при класния и той нищо не им каза. Нашият класен е млад учител и голям симпатяга. Когато сбърка нещо, започва да заеква и вратът му се изчервява. Още първия път, като дойде и ни каза, че ще ни бъде класен, ние се зарадвахме. И още тогава той се обърка с Георги...

Питаше всеки какво работи баща му и като стигна до Георги, пак:

— Твоят баща какво работи?

Георги погледна през очилата, той от съвсем малък носи очила, пък изведнъж нито силно, нито тихо каза:

— Моят баща умря преди две години! — И си седна.

Класният се изчерви, започна да се разхожда между чиновете, заекна един-два пъти и престана да пита. От време на време поглеждаше крадешком към Георги, а той — държи си клечките кибрит в ръката и нищо, гледа си нанякъде през очилата. Това момче винаги си носи няколко стари, почернели клечки кибрит, и от главичките им останало само малко кафяво, и все ги мести, ту в едната, ту в другата ръка. Чете си нещо и мести клечките, слуша урока и пак клечките. Той е най-рус от целия клас и на носа си има дупчица от шарка. И все нещо мисли, нещо разсъждава. А така знае история и разни други неща, че да те хване срам за себе си! И ужасно обича да играе футбол с нас, пък очилата му пречат, сто пъти ги чупи, ту стъклата, ту рамките. Един път дойде при мене, седна на чина и ме попита, ама тихо:

— Ти беше ли на мача с белгийците?

— Бях — викам му аз. — Как може да не бъда!

Изведнъж той целият се изчерви, нали е много бял, веднага му пролича:

— Вярно ли е, че този... капитанът им, бил с очила?

— Вярно. С очила беше — казах му аз и го гледам, още повече се изчерви. Особено момче... Веднъж какво ни беше прихванало — всеки започна да се ежи с баща си. На тоз баща му такъв, на онзи такъв. Румен вика, че неговият баща и сърце можел да оперира, и мозък, и всичко. А Слонски разказва — моят баща имаше един мотоциклет „Триумф“, сто и осемдесет километра в час може да вдига. Пък Христо вика — моят баща три пъти в Съветския съюз ходи и оттам донесе прахосмукачка... И така всички, че даже и аз, като нямаше кой знае какво да кажа, се сетих, че татко познава лично Гунди, и им взех акъла! Не видяхме, че Георги се върти около нас, а когато и той се обади, всички зяпнахме:

— Моят баща има медал от маршал Толбухин.

— От кого? — попита едно момче, нито чуло, нито разбрало.

Георги го погледна през очилата и повтори:

— От маршал Толбухин!

— Ехе! — развика се онова хлапе. — Тоя пък имал медал от булевард Толбухин!

Тогава Георги, без да каже нищо, излезе. Когато се върна, беше цял запъхтян от тичане. В ръката си стискаше една кутийка. Всички се ококорихме. В нея имаше медал. Не беше от истинско злато, но медал и едно картонче, на него пишеше името на баща му и съвсем ясно се четеше: „Маршал Фьодор Иванович Толбухин“. Мълчахме и гледахме. Уби ни Георги с този медал.

На другия ден Румен разправяше, че баща му казал, че всички офицери от войната имат такива медали и че не било нищо особено да получиш такъв медал. Хвана ме яд на баща му. Той все тъй си приказва. Това не е нищо особено, онова не е нещо особено. И току маже вратите със спирт. Кое е особено тогава? А това, дето Румен разправяше, че баща му можел да оперира и сърце, и мозък, на мене ми се струва мента, защото той не е хирург, ами е по разни женски болести и само жени ходят при него. Нали видях какъв стол има в кабинета му — жалка история.

Обичам го аз Георги, не сме приятели, но го обичам. Веднъж той ни спаси от един голям срам. Трябваше да избираме председател на класа, а момичетата искаха да си пробутат една Людмила, най-силната ученичка, ама зубрачка и една такава все трепери, като говори, все трепери. Викахме й Трепетликата. Къде ти, дотам не бяхме стигнали — да изберем момиче, и то Трепетликата... То ако е въпросът, и аз исках да бъда председател, но като видях накъде отива работата с тази Людмила, се отказах. Румен се усети тогава, вдигна ръка и каза:

— Другари, аз пък предлагам за председател на нашия клас да изберем Георги.

Брей! Как му дойде на ума? Всички се съгласиха. Само Георги започна нещо да мънка и да се черви. Тогава Румен се наведе към него и му пошушна:

— Ще изядеш един тупаник, ако не приемеш! Чуваш ли?

И докато Георги се усети, избрахме го, а зубрачките си останаха с пръст в уста.

Опасен е Румен, пък и всички момичета го слушат и го харесват. Едно време той никакво внимание не им обръщаше и дори често ги понатупваше. Ама какво стана! Един път го гледам, нещо пъхти на чина си и пише на едно листче. Поисках да видя какво е, а той го закри с ръка.

— Дай бе! — викам му.

— Чупката! — каза ми той.

— Такъв ли си бил приятел! А? Дай, моля ти се, да видя!

Той спря да пише и скри листчето в джоба. Добре, ама аз светкавично бръкнах и го дръпнах и хукнах навън. Румен скочи като звяр и крещи:

— Ще те пречукам ей...

Но мен той не можеше да стигне. Мен никои не можеше, да хване. Завих по коридора и вместо надолу по стълбите избягах на горния етаж. Отворих листчето и щях да хлъцна. Румен беше изрисувал едно сърце и стрела с червен молив и от сърцето капеше кръв. Любовни работи значи! И чета:

„Кате, знаеш ли, че приличаш на Бриджит Бардо, и аз много...“

За кое Кате беше? Леле! Сетих се. Че как ще прилича на Бриджит Бардо! Вярно, хубава беше и приличаше вече на истинско момиче, ама...

В това време довтаса Румен и се хвърли отгоре ми като тигър.

— Подлец такъв! Мръсна гад! Подлец с подлец!

Сбихме се. Добре че учителят по физкултура ни разтърва и ни отпори ушите. Ние пред него се направихме, че се бием наужким, той ни записа номерата и с това се свърши. Ама Румен не се успокои:

— Само ако си казал на някого, ще те убия!

— Ти за какъв ме мислиш? Ама защо криеш от мен? Не е честно. Нали уж всичко си казваме? Нали уж, нищо не крием един от друг? Пък ти си бил такъв!

На мен наистина ми стана обидно. Румен разбра, взе нещо да мънка и после изведнъж изтресе:

— Слушай, Юли, аз съм, много нещастен!

Сега вече се смаях. Чак пък нещастен! Но той ме изгледа измъчено и каза:

— Знаеш ли, май ще си имам сестричка! Не мога да го понеса! Аз съм вече на толкова години, Сашко стана на десет, пък сега бебе. Някакво си бебе! Ти разбираш ли какъв срам! Сестриче! Пита ме онзи ден мама: — Руменчо — казва — тя, като ми се подмазва, все така ми вика, — Руменчо, искаш ли да си имаш едно сестриче? — Глупости — казах й аз. — Откъде накъде?... А майка ми съвсем се смути и разбрах, че искам не искам, ще си имам и че тя ме пита само за да отбие номера. Да кажем ние със Сашко: — Готово! И ето заповядайте сестриче, дето ще се напикава и ще врещи из цялата къща.

— Ама защо ще е сестриче? Ти откъде знаеш какво ще бъде?

— Бе мама тъй вика. Татко си трае, само мама...

— То и с рентген не може да се познае бе, Ру, може и брат да излезе. На леля мъжът, онзи, летецът, все се фукаше, че ще си има син, пък то излезе най-обикновено момиче. Щеше да се пукне от яд!... Може да бъде брат.

— И брат да е, какво... пак същото, все това е!

— Не е! Мъж е. Ще се разберете.

Румен помисли, помисли и въздъхна:

— Дано поне да е брат.

Тогава аз пак се сетих за бележката и се заядох:

— Ама ти си голям дявол! Това го изтърси, за да замажеш за Катето!

Румен се ядоса:

— Абе, толкова ли си тъп? Нали знаеш, че се подигравам с жените! Пък и само до гаджета ми е сега! С тези бебета съм цял ден на тръни!... Дано да го дадат в ясли. Нали няма кой да го гледа.

Не го закачих повече. Аз разказвах ли му всичко? За това лято на никого не съм разказал. За онази история с Лили... тя не е никаква такава де, история. Но все пак — на никого нищо не съм казал.

Бяхме пак на морето. Една голяма тайфа, все познати и приятели на нашите. Кой по квартири, кой по палатки... Много весело прекарвахме. Времето чудно — все слънце и морето огледало. Почернях, като шоколад станах. А от водата и слънцето косите ми бяха станали съвсем руси...

Един ден, чувам, нашите се разправят: „Ще дойдат, викат, Стефан с жена му и дъщеря им за няколко дни.“ „Кои бе?“ „Георгиеви“. „А, онези с хубавото момиче ли?“ „Те — с Лилето!“ „Ей, ама хубаво дете е това Лили, бонбон!“ Пък един се обади:

— Кво ти дете! То е цяло мадамче!

А мама му вика:

— Не те е срам, момичето няма още четиринадесет години.

Аз се въртях наоколо им и изведнъж онзи, дето викаше: „Кво ти дете!“, ме изгледа и взе да се кодоши:

— Я го вижте Юли какви уши пусна, щом разбра кой ще идва.

Другите се разкискаха, а на мен ми се щеше да потъна в земята. Изплезих се насреща им и хайде да ме няма. Отидох право на морето и там си останах до късно. Там можеш да останеш милион години и няма да ти омръзне... Дълго се опитвах да хвана тези най-малки рибки, дето бляскат между водораслите и камъните. Чудни са, просто да не повярваш, че са риби, а малки сребърни клечици. И все трепкат, щом ги приближиш, свърват настрани и никакви ги няма.

Окъпах се и поплувах, аз плувам тъй хубаво, че нашите вече изобщо не ги е страх. Веднъж дори с един стар плувец изплувахме цели три километра и все едно нищо. Тогава мама много се изплаши, а баща ми й се скара и каза, че хората на тринадесет-четиринадесет години световните рекорди чупели!

— Да — казваше мама, — ама морето си е море!

Морето си е море, повтарям аз и плувам навътре. Гмуркам се и потъвам колкото мога по-надълбоко, колкото ми стига въздухът. Морето си е море, то е под мен, наоколо, навсякъде — зелено и хладно — и нещо ту блести на дъното му, ту там става мрачно и черно. Това са водорасли, те люлеят клоните си от вълните като много, тънки ръце. Изведнъж водата става по-студена. Знам — тук минава течение. После в миг цялото море потъмнее и водата изглежда по-страшна. Слънцето се е скрило зад голям облак. Сам съм. Съвсем сам в морето и понякога, без да знам защо, усещам нещо странно. Спомням си за царицата на ледовете, която живеела на дъното на езерото в Алпите, как тя сграбчила Руди и го замъкнала в гълбините. И ето, морето става нещо живо и опасно, то те гледа с грамадни очи от вода и ти казва: „Не си играй с мен, не си играй, момче!“ Знам — всичко е фантазия, приказка, ама тук ти се струва, че е нещо по-друго, по-истинско. Изведнъж ми става студено и като си помисля, че отдолу, под мене, е една тъмна, студена и бездънна пропаст, тогава ме хваща шубето и хайде — кроул обратно. Ако плуваш кроул, най-малко те е страх. Водата се пени и шуми наоколо, въздухът бълбука и ту поглеждаш за мъничко слънцето, тогава ти става весело, ту зариваш лице във водата и виждаш, ако не си стискаш очите, безброй малки мехурчета, които отиват нагоре към слънцето...

Когато се прибирах вечерта, гледам, пред нашата къща, там дето живеехме де, спрял един син опел. Едно момиче държеше бяла кофичка и миеше стъклата му. Отдалече ми се стори, че това е голямо момиче, а като приближих, видях, че не е толкова голямо... Вързало си на главата един копринен шал, ама тъй, като истинските мадами, на ушички от двата края. И с дълги бели панталони. Минах край нея, без да й обръщам внимание, и си помислих — това е Лили. Сигурен бях, че това е тя, и поисках да се обърна и да видя дали е наистина толкова красива, колкото разправяха, но не посмях.

— Ти пак си се къпал — викна мама, като ме видя, за да покаже на другите колко съм щур. При нашите имаше непознати хора. Един дебеличък мъж със сандали и една симпатична жена с червени нокти на краката.

— Това ли е вашият Юли? Браво! Голям сладуран, на тебе прилича.

Пък онзи, дебеличкият, ми подава ръка и вика:

— Здравей, юнак!

Хич не обичам, когато ми говорят като на бебе и затова се разкарах. Добре, ама онази, жена се развика:

— Лили. Лиленце, ела, майче, да те запознаем с един кавалер!

И като се разкикотиха: хихихи, хухуху! Не можех да ги търпя. Качих се горе в стаята да си сваля мокрите гащета, то пък прозорецът гледа към пътя и как сега да се съблека, оная ще ме види. Спуснах пердето, а отдолу още повече се разсмяха и мама каза:

— Какво нещо са децата в тази възраст! Опасна работа!

Татко нещо се сопна, после нещо шушу-мушу и онази жена като почна пак: хихихи! хухуху! Смее се като пуйка. Хвана ме яд. Хич няма да сляза долу. Взех книгата „Кон-Тики“ и легнах на кревата. И хем не ми се чете сега, хем не ща да сляза долу.

А ония, като почнаха през една-две минути:

— Юли!...

После пак:

— Юли!...

Съвсем се впрегнах.

По едно време мама се качи в стаята:

— Ти сега какво искаш! Може ли да си толкоз невъзпитан. Хората са ни дошли на гости чак от Бургас, пък ти се държиш като хулиган. Няма да те вземем утре на Златни пясъци, да знаеш.

Аз ѝ викам:

— Ми къде ми е моряшката фанелка?

— Няма я моряшката фанелка, мръсна е! Облечи си нещо друго, толкова ризи имаш.

— Ъ, риза, сега пък риза. Не искам риза!

— А бой искаш ли? — ядоса се мама и повика татко.

— Оправи се, моля ти се със сина си. Прави ми разни капризи!

Татко дойде и учудено попита:

— Какво става тука бе?

Аз мълчах, а мама се обади:

— Искане моряшката фанелка, та моряшката фанелка, тя е заприличала на дрипа! Да си облече бялата риза! Хората ще кажат, че нямаме дрехи на гърба си.

Бялата риза! Само това оставаше. Тя имаше една кръгла якичка като лигавче... Татко се поспря сред стаята и видях, че очите му се присвиха. Той прави тъй, когато нещо му е смешно, но не иска да се разсмее.

— Я махни този пясък от врата си! — каза той и изведнъж отсече: — Сложи си само спортните гащета и толкоз!

— Ще изстине — обади се мама.

— Нищо му няма — каза татко и я дръпна за ръката: — Хайде, че оставихме гостите сами!

Навякох гашетата и слязох долу. Ама тъй, небрежно, сякаш ми е все едно. Момичето беше седнало настрана в плетената люлка и четеше някаква дебела книга. Щом ме видя, жената с червените нокти се развика:

— Ето го Юли. Лили, ето това е Юли.

Момичето остави книгата и без да бърза, тръгна към мен, беше само с два пръста по-високо, усмихна ми се като на приятел и каза:

— Добър ден!

И аз ѝ викам:

— Добър ден! — и повече нищо. Какво пък сега да ѝ кажа. Ама че тъпа работа... А ония седнали зад гърба ни и се подхилват, като че са на театър. Добре че тя вика:

— Ама как сте почернели! Чудесно! Страшен тен!

Леле! Пък и на вие ми говори.

— Ами почернях — казах аз. — Имаше много слънце.

— А с какво се мажете? — попита тя. — Аз имам европейска нивеа.

— А! С нищо, ей така, постепенно... — пък изведнъж изтърсих. — Ама ти си бяла и ако не се пазиш, ще се олюпиш като печена чушка.

Тя се нацупи, дето така ѝ казах, но след това се засмя. Имаше много бели зъби. Тогава се окопитих и я питам:

— Каква е тази книга?

Пък Лили сложи пръст на устата си и ме погледна хитро:

— Тихо! Да не загреят старите! Апокрифна...

— Криминале! Много си падам по тях. Я да я видя! Че много дебела за криминале.

Тогава Лили ме изгледа, тъй, малко отвисоко:

— Не е криминална, вече не чета такива...

— Ами каква е тогава?

Тя помълча и после най-гордо каза:

— Това е... „Вечната Амбър“. Чел ли си я?

Отначало си викам, ще ѝ кажа: „Ехе, откога съм я чел!“ Ама си помислих — няма смисъл.

— Не съм. За какво се разправя?

Лили тръгна към люлката и като вървеше, каза:

— За една опасна мадама.

— За жена ли!

Тя кимна.

— Не обичам да се говори за жени. Какво прави тя? Шпионка ли е?

Лили се засмя, сякаш искаше да каже: — ех, пък и ти какъв си:

Опита се да седне на люлката и да си кръстоса краката, но люлката се отплесна назад и туп — тя плъсна на земята, стана червена като домати и извика:

— Ама че тъпа люлка!

После цял час се чисти отзад. Попитах я чела ли е „Крепостта на мъртвите“. Не я била чела и не се интересувала вече от такива хлапашки книги... Чакай, рекох си тогава, ще ти дам да разбереш:

— Ами „Братя Карамазови“ от Достоевски чела ли си?

— Не, не съм — отговори тя. — Попадала ми е, но не съм я чела. Хубава ли е?

То и аз не я бях чел, къде ти, но у нас татко я четеше и много говореше за нея.

— Хубава — казах ѝ. — Философска. Психоекспертизни разни.

— Какво? Какви анализи?

А аз, без да му мисля, казах:

— Е! Това са сложни работи, още не са за тебе.

Лили ме погледна ужасно изненадана и май много се впрегна:

— Какво си въобразяваш, бе господинчо! Че аз съм по-голяма от теб и ако искаш да знаеш, момчетата се развиват много по-рано от момчетата. Ти си бил голям ежко!

— Извинявай — казах ѝ аз. — Не исках да те обидя. Но аз чета все такива книги, дето не са за деца: и Гьоте съм чел, и Фауст съм чел, и какви други още, затова тъй ти казах!

{img:lili_govori_s_momche.png}

Лили се фръцна и тръгна нанякъде.

— Къде отиваш?

— Остави ме — каза тя. — Нервирана съм. И после, да ти е ясно — аз не съм дете! Разбра ли?

Е, като се сърди, много важно! Няма да си обръсна мустаците! — рекох си аз и я заряхах.

Вечерта те заминаха нанякъде с опела, а ние вечеряхме на стола. Когато се върнаха, Лили се държеше с мен така, сякаш съм първолаче. Даже ми каза да съм си облечел някаква дреха, че ще ме хване хрема. Опасно човече! И се прави съвсем на голяма. Като кихне, вади една кърпичка и нещо се бърше и току поглежда в стъклото на прозореца, за да види как изглежда. А съм

сигурен, че ако види една обикновена водна змия, ще пукне от страх и че нищо не разбира от мотора на опела, дето го имат. И ако поискам, такъв бой мога да й хвърля, че да се види в чудо. Ама не е там работата. На мен ми харесва това, дето ще се уплаши от водната змия, и хич няма да ми е приятно, ако вземе да не се уплаши! Пък за боя, това е чиста глупост, ще я набия, а тя ще стане още по-важна!

На другия ден трябваше да ходим на Златни пясъци. Добре, ама вечерта нашите се събраха да пият бяло вино и пиха до много късно, и си разказваха вицове, и се смееха колкото имат сила. Отначало преди всеки виц повтаряха: „Шт, да не чуят децата!“ Но по едно време забравиха да казват „Шт“. Всичко се чуваше, пък и повечето вицове ги знаех... Те, нашите, ако разберат какво сме чели ние в класа, ще им настръхне козината. Тошо Въшката донесе отнякъде една книга, дето се разправяше за всички такива работи, и ние, когато имахме свободен час, я четяхме и я разглеждахме. Само че не беше толкова интересна, колкото си мислехме. Имаше разни думи на латински и едни грозни картини. Биологии.

А тия вицове, дето преди това шъткат, те са най-тъпи! Виж, за лудите, за пияните, за Гарабед е друго. А в онези какво толкова има? Не че не ми са ясни, но не ми са смешни. И големите не можеш да ги разбереш на какво се смеят. Каже някой някоя от тия думи и всички ще се изкривят от смях. Голяма работа! Какво толкова има в една дума, просто да ти стане жал, че са големи. И май тях много повече ги е срам от тия думи и за да не покажат колко ги е срам, квичат от смях!

На сутринта нашите, разбира се, се успаха. А аз още в шест часа бях на двора. Изведнъж дъхът ми като че ли се спря. Гледам, Лили се разхожда между прасковите и си облякла една блуза, ама без ръкави и без презрамки. Опасно нещо!

— Ще изгориш! — казах й. — Сутрин слънцето е най-ултравиолетово.

— Няма, аз съм се намазала.

Лили погледна към къщата и се нацупи:

— Е! Сега господата ще спят до десет, знам си ги. Какво да правим? Ще пукна от скука.

Тогава ми хрумна светкавично:

— Искаш ли — викам — да отидем до морето. Знам една съвсем тайна пътека.

Очите на Лили светнаха — веднага се съгласи. Зарадвах се и хукнах по шосето. А тя подтичваше подире ми и викаше:

— Ей, ей! Чакай! Ей, лудчо!

Спирях се да я дочакам и пак подскачах напред. След това се запускахме по тясната пътечка. Лили не можеше да скача по надолнището, смееше се и викаше, че не съм никакъв кавалер. На едно стръмно място тя се спря и не можеше да слезе.

— Помогни ми бе! Какво гледаш?

Подадох й ръка. Тя скочи и ме дръпна, едва не се претърколихме, ама аз я задържах.

Стигнахме до брега. Едно малко заливче, дето никой не ходеше. Много скали се подаваха от водата и морето ги заобикаляше и заливаше с бяла пяна. Слънцето беше още ниско, блестеше право в очите и цялото море светеше. Лили се изправи на една скала и каза:

— Много е красиво. Чудно място!

— Това е моето царство. Аз все тук си идвам, а големият плаж е зад онзи нос. Насам не идват, защото ще си набодат краката на мидите. Пък аз, като плувам между скалите, и излизам ето при тези камъни.

— Знаеш ли да плуваш? — попита Лили.

— Уха. Ами ти?

— Малко.

Тогава аз предложих:

— Хайде да се изкъпем. Искаш ли? Водата е чудна.

Лили се замисли и поклати глава.

— Не си взех банския.

— Ще ти дам моите гащета — имам си плувки отдолу.

Пък Лили се засмя:

— Не е достатъчно — казва.

Тъкмо да я попитам „Че защо?“, и се сетих какъв съм буньо. Обърках се и като не знаех какво повече да направя, току се изсилих и бух във водата! Че като му ударих един кроул зверски и от време на време хвърлям око да видя дали ме гледа. А тя — седнала на един камък и си топи краката във водата. Аз започнах да измислям разни плувни майсторлъци: под вода, над вода, подавах си само единият крак, гмурках се по пет минути на дъното. А тя си седи на камъка, топи си краката и вдигнала глава към слънцето, жуми! Излязох на брега, поизпъчих се — да види някой мускул, — пък тя ми се усмихва, тъй, от любезност, и ми вика:

— Искам едно водорасло!

Готово! Измъкнах най-грамадното водорасло и ѝ го нося. Лили си го уви около врата и пита:

— Приличам ли на морска русалка?

— Приличаш! — казах ѝ аз и докато се обърне, си покрих главата с куп водорасли, приближавам към нея и извиквам: — Бау!

Тя се направи, че припада от страх, но изведнъж писна, започна да къса водораслото, да го хвърля и да се пляска по врата. Една морска буболечка я беше ухапала под ухото. Улових я и ѝ я показах.

— Колко си страхлива! Виж каква е малка.

Пък Лили се сърдеше.

— Сега ще ми излязат пъпки! Ух, че мръсно водорасло!

— Не излизат пъпки, само ще те посърби!

Тя се поуспокои и изведнъж се разсмя:

— Я махни тия храсти от главата си. Папуас такъв!

Хвърлих водораслите и като погледнах на брега до скалата, какво да видя — една грамадна черупка от бяла мида. Никога не бях виждал толкова голяма. Умрях от радост! Грабнах я и викам на Лили:

— Виж какво намерих.

Лили се шашна. И тя не беше виждала толкова голяма бяла мида.

— Намери ми и на мен! Моля ти се!

— А — рекох аз. — Такива големи много рядко се намират. Цяла година може да търсиш и пак няма да намериш.

Лили ми се видя натъжена, пък аз само това и чаках:

— На` — казах й, — вземи я! Подарък.

— О — каза Лили. — Ти си много мил.

— Ами`! На мен за кво ми е.

Тя прибра мидата в джоба си и след това се огледа наоколо.

— Ама тук наистина никой не идва.

— Никой! Нали ти казах.

— Малко е скучничко.

— Никак не ми е скучно на мене. Тук може да си представяш разни неща, можеш да си мислиш, че си корабкрушенец или че си морски пират. Знаеш ли, веднъж аз си представях, че съм пират, и гледам, към моя залив плуват някакви хора. Веднага се скрих зад скалите. Излязоха едно момче и момиче и си мислят, че са съвсем сами.

— Е и какво?

— Нищо!

— Как тъй нищо?

— Ами те... почнаха да се целуват, пък аз взех да ги замерям с морски краставици! Ето от тези, бодливите, те като паднат на твърдо, и се пукат. Пук! Пук! И ония, като ги хвана шубето, и да ги няма... Ама разбираш ли, те изобщо не могат да ме видят, само краставиците правят: пук, пук, пук... Голям майтап!

— Добре че не те е спипал онзи, да ти хвърли един бой — каза Лили.

— Я! Ще ме спипа! Той не може да ме види, пък и докато стигне до моята бърлога, ще си изпочупи краката. А дотогава — чао! — аз съм изчезнал. После, знаеш ли, тези, любовчиите, са големи бълзльовци!

— Много знаеш ти!

— Ми така е.

Лили си мълчеше и по едно време току каза:

— Хайде! Трябва да си ходим! Късно стана.

Тръгнахме си. По пътя ѝ разказвах за най-различни неща, дори и за моето куче Марко и за нашия клас. Ама на нея не и беше забавно. Мълчеше си и само по едно време ме попита вижда ли се още, дето я е ухапала буболечката. Нищо не се виждаше. Пък мене изведнъж ме прихвана и ѝ казах:

— Вижда се!

— Какво?

— Ами посиняло е, а по краищата е червено.

Лили съвсем млъкна и само се пипаше под ухото. От много пипане и на мене ми се стори, че е почервеняло.

Когато стигнахме горе, нашите вече бяха били тревога. Сърдити. Фучат!

— Абе къде ходите? Абе може ли такива работи? Акъла ни изкарахте. Чакахме ви цял час. Къде бяхте?

А Лили, да се смаеш, съвсем спокойно им казва:

— То си е наша работа. Бяхме на разходка.

Като каза тъй, стана ми страшен кеф.

Добре ама онзи, тарикатът, дето все се заяждаше с мен, взе че се ухили, като че ли са му разпорили устата:

— Чуруликали са си край морето!

Никой не му обърна внимание. Но на мен ми се стори, че нашите започват нещо да подозират и усетих как ушите ми бръмнаха.

... Тъй и не отидохме на Златни пясъци. Бащата и майката на Лили трябвало нещо да уреждат в града, взеха Лили и зафучаха с колата. Не разбрах кога ще се върнат, пък не смея да попитам нашите, щяха да станат още по-подозиращи.

Вечерта опелът пак изръмжа при нас, бащата на Лили много го форсираше на празни обороти. Гледам, Лили ми маха. Направих се, че ми е все едно, ама май здравата съм се ухилил, защото татко ми хвърли едно око изпод вежди.

После всички заедно отидохме на ресторанта. Взехме една голяма маса, където имаше и други познати. Аз хем искам да седна до Лили, хем си викам — внимателно, да не загреят, че ще се стопя от срам. Седнах на другия край на масата, добре, ама големите се развикаха:

— Децата един до друг. Хайде, Юли, заминавай!

Ставам и усещам, че всички са ме зяпнали в гърба, и ходя като спънат. А Лили сама си отмести стола и казва:

— Сядай! Не се прави на ударен.

Настаних се на стола и гледам, срещу нас седи едно леке на петнадесет-шестнадесет години. Носът му се обелил и той го намазал с крем — лъщи като ваксан. И приказва дебело, и сам си се смее. Налива си оранжада и пита Лили:

— Искате ли?

Тя му каза:

— Не, мерси!

Пък на мен какво ми хрумна, подавам си чашата и викам:

— Аз искам!

Момчето се опули, ама ми сипа, нямаше как, а Лили се наведе към мен и шепне:

— Моля те, не се дръж като гамен!

Вечеряхме. Онова момче се опита да разкаже един виц, ей; ама тъпа работа! Пък Лили се смя и казваше:

— Чуден е! Чуден!

По-късно нашите станаха да танцуват и хайде, и лекето стана и танцува с майка си: фръц, пръц, нещо се кълчоти, нещо се превъзнася. Като се върна на масата, то попита Лили:

— Вие защо не танцувате?

— Няма с кого — отговори му тя.

Тогава лекето ме показа с глава:

— Ами ето с него.

И Лили каза:

— Ах, той е, незначителна личност.

Ох! Най-напред ми се щеше да се мушна под масата, после ми се поиска да я ощипя по крака, ама тъй, че да писне из целия ресторант. И след това изведнъж ми стана тежко и ако не бях аз, а някой друг, сигурно щеше да се заплаче. Не се заплаках, само се обърнах към Лили и й казах:

— Патка!

Тя побеля и посегна да ме цапне. Отскочих настрана и се махнах от масата. В това време засвириха леткис, всички заскачаха да танцуват, че и Лили. Останах сам. Ще си отида! И полекичка си тръгнах. А на една маса седеше един дебел и пиян германец и сам си говореше:

— Ферботен фюр идиотен! Фюр идиотен ферботен!

Зяпнах го, а той ме пипна за ръката и ми вика:

— Ду бубе! Я! Швиммер я!

И продължи да повтаря: „Я! Я!“, и не ме пуска. Добре, ама татко видя отнякъде и дойде.

— Какво става?

Тогава германецът ме пусна и заприказва на татко. Той го слуша, слуша, после му каза и той: „Я! Я!“, и ме отведе настрана.

— Казва, че те видял да плуваш и че си бил добър плувец... Къде шариш из ресторанта? Стой си на масата!

— Не искам. Спи ми се. Ще си отида.

Баща ми вдигна рамене:

— Както искаш.

Отидох си. Ама не заспах. Не можех да разбера защо чак толкова ме беше яд и защо тъй се обидих! Да се обидя от една гъска? Нека си се дави в нивеата си. Пък после си казах: ама я наистина утре да почне да се дави, ще си стоя на брега и ще й викам: „Чао! Бамбина!“... Или друго — тя почва да се дави, а лекето не смее да скочи във водата, защото плува като крак, и само подтичва край брега и скимти... Аз скачам, хващам я за косите и я измъквам на брега със сетни сили. След това потъвам във вълните и загивам. И като си представя какъв плач ще настане... само че защо пък да се удавя. Аз не мога току-тъй да се удавя. Не! Дума да не става! Напротив! Спасявам я от най-ужасните вълни, след това излизам на брега, лапвам си най-спокойно една дъвка и започвам невъзмутимо да я дъвча и да не я вадя от устата си, когато говоря със старите. Те плачат от щастие, а Лили лежи бледа на пясъка със затворени очи и тихо казва: „Прощавай! Аз не те познавах. Прощавай!“ Ето... идва баща ѝ и цял трепери, краката му се преплитат, а в ръката си държи ключа от опела и ми го подава и казва: „На, от днес нататък той е твой!“ Пък майката на Лили, която е припаднала, се свестява и вика: „Опела ли му даваш? Дай му го! Дай му го!“ И пак припада!

Когато нашите се върнаха, аз се направих на заспал. Те се доближиха до леглото и чух мама да казва:

— Спи!

— Нека си спи! — обади се татко.

Пък мама вика:

— Ама Георгиева е една снобка, ужасно нещо! Чу ли я какво разказваше за фараоните и за саркофазите. Сякаш цял живот все с такива неща се е занимавала. Чу ли я?

— Чух, чух — каза татко.

— Тя на тебе май доста ти допада — каза мама.

— Глупости! — каза татко. — Впрочем симпатична ми е, какво!

— Да бе, прави се по цял час преди да излезе! — каза мама. — И онова малкото се кокори също като нея.

— Стига! — каза татко. — Ще го събудиш.

Пък мама продължи шепнешком:

— Ама Юли е много смешен! Маминият, започва вече да се усеща, нали?

— Стига! — ядоса се вече татко.

Но мама не спираше:

— Ти съвсем не наблюдаваш сина си. Много те е грижа.

Тогавата татко каза:

— Моля ти се! Абе как винаги, когато адски ми се спи устата ти се отприщват.

Пък мама го прекъсна:

— Защото, когато си в компания с други жени, от тебе човек не може да вземе думата.

— Дрън, дрън! — каза татко.

Аз се завъртях нарочно в леглото и двамата млъкнаха. Като започнат така да си говорят, знам, че след малко ще се скарат, и не мога да ги търпя. Става ми тъжно и за двамата и ми иде да скоча от леглото и да им викна: Я стига сте се правили на такива! Стига. Не искам да ви слушам такива. Всичко става заради вас грозно. Защо дойдохме на морето? Нали, за да е хубаво, а вие нарочно разваляте всичко. Много е подло, дето си говорите така! И започвам всичко да мразя и ми иде да се махна и да бъда самичък, за да не ви знам. Ще си отида. Ще живея сам на някой таван. А какво ще ядеш? Какво ще си обличаш? — Ей тъй на` — ваксаджия ще стана. Ще си скова сандък от щайги, ще намеря две четки и боя. Все ще печеля по един лев на ден. Един хляб струва петнадесет стотинки. От глад няма да умра... — Ами училището? — Голяма работа! Като спечеля пари, ще го продължа. И ако, както си вървя по улиците, намеря случайно — пет, не... десет хиляди лева? А? Връщам се в къщи и казвам:

— Сега внимавайте! От днес нататък ще слушате какво ви разправам. От днес нататък аз командувам. Първо, купуваме една лека кола, второ, купуваме един харпун и шнорхел... След това купуваме един нов будилник вместо онзи, който загубих, когато го изнесох от къщи, за да мерим времето за един мач. Ама как ме наби мама тогава! Никога не съм мислил, че може тъй да ме набие. Сякаш някаква друга жена беше, а не майка ми. И крещеше, и удряше! Защо? За счупения будилник. Не, съвсем не беше заради него. Тогава разбрах, че майка ми ме бие, за да си изкара яда. За това, че всичко се беше объркало в къщи, че някакви работи не вървяха както трябва, че тя беше много нервна и ходеше нагоре-надолу като луда. Всяка вечер се карах с татко. Моята заплата, твоята заплата. Кой ще плати електричеството? Кога ще се купят въглища? Защо го глобили баща ми на работата, заради някакъв си друг... А аз какво бях виновен? Какво бях виновен, че баща ми трябвало да замине да работи цяла година в Родопите, нещо бил нужен там, нещо без него не можело да се направи. Че това лошо ли е? Какво? А като започнаха разправиите. Не се траят.

— Ще отидем — казваше татко. — Голяма работа — една година. Ще мине и замине.

И аз дори се бях запалил и се обадох:

— Знаете ли колко хубаво ще бъде там. Като на курорт!

Майка ми ме изгледа, изгледа и проговори, ама с яд:

— Я поне ти не се обаждай!

Изпратиха ме в другата стая, за да се карат по-спокойно, и започнаха: татко каже нещо, мама му отговори ядосано, после и двамата говорят дълго и тихо, викам си, размина се кавгата, и си отдъхна, пък изведнъж татко се развика:

— Еснафски работи са това, еснафски.

А мама започна да повтаря:

— Какво още щеш при мен, като съм такава бе? Не разбираш ли, че си хвърчащ човек. Хвърчащ човек!

— Хвърчащ, не хвърчащ, заминавам! И нищо няма да ме спре, да го знаеш!

— Заминавай, но аз оттука не мърдам, нито работата си ще напусна, нито нищо заради безкрайните ти фантазии. Преди десет години можеше още... ама сега е късно! — тъй отговори мама и... тряс вратата, мина край мен, уж не ме видя, после изведнъж се спря и кресна:

— Ти какво подслушаваш бе? — и пляс един шамар.

Изскочи татко и той се развика:

— Сега защо го биеш? Кажы де, защо? Да не би той да е виновен, че нервите са ти станали идиотски?

А майка ми го гледа и клати глава:

— Bravo! Чудесен възпитател си... затова е станал непоносим, защото...

Но татко я прекъсна и сериозно и направо попита:

— Юли, ти си вече голямо момче, искаш ли да дойдеш с мен или не? Казвай веднага!

Аз, понеже ме беше яд на мама, пък ми се виждаше толкова интересно да отидем в Родопите, отговорих:

— Ще дойда.

Майка ми само се завъртя и влезе в кухнята, а баща ми облече шлифера си, усмихна ми се накриво и излезе. Стоях в коридора и се чудех какво да направя сега. По едно време чувам, майка ми хлипа в кухнята, ама така отчаяно, като дете. Ох! Не мога да понасям такива работи. Обиди се тя. Вярно, че ми плесна шамар, ама сега, като я чувам как хълца, и мен ме хванаха нервите. Ама че глупава работа! Влязох в кухнята уж да си наляя вода, а мама, като ме видя, се обърна с гръб и се крие. Съвсем детски номера, да си кажа правото. И изведнъж ми стана жал, приближих се до нея и я прегърнах, тя ме бутна и викна, такава, цялата подута от плач:

— Махай се! Не искам да те видя! Отивай да си стягаш нещата. Хайде!... Заминавайте с баща си! Оставете ме! За какво съм ви аз? За какво?...

Стоях насред кухнята и тъпеех, ама съвсем! Знаех си, така ще направят те — всичко да изглежда ужасно тъжно! Все такива работи, че да те избие на плачове... А майка ми си говореше нейните приказки:

— Да ви пера само дрехите, да ви кърпя чорапите, за друго нищо не съм... Слугинята в къщи... А аз искам... Какво съм искала, боже господи! Какво? Само в къщи да е хубаво.

И пак заплака.

Добре де! Да не заминавам, щом е така. Няма. А нали обещах на татко. Сега пък трябва него да изпързаям. Той може вече и билети за влака да е купил...

А ето че мама изведнъж млъкна и тъй, с въздишки, каза:

— Не ми е за едната година, Юли, да знаеш... Съвсем не ми е за едната година. Но нали знам какво ще стане. Никой няма да признае на баща ти жертвата. Ще назначат друг някой за началник на отдела и той, като се върне от донкихотовия си поход, пак ще остане на старата си работа. Пак, както винаги, ще му подложат динената кора. Помни ми думата.

Сега вече се обърках. Никога майка ми не беше говорила тъй с мен. За важните работи тя винаги мълчеше, а сега изведнъж заговори като пред голям човек. И сега вече съвсем не знаех какво да кажа. Не разбирах аз от тези работи. За каква жертва казваше тя. Че да си в Родопите, на мен ми се струваше по-хубаво, отколкото да си началник. В Родопите, има така нещо мъжко, нещо силно. А един началник какво е! Най-много се подиграват на началниците, пък всички искат началници да стават. Аз да бях сам, хич не ми мига окото — веднага заминавам! Но не съм сам. Като гледам сега майка ми как е ревнала и колко е безпомощна, разбирам, че е подло да я оставим тука. Ами че макар че ми е майка, на мен сега ми се струва, че тя ми е дете! Да, да! Може да е смешно и глупаво... но и това, дето ме би заради будилника и дето уж съм подслушвал на вратата, ми се струва нищо. И ето сега каква глупост ми иде на ума: нека си ме бие от време на време, нито може много силно да ме удари, нито нищо. Кво ми става на мен!

И чаках татко да се върне. Сърцето ми се беше свило. Какво ли ще стане? Да му се не видеше! Ако му кажа, че вече не ми се иска да заминем, той... Не, той нищо няма да ми каже, но тогава ще бъде съвсем сам там... ще ходи из мините и от време на време ще си вика: И моят син излезе един пикльо. — Дано да се разберат и всички заедно да заминем. Дано.

Когато той се върна, казах си: „Прави си пас, нито се обаждай, нито питай! А баща ми мълчи, не ме поглежда, не поглежда и мама, само се разхожда из къщи, бутне това, бутне онова. Сърдит и важен, важен! Толкова важен никога не беше се правил! Когато седнахме да вечеряме, той стана още по-важен. От туй не му се яде. Бира нямало да пие, само дето имаше останали няколко парчета луканка, тях изяде и накрая каза на майка ми:

— Можеш да се успокоиш! Отказах.

Стана от масата. Вдигна глава и излезе. Мама пребледня, хвърли ми едно око и толкоз. След това, ни в туй, ни в онуй време, взе да глади едни чаршафи...

На другия ден всичко си беше наред. Нямахме скандали, нямахме нищо. Но и баща ми и майка ми се надпревращаха да ми правят разни забележки: «Виж какви са ти мръсни ушите»... Взemi да си изрежеш ноктите“, че дори татко се сети и вика:

— Абе я дай да ти видя бележника!

Добре че си бях ажур!

Вечерта ни дойдоха гости. Мама беше сготвила мусака от сини патладжани, на татко любимото ядене. А татко викаше на гостите:

— Искаха и този път да ме пързулнат, ама умряха баламите в нашата народна република. Наздраве!

Ех, да намеря тези десет хиляди лева...

Натрупвам на един куп посред стаята: нафтена печка, до нея нова прахосмукачка, долу ще наредя всякакви джунджурии и на баща ми петстотин кутии цигари, и на майка ми един фризьор-робот, а най-отгоре слагам будилника и един такъв бикфордов шнур, дето се възпламеняват експлозивни, и едно парче тротил и казвам:

— Повече никакви разпавии. Обещайте! Иначе... — запалвам шнура и той започва да съска. — Иначе всичко това ще се превърне в пепел. — Броя: — двадесет и едно, двадесет и две, двадесет и... — и те викат в хор:

— Обещаваме, Юли! Моля те! Обещаваме!

Тогава с една ножица: прас — прерязвам шнура...

Да, но нищо, нищо няма да излезе. Ваксаджия да стана е глупаво, детинска тъпотия, а пък десет хиляди лева няма да намеря, ако ще да изровя улиците с носа си... Че какво пък! Те са длъжни да ме гледат. Хич не ми пука. Да не са ме раждали. Няма да им обръщам внимание. Нула внимание. Сто нули.

Татко излиза да изпуши една цигара, а мама си ляга сърдита. А нали си знам, на сутринта нищо им няма. Пак си се глежат:

— Пепинце, искаш ли кафенце? Муцинко — пуцинко!

Лигава работа. Винаги става така и накрая пак ще си пийнат кафенце, пък мама ще каже:

— Дай една цигарка!

На другата сутрин много рано някой ме събуди. Сkochих уплашен от леглото. А баща ми ме гледа весело и вика:

— Искаш ли да отидем да поплуваме двамата?

— Толкова рано?

— Да.

Облякох се бързо и за пет минути бяхме на морето. То беше тихо и блестяше, като че ли е покрито със сребърни люспи. Нямаше никакви вълни, водата едва-едва лизваше брега. Сkochихме и заплувахме. Татко беше страшен, цепеше напред и не се спираше да ме дочака. По едно време той се обърна и ми извика:

— Давай, Ю!

Я! Откъде знаеше, че ми викат така! И изведнъж ми стана радостно. Водата беше приятна, бистра, сребърна, само да плуваш. Ръцете ми гребяха, а дланите се виждаха съвсем бели и между пръстите се промъкваша пак онези шарени мехурчета, и всичко беше така светло, че никакъв страх не ме хващаше, а даже ми се лудуваше и ми се щеше да се превърна в един симпатяга делфин и да се гмуркам и излитам чак до хоризонта.

Стигнахме горе-долу, докъдето си влизаме и друг път с татко, но баща ми не се спря, само попита:

— Умори ли се?

— Кой! Аз?

И продължихме. Там, в далечината, се виждаше някаква чертичка с две точки. Рибарска лодка. И ние стигнахме почти до нея и различавахме даже рибарите. Единият беше стар, побелял, а другият — по-млад. Кой знае кога се бяха събудили, за да бъдат в морето толкова рано.

Страшно плуване беше. Толкова навътре никога не бях влизал. Като се обърнах, брегът се виждаше, ама хората — едни точки.

На плажа ни чакаше мама и се разхождаше като щура. Татко пръв я видя!

— Ето я госпожа Олеле, сигурно е вдигнала всички спасители на крак.

Мама започна да се кара още преди да излезем. Ама ние имахме вода в ушите и нищо не чувахме. Когато стъпихме на плиткото, баща ми извика:

— Доволен ли си, Юли?

— Да, много!

И изведнъж баща ми изскочи на брега, грабна една шепа вода и изпръска мама: Тя се развика и изобщо всичко стана много весело.

Вечерта Лилини си заминаха. На тръгване тя ми подаде ръка, все едно че нищо не е било. И аз ѝ подадох ръка, сякаш нищо не е било... А когато се качих в тяхната стая, видях на прозореца онази, голямата бяла мида, дето ѝ я подарих. Беше я забравила. Голяма работа! И без туй си нямах такава голяма. Взех си я.

В София техните дойдоха веднъж на гости, ама без Лили. Лили имала урок по френски...

... Такава беше тази работа, не че е нещо кой знае какво, но не ми се ще да я разказвам на никого. Всеки си има неща, за които не иска да разказва. Има такива, за които обичаш да си спомняш и да си представяш какво би станало, ако нещо беше по-друго, и си нагласяваш разни истории, които са ти приятни. Измисляш си ги по хиляди начини, вечер, преди заспиване.

Но има неща, за които не искаш да си спомняш, не искаш да мислиш, че са станали и че ти си ги направил. Ех, казваш си, как да стане, че все едно никога не си го правил. И ти се иска да го забравиш... Но не можеш. Помниш го. Помниш го най-ясно... Както онова за малката кукумявка. Гадна история беше! Най-гадната история...

Миналата година — ще ходим на пионерска екскурзия за три дни. Радост голяма! Стягаме си раниците и багажите и даже майките ни дойдоха да ни изпатят. Тържествена работа... Предишната вечер едно момче ми беше дало за моите марки, дето ги имах от Перу, една ластична прашка с чатал. Ластичите — страшно яки. От вътрешни гуми за камион били. И наистина, като я опънеш силно, камъкът хвърчи на сто метра... С тази прашка можеш и заек да убиеш. Ама голям заек! Ако го праснеш по главата. А за врачетата не ми разправяй. Направо ги пречуква! — тъй каза онова момче и на мен какво ми стана, не знам, но изведнъж ми се прииска да убия някое врабче. Никога, не бях убивал врабчета, нито други животни. Просто не бях помислял да убивам. А сега! И не е работата да хванеш някое врабче и да го убиеш! Не! Да се прицелиш отдалече с прашката и — прас! — да го свалиш от клона. Това беше някак дяволски интересно. Цял настръхваш.

И ето, аз взех тази прашка и я мушнах в раницата. Майка ми видя, че прибирам прашката, и ми вика:

— За какво пък ти е това чудо?

— Ми така, да си стрелям с нея.

— Гледай да не строшиш на някого главата! Остави я тук!

Не я послушах. Много ми се искаше другите да видят каква прашка имам. И пак нещо ми щукна — може и някоя ловна птица да убия.

Тръгнахме ние с автобуси, откараха ни в Рила, в едно село, дето имаше и почивни станции и беше много весело. Шеги, смехове и песни. А гората започваше от самото село, борове, мирише на смола, а по земята нападали иглици, ходиш като котка, нищо не се чува...

Една сутрин, още преди закуска, аз се измъкнах от училището, дето спяхме, и казах на едно по-малко момче:

— Хайде да отидем на лов. Искаш ли?

На него му светнаха очите.

— Ама ти имаш ли пушка?

— Пушка нямам, но имам една страшна прашка.

— Глупости! — викна момчето. — Кой ходи на лов с прашка.

— Както искаш — казах му аз и се запътих към гората. Онова момче се повъртя и след това хукна подире ми.

— Шт! Тихо! Не вдигай толкова шум.

Запромъквахме се двамата между борове. Аз събрах няколко малки закръглени камъни и ги пъхнах в джоба.

— Сега ще лазим — казах тихо на момчето.

— Защо да лазим? — попита ме то.

— Така! Лази се!

Залазихме и ето, видях на едно дърво кацнала птица. Опънах ластика, примерих се — камъкът свирна между клоните и чукна някъде. Птицата се почуди и отлетя. Толкоз. И друга птица хвъркна, без да я улуча, и трета... Аз се впрягах все повече и повече, а онова момче съвсем се омърлуши.

— Нищо няма да убием — мънкаше то. — То с прашка не може. Нищо няма да убием.

По едно време на мен ми писна от него.

— Хайде, махай се! — викнах му.

То се облещи натъжено.

— Махай се! Чуваш ли?

— Ама аз нищо не ти правя. Аз само казвах, че с прашка не може. А иначе какво ти правя? С прашка не може...

Съвсем се ядосах, идеше ми да му прасна един по сурата на този сополан, но в това време излязохме на една полянка и изведнъж чух шум. Поглеждам — от един бор се спуска една по-голяма птица и казва съвсем близо до нас. Опънах ластичите, в това време тя хвъркна и залетя съвсем бавно над земята с широко разперени криле. Проследих я и пуснах ластика. Птицата се

преметна. Бях я улучил. Тя падна на земята, подскочи, но не хвъркна, а само подтичваше по тревата. Едното ѝ крило беше отпуснато, не можеше да го мърда. Отначало се стреснах и я гледах какво прави. После вече не мислих, грабнах втори камък, скочих на крака, втурнах се подире ѝ, настигнах я и отново я ударих. Птицата престана да тича, падна на едната си страна. Убих я! — казах си аз. — Убих я. И си викам — ура! Но изведнъж разбрах, че тя не е още мъртва. Онова момче пребледня, пожълтя и само повтаряше:

— Кукумявка! Малка кукумявка! Още не е умряла. Ама умира. Умира вече.

Тази кукумявка умираше съвсем бавно. Помислих си, че тя ще умира така цял ден и ние ще стоим и ще гледаме.

Изведнъж момчето се обади:

— Да бягаме, Юли! Да бягаме, а?

— Защо да бягаме? Бъзльо! Нали не вярваше, а? Нали не можело с прашка, а?

Най-сетне ми се стори, че тя умря. Посегнах да я хвана за крилото, но изведнъж кукумявката подви опашката си нагоре. Изгървах я! Тя била още жива. Сега какво да правя! Клекнах до нея и я гледам. Ами ако оживее? Дано да оживее, дано... или да взема да я ударя още веднъж, че да не се мъчи повече. Но не можех. Седях така и нищо. А тя нито оживяваше, нито мърдаше повече и на мен ми изглеждаше, че това не е вече кукумявка, не е птица, а някаква купчинка тъй в тревата. Побутнах я леко с крак — не мърда. Въздъхнах си.

А онова хлапе пак се обади:

— Моля ти се, бе Юли, хайде да си вървим!

— Да си вървим ли, че къде да си вървим? Нали искаше да ходим на лов? Бъзльо такъв! Нали не вярваше, а? Страхливо хлапе!

То, без да ме погледне, каза:

— Да я вземем тогава и да си вървим! Хайде да я вземем! Те, кукумявките, ядат ли се? Ще я опечем, а? Само бързо!

— Няма какво да бързаме! Спокойно!

— Ама ще ни се карат. Ще ни се карат!... Те, кукумявките, не се ядат. Никак не се ядат! Вземай я де!

— Ти я вземи! — викнах му аз. — Вземай я хайде!

Пък момчето се стъписа и заотстъпва.

— А не! Не мога! Тя може да е още жива.

— Как ще е жива бе? Не виждаш ли, съвсем е умряла. Ама ти си бил най-големият страхливец.

— Ти си страхливец! — изведнъж викна момчето. — Ти я уби, пък сега искаш аз да я нося. Защо не си я носиш ти?

Извъртях се и като му теглих един ритник, то се изпремята и хукна да бяга нанякъде и заплака тихо и тънко. Дявол да го вземе това хлапе, как го приех със себе си. Аз съм виновен. И сега какво да правя с тази кукумявка! Трябва нещо да направя с нея...

И там аз видях една малка купчина пръст от къртица и реших: Ще я заровя, ще й направя гроб. Взех с чатала на прашката да ровя пръстта. Изкопах една дупка, не много дълбока, но достатъчна. Изведнъж гледам, хлапето пак дошло и стои на няколко крачки от мен и ме пита:

— Ще я погребем ли?

Нищо не му отговорих, то само клекна до мен и започна да рови бързо-бързо с две ръце.

После взех кукумявката за крилото и я пуснахме в дупката. Заровихме я веднага и забихме една малка пръчка отгоре.

Отдохме си. И му викам на момчето:

— Няма да казваме на никого!

А то, без да вдига очи, измънка:

— На никого!

А на обяд ме повика отрядният:

— Вярно ли е, че на сутринта си се отлъчил от групата?

Нищо не му отговорих, разбрах, че онова хлапе е изпортило всичко!

— Кажу, Юли!

— Аз съвсем за малко.

— Кой ти разреши?

— Никой.

— Добре. За това, естествено, ще бъдеш наказан. Ясно ли е?

Наведох глава и се направих на много отчаян. А изведнъж той ме попита:

— Кажу сега, защо се отлъчи?

Че как да му кажа? Нищо не му казах. А той току захвана:

— За да убиеш някаква кукумявка. Тъй ли? Що за щуротия! Що за садизъм? Една беззащитна птица. Защо? Не разбирам. Една птица, която ни е само полезна, защото изстребва гризачите и полските мишки. Това прави тя. А пионерът Юли дошел на екскурзия и я убива! Знаеш ли, че си нанесъл вреда? Не сте ли учили, че има полезен дивеч. Учили сте. Тогава?... Срамота, Юли, такова нещо никога не съм очаквал от тебе. Ще оповестя публично пред сбора какво си

направил и как отгоре на всичко си подвел по ума си едно по-малко другарче... Това ти е последната екскурзия... за тази година! Върви си!

И отрядният наистина взе, че каза пред всички, и пак за полезния дивеч говори и за други такива неща. Наказаха ме. Никакви екскурзии...

А след това като ме награкаха момчетата, че като почнаха да ме разпитват: как съм я улучил, че с какъв камък, че колко била голяма, че да съм им покажел прашката. Пък едни, и те искаха да отидат на лов. Аз само им казвах:

— То се иска майсторлък за тази работа. Току-така без тренировка не може!

И като виждах, че на никого не му е мъчно за тази кукумявка и че даже ми завиждат, чудех се какво ми стана в гората, че още ми се е свило в стомаха. Успокоявах се:

— Голяма работа! Ами истинските ловци? Ами нали всички ядем месо? Ами на война? На война можеш да убиеш най-добрия от всички хора на света. Кой ще ти каже нещо? И медал може да ти дадат даже. — Успокоявах се, но едно нещо ме човъркаше: Сега, ако всички хора на света дойдат и ми кажат — голяма работа, Юли! Ще ми мине ли? Май няма... няма.

Спомням си, веднъж едно момиче от нашия клас разправяше, че ако е само в гората и че ако умира от глад, никога няма да убие някоя сърна, за да се нахрани. То това беше момичешка работа, защото ако е само в гората, и една мишка няма да може да хване. И после то си плюска агнешко печено и не му мига окото. И това е хем тъжно, хем смешно. Нали тези, вегетарианците, не ядат месо, а само зеленчуци и разни треви. А като не ядат месо, по-добри ли са от другите хора? Дрън-дрън! И те са като всички. Аз познавах един вегетарианец, дете беше сина си, защото той ни даваше да си берем малини от техния двор. Кожата му смъкваше от бой, момчето ревеше, чак до другата улица се чува. Отупа го едно хубаво и после отиде да хрупа моркови... А ако е въпросът, веднъж, като отсякоха едно голямо дърво на улицата и като видях как беше паднало и лежеше с изпочупени клони, на мен ми стана по-тъжно отколкото като гледах как колят една тлъста свиня.

„Що за садизъм?“ — ми каза отрядният. Ама аз наистина си падам малко садист. Веднъж видях на прозореца на мазето една тлъстя паяжина, дебела, прашна, като от плат. На дъното ѝ паякът си беше направил нещо като фунийка и се криеше в дупката. Скимна ми да го видя този паяк, но той не се показваше и изведнъж ми дойде на ума, че ако се хване муха в паяжината, той трябва да се подаде. Тогава улових една муха, която се блъскаше в стъклото на един друг прозорец, и я хвърлих в паяжината. Мухата се опита да хвъркне, но се залепи, затресе паяжината и в този миг от дупката се подаде паякът. Грамаден паяк, крив и опасен. Спря се, за да разбере какво става, след това се втурна към мухата, замаха с краката си, заудря я отсам-оттатък, после скоочи отгоре, вкопчи се в нея и ето — едното ѝ крило се откачи и падна, после другото и накрая паякът пусна мухата и си отиде. А от нея беше останало само една кожаца. Ей! Опасен паяк!

Ужасно интересна ми се видя тази работа. Как само оправи глупавата муха! И аз хукнах да ловя други мухи. И пак същото. Носих на паяка муха след муха и той все ги изяждаше и накрая вече се шашна! Отде се взеха толкова мухи? Той си беше натъпкал шкембака и вече не ги ядеше, а само ги омотаваше в паяжината, за да има и за друг път. Тогава на мен ми доскуча, хвана ме яд на паяка и измислих нещо друго. Ловко пипнах една голяма оса, аха да ме ужили — жива оса!

Хвърлих я в паяжината, тя замалко да се откачи, но се омота. И ето, паякът изскочи — мислеше си, пак муха. Ама този път не беше муха, а оса. И като започна една борба: паякът отсам, осата си извърти корема и с жилото — шат, шат! Паякът я заобиколи бързо, но осата се сгъне цялата и шатка ли, шатка! Цялата паяжина се затресе и неочаквано паякът започна да прави нещо много странно — заобикаля около осата и къса паяжината, като с ножица я реже — хръц, хръц, докато се усети, осата тупна на земята, пооправи се, пооправи се и отлитна, като отнесе малки паяжинки със себе си.

— Хе! — виках си аз. — Паяк с паяк, намери ли си майстора? Като видя, че ще те направи на решето, бързо-бързо я пусна. Хвана те шубенцето, а?... — И тъкмо се обръщам ухилен, гледам, над мен се изправил татко.

— Какво правиш? — попита ме той и очите му сърдити.

— Нося на паяка мухи! — признах си аз.

Баща ми замълча и после каза:

— Човек, на когото му правят удоволствие мъченията, се нарича садист! Ти, Юли, си садист! Махай се веднага.

Аз го гледах тъпо в очите, но баща ми се извъртя и тръгна нанякъде... Остави ме.

Отначало нищо не загревах, но изведнъж започнах да усещам, че краката ми стават меки, като гумени. Тръгнах си, уж не ми пука, пък нещо започна да ме човърка... Значи такъв човек съм бил аз... садист! Абе глупости са това! Какъв ти садист? То един паяк! И тия глупави гадни мухи, дето са вредни, дето трябва да се изтребват, защото носят и коремни тиф. Да, но на мен наистина като че ли ми ставаше кеф, като гледах как паякът ги изсмуква. Наистина, а? И какво ми стана! Идеше ми да тичам, да тичам някъде далече, да тичам с часове! Ех! Чак пък толкова, чак пък толкова! Това не е нищо. Това беше глупава детска работа. Това не е да правиш от кожата на хората чанти. Баща ми ги дрънка едни такива!... Мръсен паяк, гадна гадина! Той сам да си лови мухите! Ще го убия аз него, ще го размажа на плочите като плюнка. Че какво пък беше виновен гадният паяк? Той си мислеше, че мухите му идват сами, той откъде да знае, че едно садистче му ги носи, че той даже се видя в чудо с толкова много мухи. Цял живот не му са се случвали толкова много мухи, че и една оса за гарнитура. Той накрая съвсем се беше побъркал.

Не! Не! Аз не разбирах. Ако знаех, някой да ми беше казал, че това наистина прилича на садизъм, нямаше да се захвана с тази кална работа. Ами онова момче — дето беше убило дете? И то сигурно не е знаело какво значи да си убиец. Убило е тъй — и после е разбрало. Най-страшното е после да разбереш! Само че аз — мухи, пък то — дете! А децата в нашата махала не обесиха ли една котка? Това пък какво беше?

И макар че исках да се махна някъде, гледам, отишъл съм си право в къщи и уж ме е страх от татко, а разбирам, че сега ми трябва той, нека дори да ме набие, сега ми трябва да го чувам как ми говори, да го гледам право в очите...

Когато влязох, баща ми пиеше кафе. Свих се на един стол и зачаках. Той мълчеше. Нищо не искаше да продума. След това стана и говори по телефона. Върна се. Спря се насред стаята замислен и изведнъж каза:

— Ти обядвай сам! Аз бързам. Хубаво да се нахраниш и след това уроците. Най-напред уроците. Никакви игри, докато не си научиш. Ясно ли е?

— Ясно — отговорих аз и ококорих очи. Защо нищо не ми казва за онази работа? Не, ето го, той се сепна нещо, намръщи се:

— И виж какво: ако още веднъж те видя да пишеш с моята писалка и да я мъкнеш на училище, ще си имаме разпавии. Цял час я търсих. Пет писалки съм ти купил досега. Хай да му се не видеше!

И това беше всичко. Излезе.

Ех, аз бях по-малък тогава. Глупав бях. Много се плаших от разни работи. Дори понякога нощем се събуждах изплашен, чак гласът ми се схванал... То има една жлеза тук в гърлото с едно латинско име и тази жлеза, като се уплаши детето, изпуска течност, такава, че ставаш като гипсиран. Но щом мине пубертетността, щом гласът ти стане дебел, свършва. Жлезата изсъхва и вече не пуска нищо.

И сега, като си спомня как се бях объркал с тоя паяк и с моя садизъм и как се бях изплашил, а пък никой нищо не ми каза после. Сякаш бяха забравили за това. Сякаш баща ми ме беше нарекъл тъй между другото. Само едно знам. В думите, в думите има нещо много хитро и подло. Хората са си измислили разни думи и наричат с тях това, което им изнася. Сега, ако аз убия тази кукумявка за удоволствие, съм садист, а когато порасна и отида на лов и убия една дива патица, тогава съм ловец! А ловецът не му ли става кеф, когато преобърне патицата? Нищо че месото ѝ мирише на риба! Ама е ловец! А пък раците? Раците се варят живи-живенички, докато станат червени, но това не било садизъм, а готвачество. А ако напъхаш готвача в казана и го свариш, ще те осъдят веднага за предумишлено убийство. Едно момче донесе веднъж в час по естествена история в една кутия около сто бръмбара, забодени с карфици, повечето още шават, и учителят го похвали: „Това, вика, се нарича интерес към естествената история.“ И му взе бръмбарите за сбирката си.

Не! Има нещо объркано и дяволско в тия думи. Колкото по-голям ставам, толкова по-объркани работи виждам. Ама свикваш, в това е целият номер!

Една вечер у нас идва вуйчо. Гледаме, под окото му синьо.

— Какво е станало? — викна уплашено мама.

— Нищо — каза вуйчо. — Омешахме си шапките с две хулиганчета.

— Ама как? Защо? — започна мама.

— Кво да ти разправам, биеха там едно момче...

— И ти — прекъсна го майка ми — веднага, готов!

Вуйчо само се поизпъчи. Че мама като го захвана:

— Абе Александре, на трийсет години стана и умът не ти дойде в главата. Някой кара ли те да се бъркаш? Само бели си навличаш. Има си милиция за тази работа. Знаеш ли, че преди месец двама такива намушкали с нож един човечец... И горд отгоре на всичко! Детинщини! Няма що! Кой съм аз...

Вуйчо мълчеше, мълчеше, пък по едно време и той се развика:

— Ако всички стоят със скръстени ръце и гледат, утре някой ще пребие и сина ти, госпожа!

Ама мама не преставаше:

— Ти, вместо да се биеш по улиците с ашлаците, да вземеш да си оправиш изпитите, разбра ли! Че ми омръзна онази да идва тук и да се оплаква как сте нямали пари, как тя те издържала, че само си бил един фантазьор и толкова.

„Онази“ беше на вуйчо жена му. Мразех я. Говореше едно особено, с разни думи, все такива: пации, мации, все за Париж кво било, пък тук кво било. Беше една седмица във Франция при някаква леля и сега сто години ще говори какво правили французите и как я поканили на някакво супе, а тя — какъв малшанс — точно тогава имала, вика, някакви констипации и била много депримирана, казва.

Вуйчо ми е много нещастен с тази префърцунена вуйна. Когато е сам, е страшен симпатяга, а когато е с нея, и той става един, не може да се трае. Почва да говори за разни френски работи, за футбол зъб не обелва и само много културни неща дрънка!

Този път той беше нещо ядосан:

— Да ме остави бе! Да ме остави, щом не й изнася. Издържала ме? Аз цялата заплата си давам в къщи. И за цигари нямам пари. Ама ми е дошло до гуша и ще й бия дузпата. Да си намери някой с мерцедес и апартамент и да си говорят с него за Триумфалната арка. На мен вече ми омръзна. — И изведнъж вуйчо скръцна със зъби: — И ти какво мислиш, че не знам туй-онуй ли? Всичко знам аз и ми писна...

Тогава мама започна да прави знаци и да сочи към мен. Един вид: недей пред малкия. Но вуйчо не млъкна.

Тогава мама ме изпъди от стаята. Но аз всичко разбрах. Ей че подла жена! И горкият вуйчо, той само така си разправя, ама дума да не става, че ще й бие дузпата. Нали и баща ми казваше: „Тя го е хипнотизирала“. И вуйчо само се ежи. Пък щом онази позвъни по телефона, и той: „Ти ли си, Ивон, аз ей сега си тръгвам“.

А тя не се казва Ивон, казва си се Иванка. Пък вуйчо: „Ивон, Ивон“, и гласът му става тънък. Да се смаеш, като го гледаш какъв е каяк, пък онази е като карфица.

Добре де! Тъй било, иначе било, пък като дойде у дома, всички я търпят и започват едни дълги разговори, кое било модно, пък кое не било, и татко, и мама, че и аз, като се сбъркам да вляза при тях, и мама казва:

— Ти каза ли добър ден на вуйна си Ивон!

Не, никак не обичам да стоя при нашите, когато имат гости. Никак не обичам да се правя на възпитан. Едно време умирах да стоя при гостите и даже ме пъдеха, а сега мразя. Имам си мои работи, които са ми по-интересни. Да си направиш нещо твое, някакъв механизъм или пък друго. Сам да го измислиш. Може нищо да не стане, но ти си знаеш, че си го правиш, и ти е хубаво, и не даваш никой да ти се бърка. Веднъж взимам едно динамо и си мисля: „Сега то прави ток, като го завъртиш. Ами ако го свържа с едно моторче, не може ли токът от динамото да върти моторчето, а пък моторчето да върти динамото!“ Намерих и моторче, но нищо не излезе. Завъртя динамото — и моторчето заработи, а след това и двете спират. Питам Румен, той вика: „Динамото е слабо“. Питам татко, той мисли, мисли, пък накрая каза: „Ясно ми е, но не разбирам от физика и не мога да ти го обясня.“ Тогава се престаших и попитах учителя по физика. Той ме изгледа особено и каза:

— Ще ти обясня!

И изведнъж посред час току започна:

— А сега да ви кажа какво е изобретил един ваш съученик...

И а` да каже името ми, ама замълча. Взе да обяснява как съм искал да изобретя вечен двигател, нещо, което никога не можело да стане. Това било закон. Не можело тъй да се въртят и динамото, и електромоторът. И аз съм бил един от хилядите хора, които са предлагали такива механизми, но всичко винаги било напразно.

Седях на чина и се червах. Пък едни момчета се провикнаха:

— Ей че тъпон! Изобретател!

Те не знаеха, че съм аз, но на мен ми стана тъй обидно, че ми идеше да скоча и да побягна навън. Хвана ме страшен яд на физика, дето тъй ме изложи, и все пак едно не ми стана ясно — не може, не може. Добре. А защо не може? Това той не каза. Каза само, че не можело да се построи такава машина, това било основен закон. Пък аз исках да ми обясни защо не може? И защо хиляди хора са се опитвали, че и аз даже. Аз съм дете, пък те са били големи! Толкова ли е смешно?

В междучасието попитах Румен:

— Ти разбра ли що не може?

А пък той, както си свирукаше, се обади:

— Я си гледай кефа!

И нищо повече. Пък гледаме, учителят по физика се връща от учителската стая и носи една книга:

— Вземи и я прочети, Юли, много неща ще ти станат ясни.

Когато прочетох тази книга, видях, че съм голям тъпчо, видях колко работи не знаех. Но когато прочетох там, където пишеше за тези машини, пак същото. Не може да се построи такава машина, която да работи от нищо. И пак не е ясно защо? Просто хората са видели, че не може, и накрая са си казали: „Не може — и толкова!“

И викаш си, значи ако не знаеш, че нещо не може... какво? Цял живот може да се мъчиш да го откриеш и накрая нищо? Сто години да чакаш, за да направиш своята машина, и накрая да разбереш, че не става. Нищо не става.

Ами ако може, само че по-другояче? Ей че страшна работа е това. Изведнъж виждаш — може! Работи! Върти се! И шапката ти литва до небето и се плезиш на всички, дето ти са викали: „Не може!“ Че и на учителя по физика.

Например откриваш едни специални лъчи, с които, като облъчиш хората, те започват да говорят само това, което си мислят, просто не могат нищо да скриват, нищо да излъжат, и веднага си казват всичко. Каква бъркотия ще настане. Велика работа! Накрая, разбира се, всички ужасно ще се разсърдят един на друг и ще млъкнат като пукали. Ходят по улиците и мълчат. Само махат с ръце, но не смеят да си отворят устата и затова всички отиват в училище за глухоними. И каква тишина ще настане — страшна тишина. Че и у дома ще се получат едни истории. Питат ме: какво беше на училище, и аз, като започна, ще им настръхнат косите: писаха ми забележка, подсказаха ми по геометрия, убодох Маргарита по гърба, тя се обърна и ме цапна, учителят я видя и я изгони... Пък ако дойде вуйна, ама тя няма да е облъчена, че като я захванат нашите:

— Ти, дето само глупости дрънкаш, Иванке, ти, дето мъчиш вуйчо... Можеш колкото искаш да си боядисваш косите, а пък нали се вижда, че отзад са ти редки, редки... защото си носила кокове като зелка. Ужас!

Да... мисля си, могат ли хората да не лъжат. Аз едно време обичах да лъжа ей така! Кажа на едно дете, че съм видял крокодил в Перловската река, и то вярва и се чуди, и се звери, и кара баба си все край реката да се разхождат... А нашите винаги ме хващаха, когато лъжех. Сега вече не могат. Само да съм си нагласял работата. Колкото по-голям става човек, толкова по-добре знае да лъже. Има прости лъжи: „Защо закъсня?“ — „Имахме спявка!“ Ако искат да те, хванат, могат. Тъй можеш да кажеш само ако знаеш, че на старите им е все едно, че си закъснял, и те питат — ей така, да видиш, че много се интересуват от тебе. Тогава може да им кажеш каквото искаш. Но например знаеш си, че няма да те пуснат на мач, няма начин. Тогава? Тогава ето — понеже е неделя и у нас все идват да играят карти следобед, казваш: „Днес съм поканил едни момчета да ми дойдат на гости!“ Настава ужасно смущение: „Абе какви деца?!“ „Ами Тончо, Бончо и Румен!“ Леле! Нашите се хващат за главите: „Може ли, без да ни кажеш?“ Брей че работа! Ами сега! Татко се намръщи, мама ходи насам-натам, а към два и половина звъни по телефона първо Румен: „Ало, ало, Юли там ли е? Кажете му, моля, че няма да мога да дойда у вас, защото ще ходим с татко на мач“ След това се обади Бончо — и той ще ходи на мач. След това Тончо — и той на мач. И на мен ми става мъчно. Седя на канапето и само гледам в земята. „Какво ти е?“ „Нищо!“ „Сега не се сърди де! Отиват на мач, друг път ще дойдат!“ Аз само преглъщам и накрая татко току рече: „Ти защо не отидеш на мач?“ А! На мач! Глупава работа! И най-после те сами ми дават пари, тупат ме по гърба и хайде на мач!

Но аз съм малко мекушав. Като наглася един такъв трик, и после ми става кисело. Големите лесно се лъжат, защото си мислят, че са големи и ти вярват. И това е лошото!... Като Румен — той когато си научи нещо, цял ден тича за хляб и на пазар, и боклука изнася, че дори веднъж и чиниите измил, само после да си изпроси нещо!

Когато съм такъв, какъвто съм, не съм бил добър. Като се подмазвам, съм добро момче. А според мен, добрите момчета се преструват на добри. И ако цял живот се преструваш винаги за всичко, тогава, щат не щат, ти си добър човек. Не лъжеш, не убиваш кукумявки, учиш, работиш, правиш всичко и ставаш в трамвая, значи си добър. Кой ще разбере, че всичко това е нарочно! А веднъж аз си помислих ето така: че за да си много добър човек, никога не трябва да знаеш, че си добър... И сега пак излъгах, защото това май не съм измислил аз, а го чух отнякъде, не си спомням откъде, но май го чух. И защо не мога аз нещо да измисля, което да бъде вярно и което сам да съм си налучкал!

Ех! Тъй си разправам, ама май нищо няма да излезе от мен. Нито мога хубаво да рисувам, нито да свиря на нещо, но аз съм си виновен. Татко колко пари похарчи, музикални школи, две учителки и за малко пиано да вземат под наем, а на мен хич не ми се свиреше. Седна, отворя нотите и им се зверя! „Има слух, ритмичен е...“ — казваха учителките. Ама нищо не излизаше. На баща ми му беше мъчно.

— Да знам, че има талант, с бой ще го накарам да свири, ама ако е някой бездарник, само да се каже, че и нашият учи пиано... Знаеш ли ти бе, че бащата на Лист го е пребивал от бой, за да свири?

И на мен хем ми се ще да стана някой Лист, хем като седна да се упражнявам и като чух каква врява вдигат момчетата на улицата, си викам: „Абе какъв ти Лист! Сега долу такъв мач ще се разиграе, пък аз: до, ми, сол, до, ми, сол. Нямам аз талант, никакъв талант!“

Тъй нищо не излезе и от пианото. И да кажеш, че съм някой силен ученик, че да се успокоиш. Ама и това не съм. Едно време смятах като електронна машина, а сега, щом се измъдри някое уравнение пред мен, и ставам пълен гъон! Не мога да разбира тези хиксове кога минават отляво, кога отдясно. И като не разбирам, не слушам какво разправя математичката и си бляя нещо, пък на класното ела да видиш какво става! А и напоследък, когато си кажа: сега ще внимавам, че иначе лошо, внимавам пет минути, пък след това, гледам, пропуснал съм цели два реда и си мисля за разни други работи наведнъж, и то съвсем нищо не излиза.

Нашите видяха, че работата отива на зле, и решиха да ми вземат частен учител. Татко се сети, че когато бил ученик, имал един много добър учител, и ме заведе при него. Той беше старичък, пълничък, побелял човек и на едното око имаше нещо бяло, с него май не виждаше. Този учител все викаше: „Икс“, а не „хикс“, и току ме пита: „Ти в кой клас беше?“

Решавахме с него задачи, решавахме и когато съм у тях, всичко ми е ясно. А като си отида в къщи — пак нищо. Но и той беше малко особен, като види, че се запъна, поседи, поседи, пък каже:

— Я дай! Дай! И гледай! Хубавичката гледай... Така... Сега прехвърлям пет икс отляво, намираме знаменателя, той ие... той ие: пет икс минус седем и като умножим по минус единица, се получава... Разбра ли?

— Разбрах... Ама защо умножаваме по минус единица?

Пък той ме поглежда и вика:

— Къде се умножава по минус единица?

— Ами ето тук.

— Я... чакай!... Ами че по колко да умножим, по минус единица ще умножим зер.

Тъй и с този учител работата не тръгна, добре ама татко като се заинати: „Не, та не! При него ще взимаш уроци, аз благодарение на него издържах матурата си.“

Мама нещо се обади, но баща ми я пресече:

— Ако синът ни е станал тъп, и господ не може да го оправи!

А аз наистина напоследък правя разни чудни неща. Наистина като че ли съм започнал да изкуфявам! Преди два дни мама нареждаше един кош и изведнъж ме повика:

— Юли, ела да видиш нещо!

Гледам я държи в ръцете си един заек играчка такъв, с панталони. Моя заек.

— Искаш ли го? — попита мама и се смее.

— Ами! Бебории! Глупости! — казах аз и си отидох оттатък. Пък по едно време, какво ми стана, щом усетих, че майка ми излезе от другата стая, върнах се там, отворих коша и измъкнах заека. Много беше остарял, горкият. Едното му ухо висеше само на два конеца, панталоните му бяха пробити на няколко места и кракът му беше разпран и оттам се подаваше слама. Пооправих го, скрих го под мишницата и го внесох в моята стая. Извадих от едно чекмедже разни бурми и отвертки и го прибрах вътре. Нека си седи там.

Когато се връщах от училище, започна да вали сняг. Такъв, дето се стапя още щом падне на паважа. Но заваляваше все по-силно и по-силно и взе да се натрупва по шапките и раменете на хората. А на земята се стапяше.

Винаги ми е радостно, когато вали сняг, и този път много се зарадвах. Дано, дано да натрупа. В къщи на два-три пъти поглеждах през прозореца — покривите бяха побелели и на тревата вече се задържаше, само по улицата все се стапяше и течеше на вадички. Ще натрупа, казвах си аз. Ще натрупа! И си мислех, че е много важно снегът да навали и да не се стапя. Никой не можеше да разбере колко е важно това — само аз.

— Рано е още — каза татко. — Ноември, ще се стопи.

— Че то сиромашкото лято не е дошло! — казваше мама.

А аз все си мислех: „Няма да се стопи! По никой начин няма да се стопи.“

И до вечерта всичко беше побеляло. Трябваше да отида на урок. Навън беше тъмно и валеше. Валеше, без да спира. Като погледнеш към небето, то беше червеникаво, тъмночервеникаво, и напухано със сняг. Стана ми весело, както никога досега. И лампите по улиците бяха много красиви — със снежни шапки, със снежни шалове около вратовете. Снежинките се въртяха, въртяха около тях, сякаш не им се падаше на земята.

А като завих в малката улица, дето живееше учителят, видях на земята нещо черно — лежи. Приближих се — човек! Лежи в снега и не мърда. Изтръпнах. И нито напред, нито назад. А улицата пуста, никой не се вижда. Тогава се престаших и се наведох:

— Ей, чичо, чичо!

Побутнах го с крак, съвсем полека. Не мърда! Умрял е! Спрях да дишам. Ами сега! Умрял тъй на улицата, сред снега... Но изведнъж човекът помръдна ръката си и нещо изохка. Подскочих. Не! Жив е! Още е жив! Станало му е лошо, нещо на сърцето, и е паднал и сигурно умира... Затичах се напред към къщата на учителя, но се спрях и пак се върнах. И никакъв друг човек не се задава. Ще позвъня на някоя врата. Не! Няма смисъл, защото трябва лекар, трябва лекар... И изведнъж се сетих, че на ъгъла има телефонна будка. Хукнах. Пък вътре тъмно — нищо се не вижда. Едва прочетох номера: Бърза помощ! Завъртях и чакам... Какво да им кажа? Какво да им кажа... Ето на, обадиха се... „Ало, ало! Не се чува! Ало!“ „На един човек му е много лошо... Лежи на снега и не мърда...“ Пък оттам ме попитаха: „Кой се обажда?“ Помислих и казах: „Един пионер — Юли Иванов“. „На коя улица е това?“ Казах. „Ами към кой номер?“ Ех сега пък, оставих телефона, изскочих навън и гледам номерата на къщите — номер 30.

— Добре! — отговориха по телефона. — Сега ще дойде линейка. Стойте там да ни покажете!... — И щрак — затвориха.

Аз пак се затичах към човека... Дано не е умрял, дано дойдат да го спасят. Ще бъде толкова хубаво и на урок няма да отида даже... Дали пък да не му направя изкуствено дишане? Нали ни учиха. Ама някой път не бива. Опасно било. Пък кога бива и кога не бива, откъде да знам? И ето, най-сетне по улицата се зададе човек! Втурнах се към него:

— Другарю, моля ви се, моля ви се! Един тук лежи. Умира.

Човекът се спря стреснато.

— Къде?

— Ето там.

И той, без да каже нищо, се завтече. Ех, добър човек! Стана ми по-леко и вече не ме беше толкова страх. Не съм сам. Стигнахме до мястото, където лежеше онзи. Моят човек клекна над него, взе му ръката, загледа се нещо и изведнъж каза:

— Е-ех! Иванчо, Иванчо! Как си се нарязал, моето момче... Хайде ставай! Ставай, душо ракиена! — И хвана умиращия за палтото, изправи го да седне, взе сняг, че го завря в пазвата му, и здравата го пораздруса. И на! Онзи си отвори очите и главата му се залюля насам-натам и той почна нещо да сумти.

— Ставай! Ставай! — викаше другият. — Ще настинеш, чуваш ли?

И го дърпаше, и се мъчеше да го изправи. Двамата залитаха по тротоара, но накрая моят човек, го задържа. И тогава този Иванчо се поолюля, поолюля, пък изведнъж като запраши накриво през улицата, стигна до ъгъла и като ревна някакво нещо като песен и зави надолу, и край!

Стоях като треснат. Хем ми беше смешно, хем ми причерня пред очите. Да, ама в това време блеснаха два фара и една синя светлина. Линейката! Леле! И докато помисля, аз се мушнах в една врата и се свих на земята. Колата вървеше бавно и по едно време спря. Хлопна се вратата и чух глас:

— Това е трийсет! Никой няма. Давай надолу!

Пак тръгна, а след малко чувам — връща се. Пак спира и пак онзи глас:

— Ама че гаменска работа!

След това се чу една страшна ругатня и линейката даде газ. Отиде си.

Измъкнах се. Мислех си, че сега на мен ще ми стане лошо... Гадна мръсна пияна свиня! Гадно мръсно животно! Прави се, че умира, и се търкаля в снега. А аз си мислех, че ще спася човек... „Пионерът Юли Иванов спасява човешки живот!“ А то... Гадно мръсно прасе! Напило се и си лежи! Сега хайде при дядо Икс да решаваме уравнения и да умножаваме по минус единица... И линейката разкара, а през това време може истинска катастрофа да е станала! Пияно прасе! И си пее!

За малко да се разплача... и тръгнах към дядо Икс и чак когато разбрах, че имал грип, малко се поуспокоих...

А снегът не спираше. Връщах се към къщи и си мислех:

— Ще натрупа, ама дали ще се задържи, кой знае? Каква киша става, когато започне изведнъж да се топи. Кафява, мръсна, на грашки и автомобилите я разпръскват, като минават, и ако си наблизко, ще те направят на нищо!

Върнах се у дома, а нашите още ги нямаше. Излязох пак на улицата, а и там приятелите ги няма! Скука. Повъртях се, повъртях се, викам си — да ида на кино! Късно е. Да се прибера да поуча още малко! Не ми се учи. Да почета някоя книга! Не ми се чете...

И докато си мислех тъй, гледам, започнал съм да правя снежен човек. Търкалях една топка и тя ставаше все по-голяма, и друга, и трета за глава. Намерих въглени и едно счупено лимонадено шише за нос и в ръката му сложих старата си скъсана чанта, а на главата му един пробит леген като Дон Кихот. И хората, като минаваха, се засмиваха, а пък малките деца се спираха и се радваха. Глупавички такива, въртят се около него и си квичат, радват се. И аз много се запалих с този снежен човек. Правех го, обикалях го, нагласях го. Пък по едно време усещам, че си говоря с него разни безсмислици. Усетих, че този снежен човек е голям симпатията, добряк, най-добрият от всички... И изведнъж чух глас зад гърба, си:

— Юли!

Обърнах се — татко. Косата му и веждите му съвсем побелели от снега. Той се усмихваше и ето, присегна се и намести легена — тъй, по-назад на главата на снежния човек.

— Хайде да се прибираме, моето момче! — каза ми той.

— Хайде! — казах му аз.

Той ми подаде ръка и аз го хванах. Тръгнахме си тъй двамата и гледам, аз вече му стигам малко даже над рамото. Да не повярваш. А на вратата той се подхлъзна на желязната изтривалка и а` да падне, но аз го задържах. Той се засмя и каза:

— Ти си заякнал. Я да видя мускулите!

Прибрахме се. Татко се въртеше из стаята и не седнаше:

— Студено, а?

— Ами, никак не е студено! — казах му аз. — На мен никак не ми е студено.

Тогава татко каза:

— Искаш ли да си сварим по едно кафе, а?

Аз само кимнах, защото не го разбрах добре. Но ето, той извади две чашки и сложи котлона.

И ние двамата: татко и аз, пихме кафе. За пръв път.

Ето, сега аз съм си легнал и мисля за много неща. Всичко се смесва и нищо не спира и все мисля... И ту виждам онзи пияния, ту линейката и учителя по математика и снежния човек, и двете чашки кафе на масата... И изведнъж разбрах, че имам да казвам на някого нещо, че имам да питам някого нещо. То беше такова, че за всичко на света, трябва да го разбереш. Самият аз не знаех какво значи то, само го чувствавах, само го усетих в един миг, тогава когато татко каза: „Искаш ли да си сварим по едно кафе?“

И съм сигурен, за него съм сигурен. На всичко друго можеш да кажеш: „Много важно!“... А на това не можеш.

И ето — аз пак не заспивам. Оттатък нашите си говорят спокойно и тихо. За въглищата, за зимата и моите обуца. А навън духа вятър и вече не вали...

Мисля си, какво ли е станало със снежния човек, който Юли направи онази вечер. Истинската зима още не беше дошла и на другия ден времето трябва да е било топло.